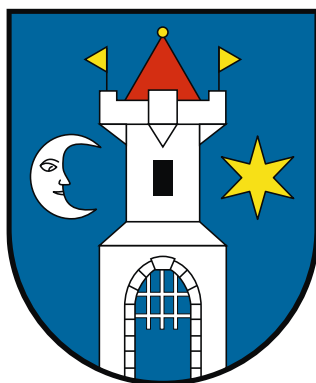

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŚWIEBODZICE

NA LATA 2026-2029

Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2033

ZLECENIODAWCA:

GMINA ŚWIEBODZICE

ul. Rynek 1, 58-160 Świebodzice

tel. (74) 666-95-18, fax: (74) 666-95-09

e-mail: swiebodzice@swiebodzice.pl

www.swiebodzice.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski

Trójca 158D, 59-900 Zgorzelec

tel. 691 015 026, fax (75) 613 81 34

e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com

www.ekoteam.com.pl

AUTORZY OPRACOWANIA:

mgr Sebastian Kulikowski

mgr inż. Dominik Kulikowski

Spis treści

1.	WSTĘP	1
1.1.	Cel i podstawa opracowania	1
1.2.	Metodologia opracowania i zawartość dokumentu	1
2.	UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	3
3.	OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY	8
4.	OCENA STANU ŚRODOWISKA	11
4.1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	11
4.1.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	11
4.1.2.	Opis stanu obecnego.....	12
4.1.2.1.	Jakość powietrza na obszarze gminy.....	12
4.1.2.2.	Emisja z emitorów liniowych	19
4.1.2.3.	Warunki wykorzystania OZE	20
4.1.3.	Analiza SWOT.....	25
4.1.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza	25
4.2.	Zagrożenie hałasem	26
4.2.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	26
4.2.2.	Opis stanu obecnego.....	27
4.2.2.1.	Hałas drogowy	28
4.2.2.2.	Hałas przemysłowy	28
4.2.3.	Analiza SWOT.....	29
4.2.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem	30
4.3.	Pola elektromagnetyczne.....	31
4.3.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	31
4.3.2.	Opis stanu obecnego.....	31
4.3.3.	Analiza SWOT.....	34
4.3.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych	34
4.4.	Gospodarowanie wodami	35
4.4.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	35
4.4.2.	Opis stanu obecnego.....	35
4.4.2.1.	Wody powierzchniowe.....	35
4.4.2.2.	Monitoring rzek powierzchniowych.....	37
4.4.2.3.	Wody podziemne	38
4.4.2.4.	Monitoring wód podziemnych	39
4.4.2.5.	Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy	40
4.4.3.	Analiza SWOT.....	43
4.4.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami	43
4.5.	Gospodarka wodno - ściekowa	45
4.5.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	45
4.5.2.	Opis stanu obecnego.....	45
4.5.2.1.	Zaopatrzenie w wodę	45
4.5.2.2.	Odbiór i zagospodarowanie ścieków	46
4.5.3.	Analiza SWOT.....	49
4.5.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	50
4.6.	Zasoby geologiczne	51
4.6.1.	Opis stanu obecnego.....	51
4.6.1.1.	Ukształtowanie powierzchni terenu gminy	51
4.6.1.2.	Budowa geologiczna	52
4.6.1.3.	Złoża surowców naturalnych.....	53
4.6.2.	Analiza SWOT.....	54

4.6.3.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych	54
4.7.	Gleby	55
4.7.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	55
4.7.2.	Opis stanu obecnego.....	55
4.7.3.	Analiza SWOT.....	57
4.7.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb	58
4.8.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	60
4.8.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	60
4.8.2.	Opis stanu obecnego.....	61
4.8.2.1.	<i>Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie gminy</i>	<i>61</i>
4.8.2.2.	<i>Odpady z sektora przemysłowego</i>	<i>64</i>
4.8.2.3.	<i>Azbest.....</i>	<i>65</i>
4.8.3.	Analiza SWOT.....	66
4.8.4.	Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów.....	67
4.9.	Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne	69
4.9.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	69
4.9.2.	Opis stanu obecnego.....	69
4.9.2.1.	<i>Krajobraz i siedliska przyrodnicze gminy</i>	<i>69</i>
4.9.2.2.	<i>Formy ochrony przyrody na terenie gminy</i>	<i>71</i>
4.9.2.3.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....</i>	<i>79</i>
4.9.3.	Analiza SWOT.....	82
4.9.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych	82
4.10.	Zagrożenia poważnymi awariami	83
4.10.1.	Efekty realizacji dotychczasowego POŚ	83
4.10.2.	Opis stanu obecnego	84
4.10.3.	Analiza SWOT	86
4.10.4.	Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami	86
5.	ZAGADNIENIA HORYZONTALNE	87
6.	ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	87
7.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA	88
8.	DZIAŁANIA EDUKACYJNE	89
9.	MONITORING ŚRODOWISKA.....	90
10.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE.....	91
11.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	115

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1	Obszar województwa dolnośląskiego z podziałem na powiaty.....	8
Rysunek 2	Gmina Świebodzice na tle powiatu świdnickiego	8
Rysunek 3	Dynamiczna hipsometria gminy	9
Rysunek 4	Wykres populacji gminy w przedziale czasowym 2010-2025	10
Rysunek 5	Wyniki pomiaru dwutlenku siarki (SO ₂) – stacja w Wałbrzychu.....	13
Rysunek 6	Wyniki pomiaru dwutlenku azotu (NO ₂) – stacja w Wałbrzychu	14
Rysunek 7	Wyniki pomiaru benzenu (C ₆ H ₆) – stacja w Wałbrzychu.....	14
Rysunek 8	Wyniki pomiaru ozonu (O ₃) – stacja w Wałbrzychu	15
Rysunek 9	Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM ₁₀ – stacja w Wałbrzychu	15
Rysunek 10	Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM _{2,5} – stacja w Wałbrzychu.....	16
Rysunek 11	Wyniki pomiaru tlenku azotu (NO _x) – stacja w Wałbrzychu	16
Rysunek 12	Energia wiatru w kWh/(m ² /rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.	20
Rysunek 13	Średnie roczne sumy usłonecznienia rzeczywistego h/rok (2024).....	21

Rysunek 14 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski	22
Rysunek 15 Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych na terenie gminy	33
Rysunek 16 Wody powierzchniowe na terenie gminy	36
Rysunek 17 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy	41
Rysunek 18 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy	42
Rysunek 19 Liczba przyłączy wodociągowych na gminy w latach 2022-2025 [szt.]	46
Rysunek 20 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w latach [km]	47
Rysunek 21 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy w latach [szt.]	47
Rysunek 22 Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną na terenie gminy w latach [dam3]	48
Rysunek 23 Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2022-2025 na terenie gminy [szt.]	49
Rysunek 24 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej	51
Rysunek 25 Klasy bonitacyjne w strukturze gminy	56
Rysunek 26 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]	62
Rysunek 27 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]	63
Rysunek 28 Podział geobotaniczny rejonu gminy Świebodzice	70
Rysunek 29 Obszary i obiekty chronione na terenie gminy Świebodzice	72
Rysunek 30 Sieć korytarzy ekologicznych w gminie Świebodzice	79

SPIS TABEL

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” 4	
Tabela 2 Efekty realizacji w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza	11
Tabela 3 Ocena poszczególnych zanieczyszczeń w strefie dolnośląskiej na podstawie klasy strefy uzyskanej w Rocznej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Dolnośląskim za rok 2025	13
Tabela 4 Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyłe PM10	17
Tabela 5 Średniodobowy ruch roczny (SDRR) na punktach w gminie Świebodzice	19
Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Świebodzice	23
Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych	23
Tabela 8 Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m ³ /SD/d].	24
Tabela 9 Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Świebodzice oraz produkcja biogazu	24
Tabela 10 Efekty realizacji w zakresie zagrożenia hałasem	26
Tabela 11 Efekty realizacji w zakresie pól elektromagnetycznych	31
Tabela 12 Wyniki pomiarów PEM w gminie Świebodzice	33
Tabela 13 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami	35
Tabela 14 Jednolite Części Wód Powierzchniowych i ich ocena w gminie	37
Tabela 15 Jednolite Części Wód podziemnych i ich ocena w gminie	39
Tabela 16 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami	45
Tabela 17 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej	51
Tabela 18 Efekty realizacji w zakresie gleb	55
Tabela 19 Powierzchnia gruntów użytkowanych na terenie gminy	55
Tabela 20 Efekty realizacji w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów	60
Tabela 21 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Świebodzice [kg]	66
Tabela 22 Efekty realizacji w zakresie zasobów przyrodniczych i leśnych	69
Tabela 23 Obszary Natura 2000 znajdujące się w gminie Świebodzice	73
Tabela 24 Pomniki przyrody na terenie gminy Świebodzice	74
Tabela 25 Efekty realizacji w zakresie zagrożeń poważnymi awariami	83
Tabela 26 Cele, kierunki interwencji i zadania dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza	91
Tabela 27 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej	93
Tabela 28 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej	94
Tabela 29 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożenia hałasem	95
Tabela 30 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożenia hałasem	96
Tabela 31 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożenia hałasem	96
Tabela 32 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pola elektromagnetycznego	97

Tabela 33 Harmonogram zadań własnych z zakresu pola elektromagnetycznego	97
Tabela 34 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu pola elektromagnetycznego	98
Tabela 35 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania wodami	98
Tabela 36 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami	100
Tabela 37 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami	100
Tabela 38 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	101
Tabela 39 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	103
Tabela 40 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej	104
Tabela 41 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych	105
Tabela 42 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów geologicznych	106
Tabela 43 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów geologicznych	106
Tabela 44 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb	107
Tabela 45 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb	107
Tabela 46 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów	108
Tabela 47 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	109
Tabela 48 Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych	110
Tabela 49 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych	111
Tabela 50 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych	112
Tabela 51 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożenia poważnymi awariami	113
Tabela 52 Harmonogram zadań własnych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami	114
Tabela 53 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami	114
Tabela 54 Działania w ramach zarządzania środowiskiem	115

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”, jest ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2025 r., poz. 647 z późn. zm.), która stanowi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”. Program Ochrony Środowiska musi być zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gminy Świebodzice.

Niniejszy „Program...” jest kolejnym dokumentem dla Gminy Świebodzice i obejmuje zadania, które będą realizowane w latach 2026-2029 oraz w perspektywie do roku 2033. Podstawą formalną opracowania jest umowa pomiędzy Wykonawcą a Gminą Świebodzice na wykonanie dokumentacji pt.: „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r., poz. 670), stanowią, iż projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywane lub przyjmowane przez organy administracji, wyznaczające ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Niemniej jednak, po uzgodnieniu z właściwymi organami, istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania. W związku z tym, w trakcie procedury opracowania „Programu...” Gmina Świebodzice zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz. U. z 2026 r., poz. 670).

Na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów, jakie będą realizowane na terenie Gminy Świebodzice w okresie obowiązywania Programu (2026-2029) oraz w perspektywie do roku 2033, co stanowi formę włączenia w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu.

Jednocześnie już na etapie opracowania projektu „Programu...” zostały wyznaczone osoby w Urzędzie Miejskim w Świebodzicach do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą „Programu...”.

Po zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Świdnickiego „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” zostanie przyjęty uchwałą Rady Miejskiej w Świebodzicach do realizacji.

Z wykonania „Programu...” Burmistrz Miasta Świebodzice sporządza, co dwa lata raporty i przedstawia je Radzie Miejskiej w Świebodzicach oraz przekazuje do wiadomości organowi wykonawczemu Powiatu Świdnickiego. Realizacja postanowień „Programu...” powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrożenia wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„Program ochrony środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2025 r. poz. 647 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z „Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku oraz ich późniejszymi aktualizacjami, w tym aktualizacjami z 2017 i 2020 roku, uwzględniającymi zmiany w dokumentach strategicznych.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu gminnego oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie gminy, ale bez jej bezpośredniego zaangażowania finansowego.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Miejskiego w Świebodzicach, Starostwa Powiatowego w Świdnicy, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie gminy, w tym między innymi zarządców dróg, sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, sieci gazowej i elektroenergetycznej, nadleśnictw, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, WIOŚ, RDOŚ, ODR i ARiMR, a także większych podmiotów gospodarczych,
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska**,
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2025 roku, a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych (niezamknięty rok statystyczny), wykorzystano dane za rok wcześniejszy,
- analiza dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższego szczebla. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższego szczebla, danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Świebodzicach oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje. Istotą celów jest ich spójność z powiatowym programem ochrony środowiska,
- określenie sposobów realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania,
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na ocenę postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” niniejszy dokument zawiera takie elementy jak:

- Wstęp,
- Informacje o metodologii opracowania,
- Informacje o spójności Programu z dokumentami wyższego szczebla,
- Charakterystykę Gminy Świebodzice,
- Ocenę stanu środowiska w zakresie:
 - ochrony klimatu i jakości powietrza,
 - zagrożeń hałasem,
 - pól elektromagnetycznych,
 - gospodarowania wodami,
 - gospodarki wodno-ściekowej,
 - zasobów geologicznych,
 - ochrony gleb,
 - gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
 - zasobów przyrodniczych, w tym leśnych,
 - zagrożeń poważnymi awariami.
- Zagadnienia horyzontalne,
- Cele programu ochrony środowiska oraz kierunki działań i interwencji proekologicznych,
- Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Świebodzice i monitorowanych wraz z ich finansowaniem,
- System realizacji programu ochrony środowiska,
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych obszarów interwencji obejmuje:

- ocenę stanu aktualnego,
- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,
- analizę SWOT.

Wszystkie obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin), takie jak adaptacja do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne oraz monitoring. Podczas tworzenia niniejszego „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

W niniejszym dokumencie przyjęto perspektywę czasową realizacji zadań na lata 2026-2029 oraz horyzont długoterminowy do roku 2033. Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostaną konsultacje z Urzędem Miejskim w Świebodzicach w celu dopracowania ostatecznego kształtu dokumentu. Kolejnym etapem jest przyjęcie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” uchwałą Rady Miejskiej w Świebodzicach.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego. Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska, 8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	• Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej, • Aktywne gospodarstwo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów wiejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I). Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II). Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III). Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV). Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).	Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1). Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2). Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3). Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4). Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1). Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2). Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3). Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4). Wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5). Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1). Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2). Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1). Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		Kierunek interwencji 3: Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności, Kierunek interwencji 5: Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska, Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym, Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Śląska, Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych, Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów, Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK)	Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami	1. Budowa sieci kanalizacyjnej, 2. Inwestycje związane z oczyszczalnią ścieków, 3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy plan gospodarki odpadami 2028	– zapobieganie powstawaniu odpadów, – rozwój selektywnego zbierania odpadów, – zwiększenie poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów, – ograniczenie składowania odpadów, w szczególności odpadów ulegających biodegradacji, – zapewnienie funkcjonowania efektywnego systemu gospodarki odpadami, – ograniczenie negatywnego wpływu odpadów na środowisko i zdrowie ludzi.	• zapobieganie powstawaniu odpadów, w tym działania edukacyjne i promowanie zrównoważonej konsumpcji, • rozwój systemów selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym bioodpadów, • zwiększenie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych, ograniczenie składowania odpadów oraz kierowanie odpadów do procesów odzysku, • rozwój instalacji do przetwarzania odpadów, • uszczelnienie systemu gospodarowania odpadami i poprawa kontroli nad strumieniami odpadów, • likwidacja nielegalnych składowisk odpadów, • rozwój systemów monitorowania gospodarki odpadami, • wspieranie wdrażania gospodarki o obiegu zamkniętym.
Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)	Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu	Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu, Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu, Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu, Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami, Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu, Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu, Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu, Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030	Cel operacyjny 1.4: Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich	1.4.4 Programowanie i realizacja prac urządzeniowo- rolnych, działania na rzecz scalania gruntów rolnych oraz melioracji 2.1.1 Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków

	Cel operacyjny 2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej Cel operacyjny 4.1 Poprawa stanu środowiska Cel operacyjny 4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska Cel operacyjny 4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi Cel operacyjny 4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego Cel operacyjny 4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej Cel operacyjny 5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej	2.1.2 Wspieranie i rozwój systemów energetycznych oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne 2.1.3 Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami 4.1.1 Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji, szczególnie w uzdrowiskach 4.1.2 Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne 4.1.3 Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i wydobywczych 4.2.1 Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i leśnych 4.2.2 Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie 4.2.3 Prowadzenie działań na rzecz rozwoju systemu obszarów cennych przyrodniczo i efektywnej ochrony wartości krajobrazu 4.2.5 Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia odpowiedniej jakości wód 4.2.6 Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin 4.3.1 Wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji) 4.3.2 Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych 4.3.3 Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodziami i suszami oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym 4.4.1 Wykorzystanie potencjału energetyki konwencjonalnej, wsparcie energetyki sieciowej, rozproszonej, kogeneracji i klastrów energii. 4.4.3 Podejmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania 4.6.1 Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zmniejszenia zużycia surowców oraz ograniczenia wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych. 5.1.1 Modernizacja i rozbudowa systemu dróg na terenie województwa 5.1.2 Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa 5.1.3 Budowa systemu transportu publicznego zapewniającego cykliczne połączenia ze stolicą województwa, z atrakcyjnym czasem przejazdu, wszystkich miast powiatowych oraz połączenia miast zagrożonych marginalizacją z ośrodkami wzrostu oraz zapewnienie skomunikowani sąsiadujących ze sobą powiatów oraz rozwój i budowa systemów kolei aglomeracyjnej w obrębie miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, będących generatorami ruchu aglomeracyjnego oraz rozwój szybkich połączeń między tymi ośrodkami. 5.1.5 Rozwój zintegrowanych lokalnych i subregionalnych systemów transportu publicznego. 5.1.6 Zakup nowoczesnego taboru na potrzeby regionalnego systemu transportu publicznego 5.1.10 Rozwój sieci dróg rowerowych.
Program ochrony środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2029	Cel (OP) - Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu. Cel (ZH) - Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego. Cel (PEM) - Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym. Cel (GW) - Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią.	OP.1. Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń emitowanych do powietrza m.in. poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach OP.2. Rozwój i modernizacja transportu zbiorowego w kierunku transportu przyjaznego dla środowiska; wspieranie ekologicznych form transportu - budowa dróg dla rowerów OP.3. Realizacja racjonalnej gospodarki energetycznej łączącej efektywność energetyczną z nowoczesnymi technologiami OP.4. Rozbudowa energooszczędnych systemów oświetlenia budynków i dróg publicznych OP.5. Rozwój odnawialnych źródeł energii ZH.1. Ochrona społeczeństwa przed ponadnormatywnym poziomem hałasu ZH.2. Zmniejszenie uciążliwości wynikających z nadmiernego poziomu hałasu PEM.1. Ograniczenie niekorzystnego oddziaływania pól elektromagnetycznych PEM.2. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu GW.1. Zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego

	Cel (GWS) - Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej. Cel (ZG) - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi. Cel (GL) - Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu. Cel (GO) - Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa. Cel (ZP) - Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu. Cel (ZPA) - Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków. Cel (E) - Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa	GW.2. Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie retencji oraz ochronę zasobów wodnych GW.3. Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych GWS.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki GWS.2. Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu ZG.1. Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych GL.1. Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi GL.2. Remediacja terenów zanieczyszczonych oraz rekultywacja terenów zdegradowanych GL.3. Zapobieganie ruchom masowym ziemi GO.1. Monitorowanie gospodarki odpadami i kontrola postępowania z odpadami GO.2. Racjonalna gospodarka odpadami komunalnymi GO.3. Zapobieganie powstawaniu odpadów GO.4. Gospodarka odpadami zawierającymi azbest GO.5. Doskonalenie systemu gospodarowania odpadami ZP.1. Ochrona krajobrazu, różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów ZP.2. Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury ZP.3. Ochrona lasów ZPA.1. Zmniejszenie zagrożenia oraz minimalizacja skutków w wypadku wystąpienia awarii E.1. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców województwa
--	---	--

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym „**Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033**”

3. Ogólna charakterystyka gminy

Gmina miejska Świebodzice położona jest w powiecie świdnickim, który znajduje się w centralno-południowej części województwa dolnośląskiego.

Graniczy ona od południa z miastem na prawach powiatu Wałbrzych oraz z gminą:

- wiejską Stare Bogaczowice (płd.-zach.)
- wiejską Dobromierz (płn.-zach.),
- wiejską Strzegom (płn.),
- wiejską Jaworzyna Śląska (płn.-wsch.),
- wiejską Świdnica (wsch.),

wszystkie te gminy znajdują się w powiecie świdnickim, z wyjątkiem gminy Stare Bogaczowice, która znajduje się w powiecie wałbrzyskim.

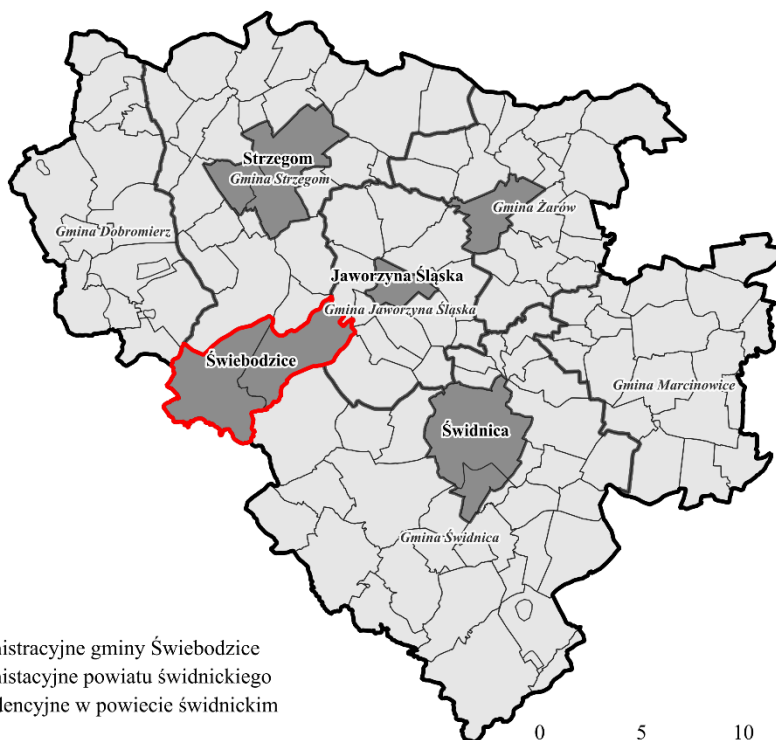
Gmina Świebodzice jest gminą miejską w której skład wchodzi dwie jednostki ewidencyjne o charakterze miejskim:

- Pełcznica, Ciernie

Rysunek 1 Obszar województwa dolnośląskiego z podziałem na powiaty

Źródło: <https://pl.wikipedia.org>

Legenda

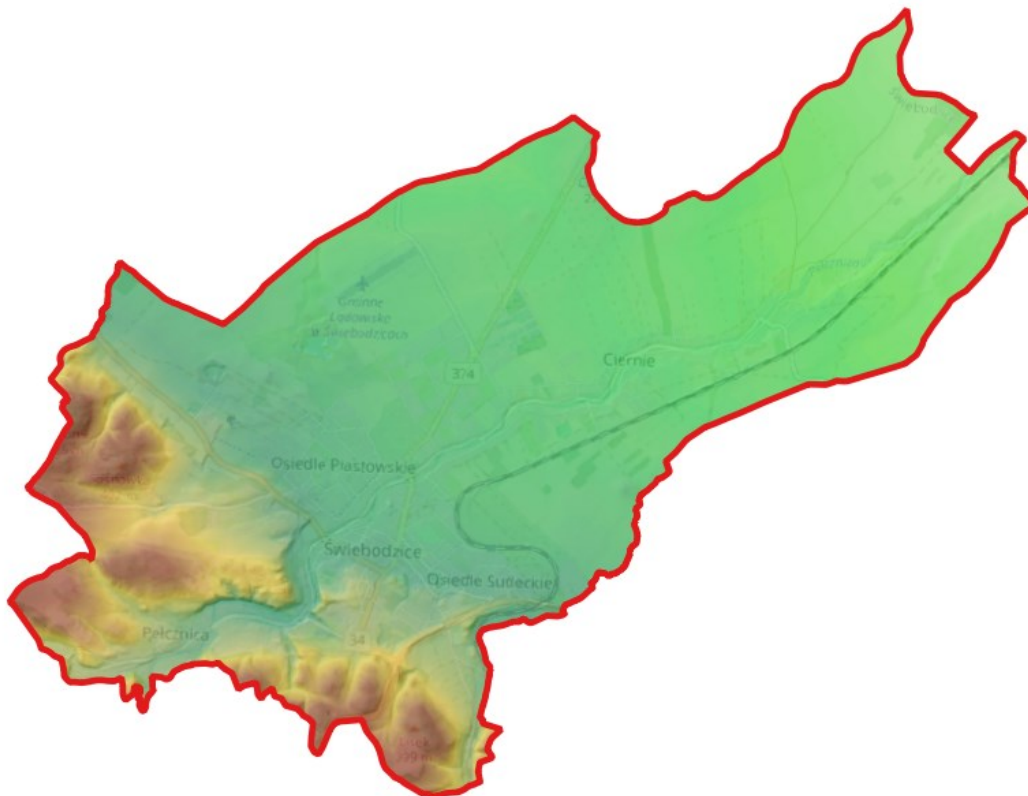
- Granice administracyjne gminy Świebodzice
- Granice administracyjne powiatu świdnickiego
- Jednostki ewidencyjne w powiecie świdnickim
- Miasta
- Granice administracyjne gmin w powiecie świdnickim

0 5 10 15 20 km

Rysunek 2 Gmina Świebodzice na tle powiatu świdnickiego

Źródło: Opracowanie własne

Miasto zlokalizowane jest na Pogórzu Świebodzickim, u podnóża Gór Wałbrzyskich, w dolinie rzeki Pęcznicy. Położenie to nadaje gminie istotne walory krajobrazowe i przyrodnicze oraz wpływa na jej powiązania funkcjonalne z ośrodkami miejskimi południowej części Dolnego Śląska. Powierzchnia gminy miejskiej Świebodzice wynosi 30,43 km². W strukturze przestrzennej gminy dominują tereny zurbanizowane związane z zabudową mieszkaniową, usługową i przemysłową, uzupełnione terenami rolnymi oraz obszarami zieleni i lasów. Istotnym elementem otoczenia przyrodniczego miasta są tereny związane z doliną Pęcznicy oraz sąsiedztwo obszarów o wysokich walorach krajobrazowych, w tym rejonu Książańskiego Parku Krajobrazowego. W bezpośrednim sąsiedztwie miasta znajduje się również Zamek Książ, będący jednym z najważniejszych obiektów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowego regionu.

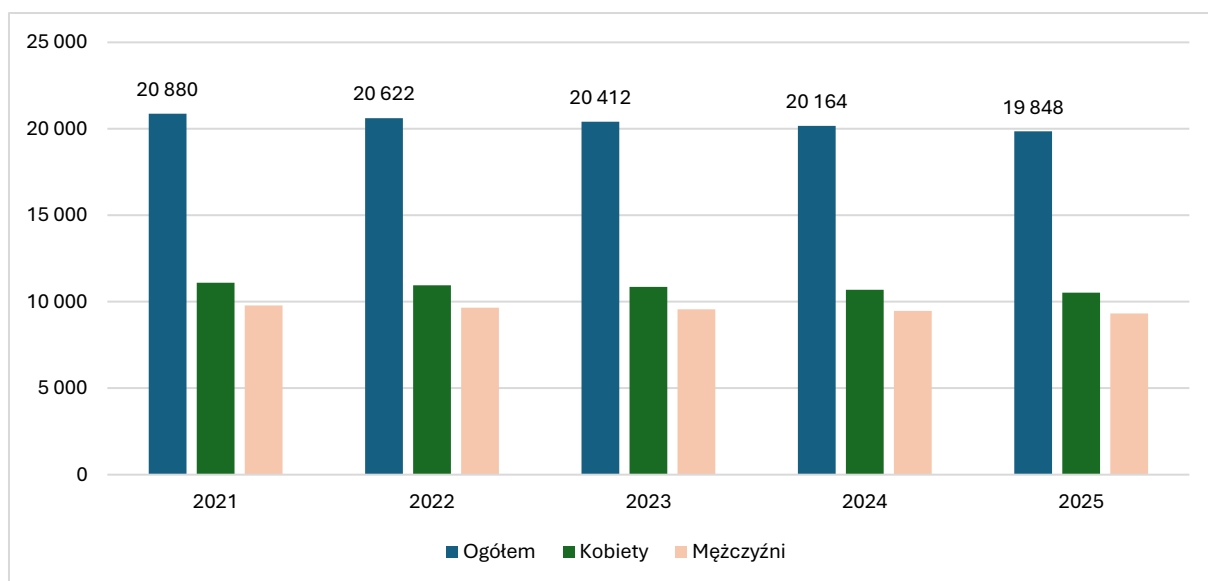
Rysunek 3 Dynamiczna hipsometria gminy

Źródło: Opracowanie własne

Świebodzice pełnią istotną funkcję komunikacyjną w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego. Przez teren miasta przebiegają drogi krajowe nr 34 i nr 35, które zapewniają powiązania odpowiednio z siecią dróg krajowych w kierunku Dobromierza i dalej w stronę drogi krajowej nr 5, a także z Wałbrzychem, Świdnicą i Wrocławiem oraz w kierunku granicy państwa. Istotnym elementem układu drogowego jest również droga wojewódzka nr 374, rozpoczynająca się na terenie Świebodzic i prowadząca w kierunku Strzegomia i Jawora. Układ drogowy uzupełniają drogi powiatowe i gminne obsługujące ruch lokalny oraz powiązania z terenami zabudowy mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej. Informacje o przebiegu dróg krajowych nr 34 i 35 oraz drogi wojewódzkiej nr 374 na terenie miasta potwierdzają materiały miejskie i lokalne wykazy zarządców dróg.

Istotnym elementem dostępności transportowej gminy jest również infrastruktura kolejowa. Przez Świebodzice przebiega linia kolejowa nr 274, stanowiąca ważne połączenie regionalne i ponadregionalne w relacji Wrocław - Wałbrzych - Jelenia Góra - Zgorzelec, wykorzystywane zarówno w ruchu pasażerskim, jak i w przewozach towarowych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2025 r. liczba osób zameldowanych na pobyt stały w Świebodzicach wyniosła 19 848, w tym 10 523 kobiety oraz 9 325 mężczyzn. Wynikający z tej struktury współczynnik feminizacji ukształtował się na poziomie 113, co oznacza, że na 100 mężczyzn przypadało 113 kobiet.

Rysunek 4 Wykres populacji gminy w przedziale czasowym 2010-2025

Źródło: Opracowanie własne

W ujęciu wieloletnim obserwuje się systematyczny spadek liczby mieszkańców. W porównaniu z 2024 rokiem liczba osób zameldowanych na pobyt stały zmniejszyła się o 1,6%, natomiast w okresie 2021-2025 odnotowano spadek o 4,9%.

W zakresie ruchu meldunkowego w 2025 r. zarejestrowano 462 osoby zameldowane na pobyt stały, 340 osób zameldowanych na pobyt czasowy oraz 279 osób wymeldowanych z miejsca pobytu stałego. Saldo zameldowań i wymeldowań na pobyt stały wyniosło +183 osoby.

Podstawowe wskaźniki demograficzne dla obszaru gminy w 2025 r. obejmują gęstość zaludnienia na poziomie 652 osób na km², wskaźnik obciążenia demograficznego równy 59 oraz współczynnik feminizacji wynoszący 113.

Na koniec 2025 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1 823 podmiotów gospodarki narodowej, wobec 1 614 podmiotów w 2020 roku. Oznacza to wzrost liczby podmiotów o około 13,0% w analizowanym okresie. Spośród ogółu podmiotów 810 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2025 roku zarejestrowano 72 nowe podmioty, natomiast 52 podmioty zostały wyrejestrowane. Analiza struktury podmiotów gospodarczych wskazuje, że dominującą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające od 0 do 9 pracowników. Ich liczba wynosiła 1 583, co potwierdza przewagę drobnej przedsiębiorczości w lokalnej gospodarce. Wśród podmiotów wpisanych do rejestru REGON 0,6% (9 podmiotów) deklaroowało działalność w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, 15,0% (242 podmioty) w sekcjach przemysł i budownictwo, natomiast 84,4% (1 363 podmioty) zakwalifikowano do pozostałej działalności. Struktura ta wskazuje na wyraźnie miejski, usługowo-przemysłowy charakter gospodarki lokalnej, przy marginalnym udziale działalności rolniczej.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą najczęściej deklarowanym rodzajem przeważającej działalności był handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (28,5%) oraz budownictwo (21,0%). Oznacza to, że lokalna przedsiębiorczość opiera się przede wszystkim na sektorze usługowo-handlowym, z istotnym udziałem działalności budowlanej i rzemieślniczej.

Dodatkowym czynnikiem wspierającym rozwój gospodarczy gminy jest funkcjonowanie Podstrefy Świebodzice Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”, zlokalizowanej w granicach miasta. Teren ten stanowi istotny obszar aktywności inwestycyjnej i przemysłowej, a jego dostępność komunikacyjna powiązana jest m.in. z bliskością drogi krajowej nr 35, drogi wojewódzkiej nr 374 oraz infrastruktury kolejowej.

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 2 Efekty realizacji w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza

Cel: Poprawa i ochrona jakości powietrza	
Lp.	Podjęte działania
1.	W latach 2023-2025 Gmina Świebodzice kontynuowała działania ukierunkowane na ograniczenie emisji z sektora komunalno-bytowego, zwiększanie efektywności energetycznej oraz wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Działania te odpowiadają kierunkowi określone w dotychczasowym POŚ jako „zmniejszenie powierzchniowej emisji zanieczyszczeń”, obejmującemu m.in. termomodernizację budynków, wymianę przestarzałych źródeł grzewczych oraz zwiększenie wykorzystania OZE. - W 2023 r. Gmina w dalszym ciągu uczestniczyła w Programie Priorytetowym „Czyste Powietrze”, wspierającym kompleksową termomodernizację budynków oraz wymianę starych i nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe. Kontynuowano również projekt grantowy pn. „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej”. W 2023 r. 2 beneficjentów otrzymało w jego ramach dofinansowanie w łącznej wysokości 19 940,00 zł. Ponadto Gmina przystąpiła do programu „Ciepłe Mieszkanie”, w ramach którego podpisano i zrealizowano 3 umowy, a beneficjentom wypłacono 24 629,09 zł na zmianę źródeł ciepła. Środki przeznaczone na wskazane przedsięwzięcia pochodziły ze źródeł zewnętrznych. - W 2024 r. kontynuowano udział Gminy w programie „Czyste Powietrze”. Znacznie wzrosła również skala realizacji programu „Ciepłe Mieszkanie” – podpisano i zrealizowano 23 umowy, w ramach których beneficjentom przekazano łącznie 170 577,78 zł dofinansowania na zmianę źródeł ciepła. Raport wskazuje jednocześnie, że środki w obu programach pochodziły ze źródeł zewnętrznych. Gmina pozyskiwała ponadto środki na przedsięwzięcia związane z transformacją energetyczną budynków mieszkalnych, zwiększaniem efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej oraz rozwojem energetyki komunalnej wykorzystującej OZE. - Kontynuację tego kierunku potwierdzają działania prowadzone w 2025 r. W Wodnym Centrum Rekreacji realizowano inwestycję obejmującą montaż paneli fotowoltaicznych wraz z magazynami energii, pomp ciepła do przygotowania ciepłej wody użytkowej oraz modernizację systemu wentylacji. W Hali Widowiskowo-Sportowej zmodernizowano natomiast oświetlenie, zastępując przestarzałe źródła światła oprawami LED, a system przygotowania ciepłej wody użytkowej wyposażono w pompę ciepła. W 2025 r. Gmina uzyskała również dofinansowania/promesy m.in. dla Programu Modernizacji Budynków Użyteczności Publicznej – 3 729 308,82 zł oraz Programów Partnerskich Energetyki Komunalnej OZE – 2 238 410,43 zł. Realizowano także działania administracyjne i kontrolne przewidziane w POŚ. W 2025 r. przeprowadzono 50 kontroli palenisk, podczas których stwierdzono 22 urządzenia grzewcze wykorzystujące paliwa zabronione przez uchwałę antysmogową. Uzupełnieniem działań inwestycyjnych były przedsięwzięcia edukacyjno-informacyjne. W 2025 r. w ramach Europejskiego Tygodnia Mobilności zorganizowano zajęcia rowerowe dla uczniów pięciu szkół podstawowych, których jednym z celów było promowanie zrównoważonego transportu oraz poprawa jakości powietrza. Realizowano również inne cykliczne inicjatywy ekologiczne, m.in. „EkoWalentynki”, „Dzień Ziemi”, „SprzątnijMy Park Książański” i „PosprzątajMY Świebodzice”.
2.	Drugą grupę działań stanowiły przedsięwzięcia zmierzające do ograniczenia liniowej emisji zanieczyszczeń poprzez modernizację infrastruktury drogowej, rozwój transportu zbiorowego, budowę chodników i infrastruktury rowerowej oraz modernizację oświetlenia ulicznego. - W 2023 r. kontynuowano budowę Małej Obwodnicy Osiedla Piastowskiego, na którą w tym roku przeznaczono 4 348 259,44 zł. Prowadzono również przebudowę ulic Młynarskiej, Sienkiewicza, Prusa, Szkolnej, Kopernika, Kasztanowej, Siennej i Drogi Węglowej, na którą w 2023 r. wydatkowano 2 990 999,95 zł. Jednocześnie utrzymywano system bezpłatnego publicznego transportu zbiorowego realizowanego przez ZGK Świebodzice Sp. z o.o.; wydatki Gminy na jego funkcjonowanie wyniosły w 2023 r. 1 949 261,14 zł. - W 2024 r. zakończono budowę i oddano do użytkowania Małą Obwodnicę Osiedla Piastowskiego. Zakres inwestycji obejmował budowę drogi wraz z uzbrojeniem, ścieżki rowerowej i chodników. Wartość zadania wyniosła ok. 5,94 mln zł. Zakończono również rozbudowę pakiet przebudowy dróg obejmujący ulice Młynarską, Prusa, Szkolną, Sienkiewicza, Kopernika, Kasztanową, Sienną i Drogę Węglową. Wartość tego zadania wyniosła 11 803 454,13 zł, a wykonanie finansowe 10 781 184,61 zł. Działania te realizowały wskazane w POŚ zadania dotyczące modernizacji nawierzchni dróg, budowy i remontów chodników oraz rozwoju infrastruktury rowerowej. W 2024 r. Gmina kontynuowała ponadto finansowanie bezpłatnego transportu zbiorowego – wydatki wyniosły 1 882 746,37 zł. - W 2025 r. działania infrastrukturalne były kontynuowane. Łącznie wybudowano lub przebudowano 1,907 km odcinków drogowych, w tym 0,097 km nowej drogi i 1,810 km przebudowanych ulic. Wybudowano, przebudowano lub wyremontowano około 3,0 km chodników, m.in. przy ul. Fabrycznej, Dębowej, Żwirki i Wigury, Parkowej oraz Sportowej. Modernizacji podlegała również infrastruktura oświetleniowa – wymieniono m.in. 35 opraw przy ul. Żwirki i Wigury, Parkowej, Sportowej i Stawowej, a łącznie raport wskazuje co najmniej 41 elementów oświetleniowych objętych wymianą lub rozbudową oraz 180 m nowych lub przebudowanych sieci oświetleniowych. W zakresie infrastruktury rowerowej w 2025 r. nie powstały nowe odcinki ścieżek, jednak Gmina pozyskała środki na dalsze przedsięwzięcia: 5 900 300,00 zł na projekt „Rozwój infrastruktury rowerowej w północnej części Aglomeracji Wałbrzyskiej – etap 1G” oraz 1 490 000,00 zł na projekt „Infrastruktura rowerowa w Gminie Świebodzice”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy

4.1.2. Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze gminy

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach;
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane;
- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych albo poziomów celów długoterminowych lub co najmniej na tych poziomach.

Na stan jakości powietrza w gminie Świebodzice wpływają przede wszystkim:

- emisja zorganizowana i powierzchniowa, w tym tzw. niska emisja z sektora komunalno-bytowego,
- emisja komunikacyjna związana z transportem drogowym,
- emisja niezorganizowana, w tym wtórne unoszenie pyłu z powierzchni dróg i terenów zurbanizowanych.

Zazwyczaj głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw stałych, ciekłych i gazowych w celach energetycznych i technologicznych.

Podstawową masę zanieczyszczeń odprowadzanych do atmosfery stanowi dwutlenek węgla. Jednak najbardziej uciążliwe składniki spalin to przede wszystkim dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pył. W mniejszych ilościach emitowane są również chlorowódz, różnego rodzaju węglowodory aromatyczne i alifatyczne.

Wraz z pyłem emitowane są również metale ciężkie, pierwiastki promieniotwórcze i wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne, a wśród nich benzo(a)piren, uznawany za jedną z bardziej znaczących substancji kancerogennych. W pyłe zawieszonym ze względu na zdolność wnikania do układu oddechowego, wyróżnia się frakcje o ziarnach: powyżej 10 mikrometrów i pył drobny poniżej 10 mikrometrów (PM10). Ta druga frakcja jest szczególnie niebezpieczna dla człowieka, gdyż jej cząstki są już zbyt małe, by mogły zostać zatrzymane w naturalnym procesie filtracji oddechowej.

Przy spalaniu odpadów z produkcji tworzyw sztucznych opartych na polichloru winylu do atmosfery mogą dostawać się substancje chlorowcopochodne, a wśród nich dioksyny i furany.

O wystąpieniu zanieczyszczeń powietrza decyduje ich emisja do atmosfery, natomiast o poziomie zanieczyszczeń powietrza w znacznym stopniu decydują występujące warunki meteorologiczne. Przy stałej emisji, zmiany stężeń zanieczyszczeń są głównie efektem przemieszczania, transformacji i usuwania ich z atmosfery. Stężenie zanieczyszczeń zależy również od pory roku. I tak:

- sezon zimowy, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery, głównie przez niską emisję,
- sezon letni, charakteryzuje się zwiększonym zanieczyszczeniem atmosfery przez skażenia wtórne powstałe w reakcjach fotochemicznych.

Ocenę jakości powietrza w rejonie gminy Świebodzice przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z opracowań Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska tj.: Roczną ocenę jakości powietrza w województwie dolnośląskim za rok 2025. Roczna ocena jakości powietrza, dokonywana przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, jest prowadzona w odniesieniu do wszystkich substancji, dla których obowiązek taki wynika z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu. Ocena przeprowadzona została w czterech wyodrębnionych strefach na terenie województwa dolnośląskiego:

- strefa aglomeracja wrocławska obejmująca Wrocław – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 250 tysięcy,
- strefa miasto Wałbrzych – miasto o liczbie mieszkańców powyżej 100 tysięcy,
- strefa dolnośląska obejmująca pozostały obszar województwa, w tym Gminę Świebodzice.

Na terenie strefy dolnośląskiej oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się poza terenem gminy, gdzie prowadzone są ciągłe automatyczne pomiary imisyjne stężeń dwutlenku siarki, tlenków azotu (NO, NO₂, NO_x), tlenku węgla (CO), ozonu (O₃), pyłu zawieszonego PM10 oraz benzenu, a także pomiary parametrów meteorologicznych.

Ocena jakości powietrza została przeprowadzona w oparciu o dane pomiarowe ze stacji monitoringu zlokalizowanej w Wałbrzychu (Kod stacji – „DsWalbrzWyso”) oraz wyniki „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim – Raportu wojewódzkiego za rok 2025”. W poniższej tabeli zostały przedstawione wyniki dla strefy dolnośląskiej, w której gmina Świebodzice się znajduje.

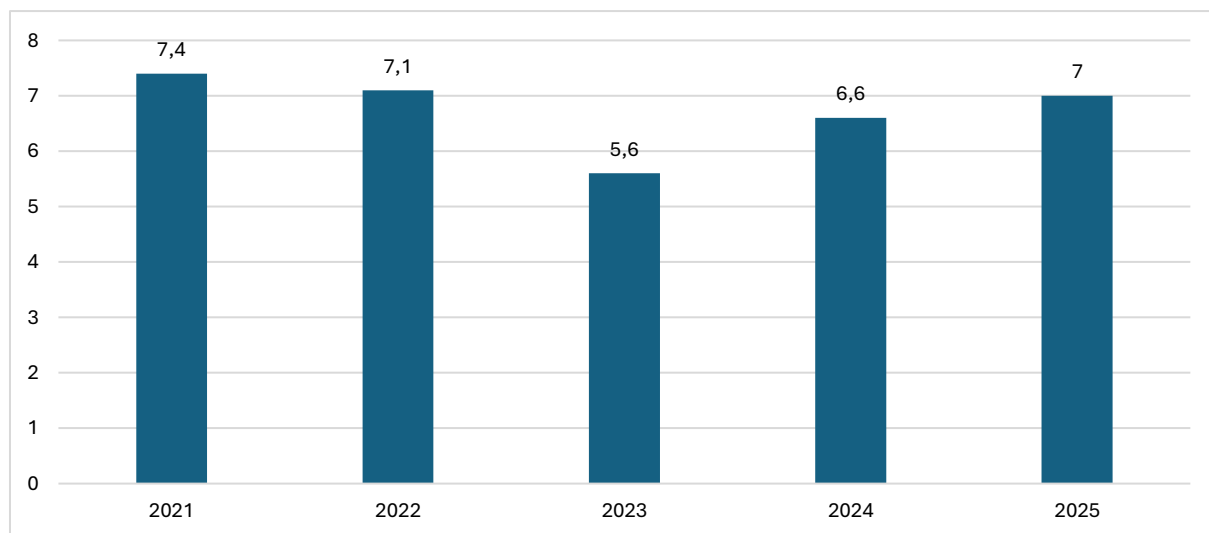
Tabela 3 Ocena poszczególnych zanieczyszczeń w strefie dolnośląskiej na podstawie klasy strefy uzyskanej w Rocznej Ocenie Jakości Powietrza w Województwie Dolnośląskim za rok 2025

Symbol klasy wynikowej na rok 2025									
Dla ochrony zdrowia ludzi									
SO ₂		NO ₂		CO	C ₆ H ₆	O ₃		PM10	
Klasa strefy dla czasu uśredniania						Klasa strefy dla O ₃ wg poziomu		Klasa strefy dla czasu uśredniania	
- 1 godz.	- 24 godz.	- 1 godz.	- rok			docelowego		celu długo-terminowego	- 24 godz.
A	A	A	A	A	A	C	D2	C	C
PM2,5		PB		As		Cd	Ni	B(a)P	
A1		A		C		A	A	C	
Dla ochrony roślin									
SO ₂				NO _x			O ₃		
Klasa strefy dla czasu uśredniania							Klasa strefy dla O3 wg poziomu		
- rok		- pora zimowa					docelowego		celu długo-terminowego
A		A		A			C	D2	

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Natomiast w strefie odpowiedzialnej za miasto Wałbrzych dla O₃, PM₁₀ (dla obu klas czasowych), As w pyłe zawieszonym PM₁₀ dostała klasę A dla ochrony zdrowia ludzi. Dane pomiarowe ze stacji w Wałbrzychu z lat 2021-2024 wskazują, że:

Dwutlenek siarki (SO₂)

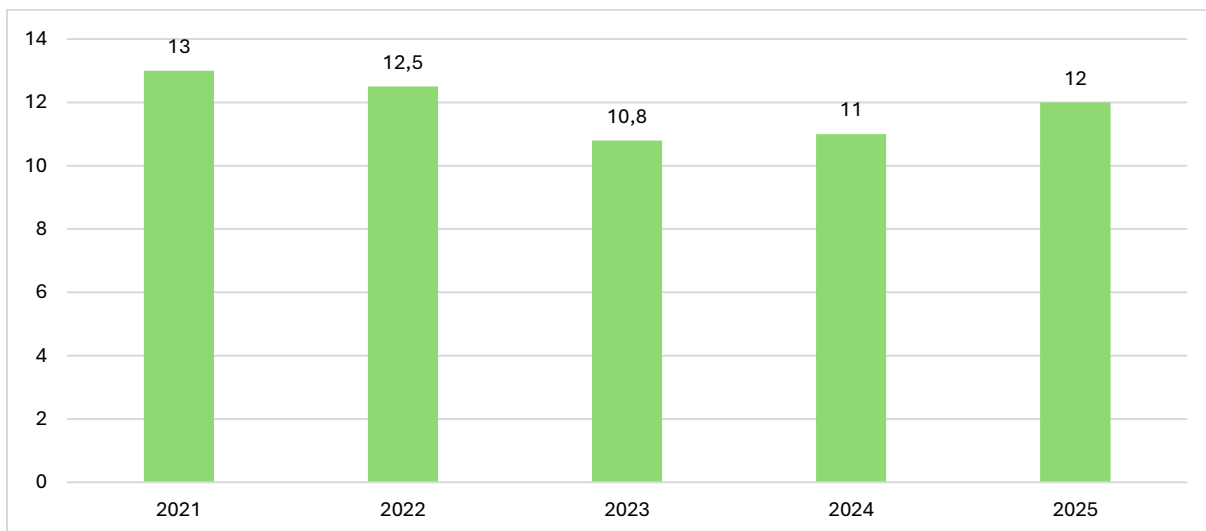
Rysunek 5 Wyniki pomiaru dwutlenku siarki (SO₂) – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Stężenia jednogodzinne wynosiły odpowiednio: 7,4 µg/m³ (2021), 7,1 µg/m³ (2022), 5,6 µg/m³ (2023) oraz 6,6 µg/m³ (2024) i 7 µg/m³ w 2025. Poziom dopuszczalny dla 1 godziny wynosi 350 µg/m³. Oznacza to, że

rejestrowane wartości stanowiły zaledwie około 1,6–2,1% wartości dopuszczalnej. Nie odnotowano żadnych przekroczeń, a poziomy można uznać za bardzo niskie.

Dwutlenek azotu (NO_2)

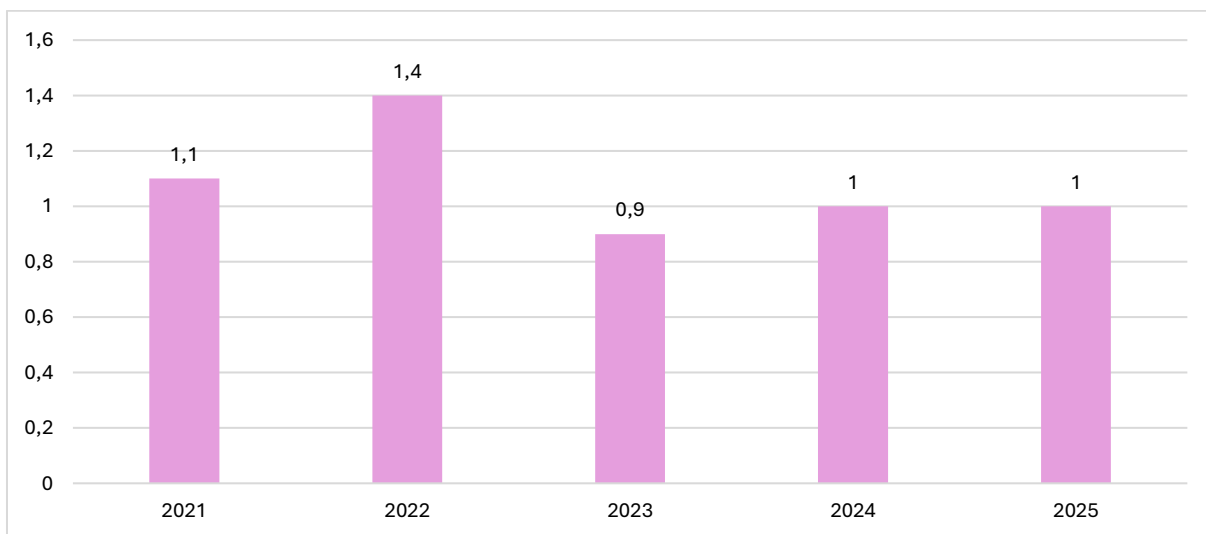
Rysunek 6 Wyniki pomiaru dwutlenku azotu (NO_2) – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Stężenia jednogodzinne kształtowały się na poziomie: $13,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), $12,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), $10,8 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz $11,0 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024). Poziom dopuszczalny dla 1 godziny wynosi $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Zmierzono więc wartości na poziomie około 5-6,5% normy, co wskazuje na brak presji ze strony emisji komunikacyjnej w skali przekroczeń norm.

Poziom dopuszczalny $\mu\text{g}/\text{m}^3$ **Tlenek węgla (CO)** dla uśrednionego okresu 8 godzin to **10**. Na stacji zlokalizowanej w Wałbrzychu (Kod stacji – „DsWałbrzWyso”) wartość ta dla uśrednionej 1 godziny przez 4 (okres 2021-2024) lata wyniosła $0,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Benzen (C_6H_6)

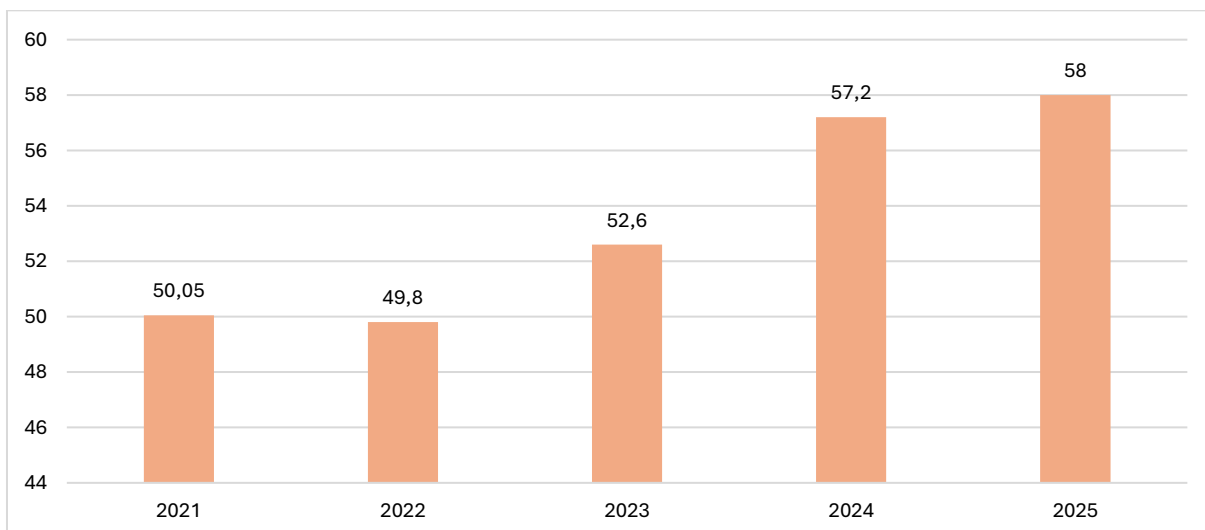

Rysunek 7 Wyniki pomiaru benzeny (C_6H_6) – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Stężenia wynosiły: 1,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), 1,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), 0,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz 1,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny to 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości mieściły się w przedziale 18–28% normy, co oznacza brak przekroczeń, choć widoczny jest wpływ emisji z sektora komunalno-bytowego i transportu.

Ozon (O_3)

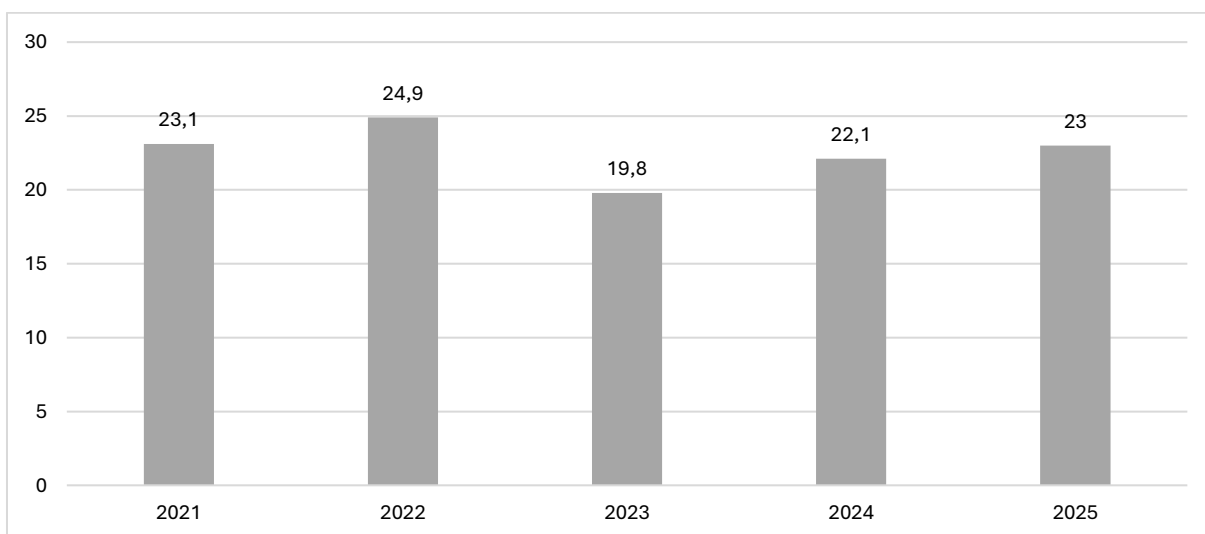

Rysunek 8 Wyniki pomiaru ozonu (O_3) – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2024

Średnie wartości jednogodzinne wynosiły: 50,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), 49,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), 52,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz 57,2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024). Dla ozonu kluczowe znaczenie ma poziom docelowy dla maksymalnej średniej 8-godzinnej wynoszący 120 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Zarejestrowane wartości były niższe od poziomu docelowego, jednak w skali województwa odnotowuje się przekroczenia celu długoterminowego, co oznacza, że problem ma charakter regionalny i zależy od warunków meteorologicznych.

Pył zawieszony PM10

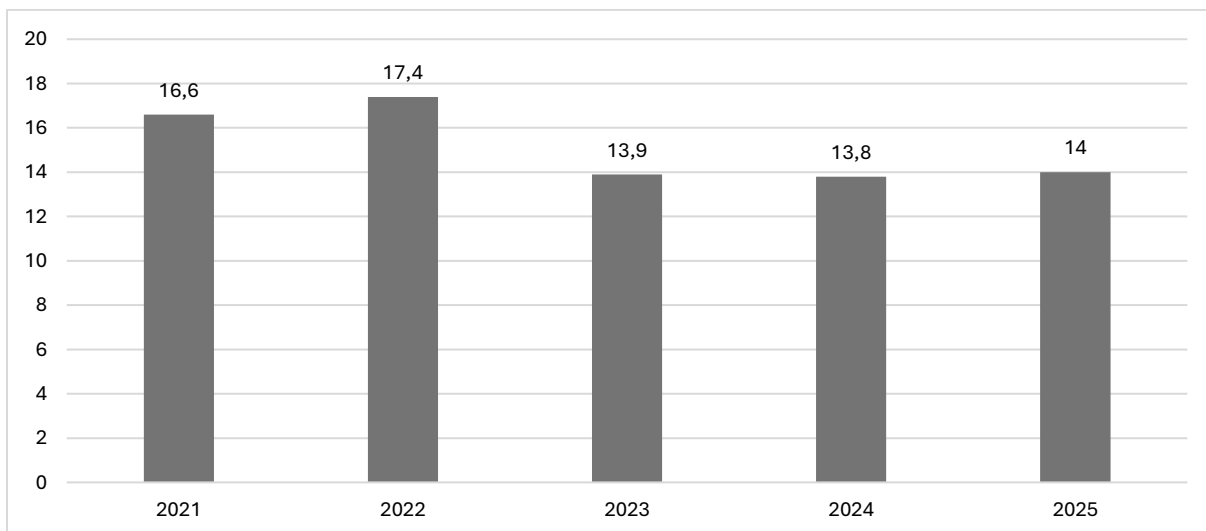

Rysunek 9 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM10 – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Średnie stężenia dobowe wynosiły: 23,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), 24,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), 19,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz 22,1 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024) i 23 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ w 2025. Poziom dopuszczalny dla 24 godzin wynosi 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Średnie wartości nie przekraczały normy (ok. 40–50% poziomu dopuszczalnego), jednak klasyfikacja w skali strefy wynika z epizodów przekroczeń dobowych, głównie w sezonie grzewczym.

Pył zawieszony PM_{2,5}

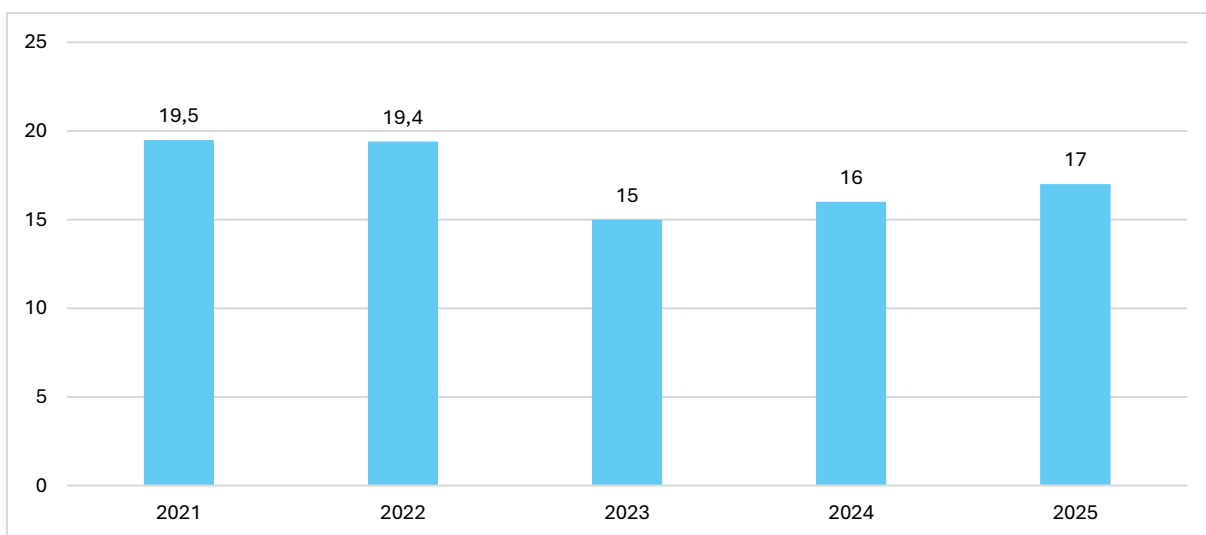

Rysunek 10 Wyniki pomiaru pyłu zawieszonego PM_{2,5} – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Średnie stężenia dobowe kształtowały się na poziomie: 16,6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), 17,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), 13,9 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz 13,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny wynosi 20 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Wszystkie wartości były poniżej normy (ok. 69–87%), co potwierdza poprawę jakości powietrza w tym zakresie.

Tlenki azotu (NO_x)

Rysunek 11 Wyniki pomiaru tlenu azotu (NO_x) – stacja w Wałbrzychu

Źródło: GIOŚ, Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Raport wojewódzki za rok 2025

Stężenia wynosiły: 19,5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2021), 19,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2022), 15,0 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2023) oraz 16,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (2024). Poziom dopuszczalny średnioroczny dla ochrony roślin wynosi 30 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Zarejestrowane wartości stanowiły około 50–65% normy, co oznacza brak przekroczeń.

Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyłe PM10

Tabela 4 Metale ciężkie i benzo(a)piren w pyłe PM10

Źródło zanieczyszczenia	Maksymalne stężenie	2021	2022	2023	2024	2025
Ołów (Pb)	0,5 µg/m ³	0,015	0,017	0,011	0,012	0,013
Arsen (As)	6 ng/m ³	1,0	1,3	1,0	0,8	0,8
Kadm (Cd)	5 ng/m ³	0,2	0,3	0,2	0,2	0,3
Nikiel (Ni)	20 ng/m ³	1,1	0,9	0,9	0,9	1,0
Benzo(a)piren B(a)P	1 ng/m ³	5,8	4,7	1,6	2,9	3,0

Źródło: GIOŚ, Wyniki pomiarów na lata 2021-2025

Stężenia metali ciężkich (Pb, As, Cd, Ni) nie przekraczały poziomów dopuszczalnych. Problemem pozostaje natomiast benzo(a)piren, którego stężenia w latach 2021–2025 (1,6–5,8 ng/m³) przekraczały poziom docelowy (1 ng/m³), co skutkowało klasyfikacją w klasie C.

Ocena według kryteriów ochrony roślin

Dla ochrony roślin strefa dolnośląska została zaklasyfikowana:

- w klasie A dla SO₂ i NO_x,
- w klasie C dla ozonu (poziom docelowy) oraz D2 dla celu długoterminowego.

Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych poziomów dla dwutlenku siarki i tlenków azotu, natomiast problem ozonu ma charakter regionalny i wynika głównie z procesów fotochemicznych.

Podsumowanie dla oceny według kryteriów odniesionych do ochrony zdrowia ludzi i ochrony roślin w strefie dolnośląskiej

W roku 2025 dla obszaru województwa dolnośląskiego przeprowadzono roczną ocenę jakości powietrza atmosferycznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa. Ocena ta stanowi podstawę do klasyfikacji stref oraz planowania działań naprawczych w przypadku stwierdzenia przekroczeń poziomów dopuszczalnych, docelowych lub celów długoterminowych. Gmina Świebodzice znajduje się w strefie dolnośląskiej, dla której w wyniku oceny:

- pod kątem ochrony zdrowia ludzi:
 - strefa dolnośląska została zakwalifikowana do klasy C ze względu na przekroczenia poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 (w odniesieniu do stężeń dobowych),
 - stwierdzono również przekroczenia poziomów docelowych benzo(a)pirenu oraz ozonu,
 - lokalnie występowały przekroczenia poziomu docelowego arsenu w pyłe PM10,
 - dla pozostałych substancji (SO₂, NO₂, CO, benzen oraz metale ciężkie) strefa uzyskała klasę A,
 - dla pyłu PM2,5 strefa uzyskała klasę A1 – brak przekroczeń poziomu dopuszczalnego,
- pod kątem ochrony roślin:
 - dla SO₂ i NO_x – klasa A,
 - dla ozonu – klasa C (poziom docelowy) oraz D2 (cel długoterminowy).

Należy podkreślić, że przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu występują na obszarze całego województwa i mają charakter regionalny. W ostatnich latach widoczna jest poprawa jakości powietrza w zakresie stężeń średniorocznych pyłu PM10 oraz PM2,5. Problemem pozostają jednak epizody wysokich

stężeń dobowych, szczególnie w sezonie grzewczym, oraz utrzymujące się przekroczenia benzo(a)pirenu związane głównie z emisją z indywidualnych źródeł ciepła.

Należy zaznaczyć, że choć gmina Świebodzice formalnie przypisana jest do strefy dolnośląskiej, to ze względu na bezpośrednie sąsiedztwo z miastem Wałbrzych zasadne jest odniesienie się również do danych pomiarowych ze stacji zlokalizowanej w Wałbrzychu. Analiza danych z lat 2021–2025 wskazuje na ogólny trend spadkowy stężeń większości analizowanych zanieczyszczeń (m.in. SO₂, NO₂, PM₁₀, PM_{2,5}), co świadczy o stopniowej poprawie jakości powietrza w tej części regionu.

Powyższe obserwacje potwierdzają skuteczność podejmowanych działań naprawczych, jednak nadal konieczna jest ich kontynuacja, szczególnie w zakresie ograniczania emisji z sektora komunalno-bytowego, który pozostaje głównym źródłem zanieczyszczeń.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwałą nr XXI/505/20 z dnia 21 lipca 2020 r. przyjął „Program ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu wraz z planem działań krótkoterminowych”, który następnie był aktualizowany (m.in. w 2023 i 2024 r.). Program ochrony powietrza jest dokumentem wskazującym główne źródła przekroczeń norm jakości powietrza oraz określającym działania naprawcze, których realizacja ma doprowadzić do poprawy jakości powietrza i osiągnięcia obowiązujących standardów. Ma on bezpośrednie znaczenie dla poprawy warunków życia i zdrowia mieszkańców, w tym gminy Świebodzice. Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która zawiera główne założenia programu ochrony powietrza. W części tej określona jest przyczyna sporządzenia programu wraz z diagnozą stanu jakości powietrza w analizowanej strefie wykonaną na podstawie wyników pomiarów oraz modelowania. Podstawą diagnozy jest ocena roczna jakości powietrza wykonana przez GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, która wskazuje również podstawowe przyczyny występowania przekroczeń standardów jakości powietrza oraz innych poziomów kryterialnych. Najważniejszym elementem tej części programu jest wykaz działań naprawczych niezbędnych do realizacji w celu poprawy jakości powietrza oraz harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji działań,
- części wyszczególniającej obowiązki i ograniczenia wynikające z realizacji programu ochrony powietrza określającej wykaz organów administracji publicznej oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu wraz ze wskazaniem zakresu ich kompetencji i obowiązków,
- uzasadnienia zakresu określonych i ocenionych przez zarząd województwa zagadnień, zawierającego uwarunkowania programu wynikające z analizowanych dokumentów strategicznych, z charakterystyki instalacji i urządzeń występujących na analizowanym terenie, mających znaczący udział w poziomach substancji w powietrzu oraz innych dokumentów, materiałów i publikacji. Część ta zawiera również załączniki graficzne do programu.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza, wykorzystano dane dla roku 2018, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by przy zaangażowanych środkach finansowych zapewnić możliwie największy efekt poprawy jakości powietrza. Działania przewidziane w Programie koncentrują się przede wszystkim na:

- ograniczeniu emisji z sektora komunalno-bytowego (wymiana źródeł ciepła, termomodernizacja),
- poprawie efektywności energetycznej budynków,
- ograniczeniu emisji z transportu,
- prowadzeniu działań edukacyjnych i informacyjnych.

Realizacja Programu ochrony powietrza jest obowiązkiem jednostek samorządu terytorialnego, w tym gminy Świebodzice. Do podstawowych zadań gminy należą:

- przekazywanie sprawozdań z realizacji działań do Marszałka Województwa,
- podejmowanie działań ograniczających emisję z budynków publicznych i mieszkalnych,
- informowanie mieszkańców o zagrożeniach związanych z jakością powietrza,
- realizacja działań krótkoterminowych w przypadku wystąpienia epizodów wysokich stężeń,
- prowadzenie edukacji ekologicznej.

Kontynuacja i intensyfikacja tych działań jest kluczowa dla ograniczenia przekroczeń, w szczególności pyłu zawieszonego oraz benzo(a)pirenu, które pozostają głównymi problemami jakości powietrza na obszarze gminy Świebodzice.

4.1.2.2. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z istotnych czynników wpływających na stan środowiska jest zanieczyszczenie powietrza związane z transportem drogowym. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach emitują do atmosfery znaczne ilości substancji szkodliwych, powstających w wyniku spalania paliw, a także na skutek zużycia elementów eksploatacyjnych pojazdów oraz nawierzchni dróg. W efekcie do powietrza przedostają się m.in. tlenki azotu, tlenek węgla, węglowodory, pyły zawieszone oraz metale ciężkie.

Problem emisji liniowej jest szczególnie odczuwalny na obszarach zurbanizowanych oraz wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych. Wraz ze wzrostem natężenia ruchu drogowego zwiększa się poziom emisji zanieczyszczeń, a także ryzyko powstawania wtórnych zanieczyszczeń, takich jak ozon troposferyczny, szczególnie w okresie letnim przy sprzyjających warunkach meteorologicznych. Układ komunikacyjny gminy Świebodzice oparty jest głównie na sieci dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych. Kluczowe znaczenie mają droga krajowa nr 34 oraz droga wojewódzka nr 374, które stanowią główne osie komunikacyjne gminy oraz zapewniają połączenia z Wałbrzychem, Świdnicą i innymi ośrodkami regionu.

Na podstawie Generalnego Pomiaru Ruchu 2020/2021 przeprowadzonego na drogach wojewódzkich i krajowych, na terenie gminy Świebodzice wyznaczono dwa punkty pomiarowe:

- Nr 2188 (DW374), długość 3,3 km, na długości: p. 22,600, k. 25,900
- Nr 2189 (DK34), długość 4,5 km, na długości: p. 25,900, k. 30,400

Tabela 5 Średniodobowy ruch roczny (SDRR) na punktach w gminie Świebodzice

Punkt	Rodzajowa struktura ruchu pojazdów silnikowych						Ogółem
	Motocykle	Sam. os., mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe	Autobusy	Ciągniki rolnicze	
STANOWICE /DW382/- ŚWIEBODZICE /GR. MIASTA/	58	4276	552	475	14	23	5298
ŚWIEBODZICE /PRZEJŚCIE: GR. MIASTA - UL. PIŁSUDSKIEGO (DK34)/	139	11271	1103	378	73	19	12983
SUMA	197	15 547	1 655	753	87	42	18 281

Źródło: Pomiar Ruchu Na Drogach Wojewódzkich w 2020 r., DSDiK we Wrocławiu

Struktura rodzajowa ruchu wskazuje, że dominującą grupę stanowią samochody osobowe i mikrobusy, co jest typowe dla ruchu lokalnego i dojazdowego. Znaczący udział mają również lekkie samochody dostawcze, a także pojazdy ciężarowe, co wynika z przebiegu przez miasto drogi krajowej. Natężenie ruchu, szczególnie na odcinku drogi krajowej nr 34, wskazuje na istotny wpływ transportu na jakość powietrza w gminie. Emisja zanieczyszczeń komunikacyjnych koncentruje się wzdłuż głównych tras, co może prowadzić do lokalnych przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń, zwłaszcza w warunkach niekorzystnych warunków meteorologicznych (np. inwersji temperatury, niskiej prędkości wiatru).

Uzupełnieniem systemu transportowego na terenie gminy jest infrastruktura kolejowa. Na obszarze Świebodzic funkcjonuje stacja kolejowa Świebodzice. Przez teren gminy przebiega linia kolejowa:

- Wrocław Świebodzki – Zgorzelec (– Görlitz) (274/493) – ruch towarowy i pasażerski (zelektryfikowana)

Transport kolejowy, w porównaniu z drogowym, charakteryzuje się znacznie niższą emisją zanieczyszczeń do powietrza, dlatego jego rozwój może stanowić istotny element ograniczania emisji liniowej na terenie gminy.

4.1.2.3. Warunki wykorzystania OZE

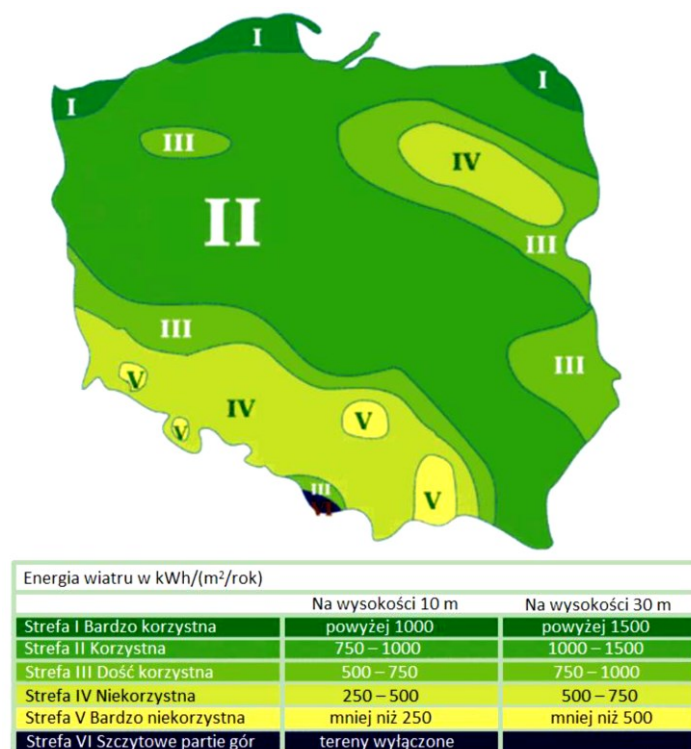
Rozwój odnawialnych źródeł energii stanowi jeden z kluczowych kierunków transformacji energetycznej zarówno na poziomie Unii Europejskiej, jak i Polski. Aktualne cele zakładają dalszy wzrost udziału OZE w końcowym zużyciu energii, co przekłada się również na konieczność ich rozwoju na poziomie lokalnym, w tym w gminie Świebodzice. Według założeń unijnych, celem jest uzyskanie do końca 2032 roku co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2030 roku powinien wynieść 21%.

Ze względu na uwarunkowania przestrzenne (teren podgórski, znaczny udział terenów zielonych oraz zwarta i częściowo rozproszona zabudowa) potencjał wykorzystania poszczególnych źródeł OZE w gminie jest zróżnicowany i w wielu przypadkach ograniczony do instalacji o charakterze lokalnym (prosumenckim).

Energia wiatru

Energia wiatru na terenie gminy Świebodzice charakteryzuje się niekorzystnymi warunkami w skali kraju. Gmina położona jest w strefie V zasobów energii wiatru, która zaliczana jest do obszarów o jednym z najniższych potencjałów energetycznych. Oznacza to, że możliwości wykorzystania tego źródła energii są istotnie ograniczone już na poziomie warunków naturalnych.

Zgodnie z charakterystyką tej strefy, potencjał energetyczny wiatru wynosi około 250–500 kWh/(m²/rok) na wysokości 10 m nad powierzchnią terenu oraz 500–700 kWh/(m²/rok) na wysokości 30 m. Są to wartości stosunkowo niskie, które w wielu przypadkach nie zapewniają opłacalności inwestycji w energetykę wiatrową, zwłaszcza w porównaniu do obszarów północnej i centralnej Polski, gdzie warunki wiatrowe są znacznie korzystniejsze.

Rysunek 12 Energia wiatru w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Dodatkowo, na rzeczywisty potencjał wykorzystania energii wiatru w gminie wpływają uwarunkowania lokalne. Świebodzice położone są w sąsiedztwie Pogórza Wałbrzyskiego oraz Masywu Ślęży, co wiąże się ze zróżnicowaną rzeźbą terenu. Występowanie wzniesień, dolin oraz terenów zabudowanych i zielonych powoduje zaburzenia przepływu mas powietrza, obniżenie prędkości wiatru oraz zwiększenie jego zmienności. Czynniki te negatywnie wpływają na stabilność pracy turbin wiatrowych oraz efektywność produkcji energii.

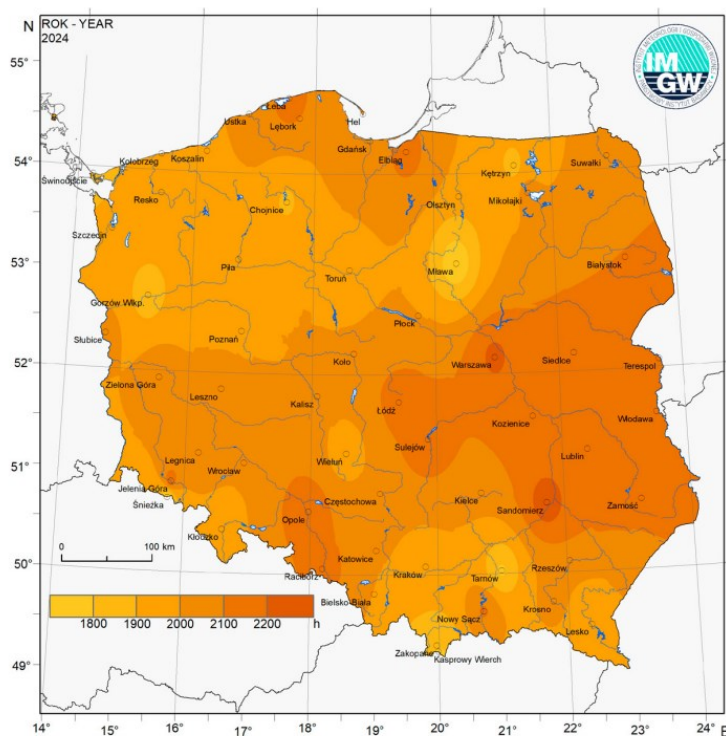
Lokalnie korzystniejsze warunki mogą występować na terenach wyniesionych, jednak obszary te często objęte są ograniczeniami planistycznymi, krajobrazowymi lub wynikającymi z ochrony środowiska, co w praktyce ogranicza możliwość lokalizacji inwestycji wiatrowych o większej skali.

W związku z powyższym należy uznać, że rozwój energetyki wiatrowej na terenie gminy Świebodzice ma ograniczony potencjał. Realizacja dużych instalacji wiatrowych jest mało prawdopodobna, natomiast ewentualne wykorzystanie energii wiatru może dotyczyć jedynie niewielkich instalacji o charakterze lokalnym, poprzedzonych szczegółową analizą warunków wiatrowych. W kontekście rozwoju odnawialnych źródeł energii w gminie energia wiatru nie stanowi kierunku priorytetowego.

Energia słońca

Energia słoneczna stanowi jedno z najbardziej dostępnych i perspektywicznych odnawialnych źródeł energii na terenie gminy Świebodzice. Jej wykorzystanie nie wymaga szczególnie skomplikowanych warunków lokalizacyjnych, a instalacje mogą być realizowane w sposób rozproszony, głównie na istniejącej zabudowie.

Warunki solarne w gminie należy ocenić jako umiarkowane, typowe dla obszaru województwa dolnośląskiego. Średnie roczne sumy ustonecznienia rzeczywistego w 2024 roku wyniosły około 1900 godzin, co odpowiada przeciętnym wartościom notowanym w regionie. Jednocześnie w północnej części gminy, w kierunku Wrocławia i Legnicy, warunki te mogą być nieco korzystniejsze i osiągać wartości zbliżone do 2000 godzin rocznie. Poziom ten zapewnia wystarczające warunki do efektywnego wykorzystania energii promieniowania słonecznego zarówno do produkcji energii elektrycznej, jak i ciepłej.

Rysunek 13 Średnie roczne sumy ustonecznienia rzeczywistego h/rok (2024)

Źródło: www.klimat.imgw.pl (Klimat Polski 2024, dostęp 25.04.2026)

W praktyce oznacza to, że instalacje fotowoltaiczne mogą osiągać stabilne uzyski energii, szczególnie w okresie wiosenno-letnim, kiedy natężenie promieniowania słonecznego jest najwyższe. Należy jednak uwzględnić sezonowość tego źródła energii, przejawiającą się znacznym spadkiem produkcji w miesiącach jesienno-zimowych, co jest charakterystyczne dla warunków klimatycznych Polski.

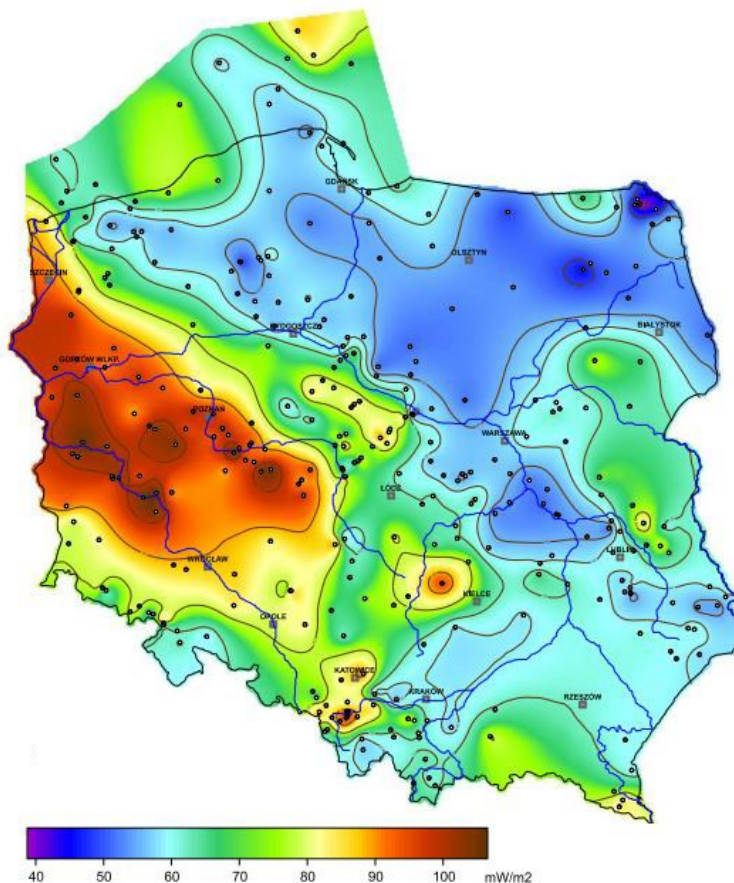
Istotnym czynnikiem wpływającym na efektywność instalacji jest lokalna jakość powietrza. Występowanie zanieczyszczeń, zwłaszcza pyłów zawieszonych w sezonie grzewczym, może okresowo ograniczać dopływ promieniowania słonecznego do powierzchni paneli. Wpływ ten nie eliminuje jednak zasadności rozwoju energetyki słonecznej, a jedynie może nieznacznie obniżać jej efektywność.

Ze względu na uwarunkowania przestrzenne, w tym zróżnicowaną rzeźbę terenu w południowej części gminy oraz bardziej korzystne, płaskie obszary na północy, rozwój wielkoskalowych farm fotowoltaicznych jest możliwy, lecz przestrzennie ograniczony. W praktyce dominującą formą wykorzystania energii słonecznej pozostaną instalacje rozproszone, zlokalizowane na dachach budynków lub na niewielkich działkach, przy czym potencjał dla większych instalacji może być większy w północnej części gminy.

Energia Ziemi

Energia geotermalna stanowi jedno z odnawialnych źródeł energii, którego potencjał wynika z naturalnego przepływu ciepła z wnętrza Ziemi ku jej powierzchni. W celu jego wykorzystania wykonuje się odwierty umożliwiające pobór wód geotermalnych, które po odebraniu energii cieplnej są ponownie zatłaczane do złożeń. Wody te charakteryzują się zazwyczaj wysokim stopniem mineralizacji oraz zasoleniem, co przekłada się na trudne warunki eksploatacyjne instalacji oraz zwiększone wymagania techniczne dotyczące materiałów i urządzeń. W zależności od głębokości eksploatacji wyróżnia się geotermię płytką (do ok. 100 m), wykorzystywaną głównie w systemach pomp ciepła, oraz geotermię głęboką, wymagającą odwiertów sięgających kilku kilometrów, stosowaną w systemach ciepłowniczych lub energetycznych.

Na podstawie analiz rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego można wskazać, że obszar gminy Świebodzice charakteryzuje się umiarkowanie podwyższonym potencjałem geotermalnym na tle kraju. Wartości strumienia ciepłego kształtują się przeciętnie na poziomie około 80 mW/m², przy czym korzystniejsze warunki mogą występować w północnej części gminy, w kierunku obszarów bardziej wypłaszczonych i przejściowo zbliżonych do strefy nizinnej.

Rysunek 14 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Pomimo relatywnie wyższych wartości w porównaniu do wielu obszarów górskich, potencjał wykorzystania geotermii głębokiej na terenie gminy należy ocenić jako ograniczony. Wynika to przede wszystkim z wysokich kosztów inwestycyjnych związanych z wykonaniem odwiertów oraz niepewności co do parametrów eksploatacyjnych złóż. Dodatkowo eksploatacja wód geotermalnych może wiązać się z

występowaniem problemów środowiskowych, takich jak emisja siarkowodoru (H_2S) czy obecność radonu, co wymaga stosowania odpowiednich systemów zabezpieczeń i oczyszczania.

Znacznie bardziej realnym kierunkiem wykorzystania energii geotermalnej na terenie gminy Świebodzice jest geotermia płytka. Wykorzystanie pomp ciepła, pobierających energię z gruntu, wód gruntowych lub powietrza, stanowi rozwiązanie technicznie dojrzałe i ekonomicznie uzasadnione w skali lokalnej. Systemy tego typu mogą być stosowane zarówno w budownictwie jednorodzinym, jak i w obiektach użyteczności publicznej, szczególnie w nowych inwestycjach lub modernizacjach systemów grzewczych.

W praktyce oznacza to, że w warunkach gminy Świebodzice energia geotermalna nie stanowi potencjału dla dużych instalacji przemysłowych, natomiast może być istotnym elementem lokalnej transformacji energetycznej opartej na rozproszonych systemach grzewczych.

Biomasa

Jednym z podstawowych źródeł energii odnawialnej wykorzystywanych w systemach grzewczych jest biomasa, w tym w szczególności słoma powstająca jako produkt uboczny produkcji rolniczej. Słoma obejmuje wysuszone żdźbła roślin zbożowych oraz innych upraw, takich jak rośliny strączkowe, rzepak czy len. Charakteryzuje się wysoką zawartością suchej masy (ok. 85%) oraz stosunkowo dobrą wartością opałową, co czyni ją potencjalnym paliwem w lokalnych systemach energetycznych.

W przypadku gminy Świebodzice potencjał wykorzystania biomasy rolniczej jest relatywnie większy niż w wielu gminach o charakterze górskim, jednak nadal pozostaje ograniczony przez strukturę użytkowania gruntów oraz konkurencję z innymi kierunkami produkcji rolnej. Zgodnie z danymi statystycznymi, całkowita powierzchnia upraw na terenie gminy wynosi ok. 759,14 ha, z czego dominującą część stanowią uprawy zbóż (529,50 ha). Istotny udział mają również uprawy przemysłowe (202,73 ha), w szczególności rzepak i rzepak (193,23 ha). Ziemniaki zajmują niewielką powierzchnię 17,07 ha, natomiast uprawy buraków cukrowych nie występują.

Tabela 6 Powierzchnia upraw na terenie gminy Świebodzice

Uprawa	jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	759,14
zboża razem	ha	529,50
zboża podstawowe z mieszkankami zbożowymi	ha	526,10
ziemniaki	ha	17,07
uprawy przemysłowe	ha	202,73
buraki cukrowe	ha	0,00
rzepak i rzepak razem	ha	193,23

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

Zapotrzebowanie na słomę w hodowli zwierząt pozostaje istotnym czynnikiem bilansującym jej potencjał energetyczny i zależy od gatunku zwierząt. Dla bydła wynosi ok. 2555 kg/szt./rok, dla trzody chlewnej ok. 730 kg/szt./rok, natomiast dla drobiu ok. 1 kg/szt./rok. Oznacza to, że nawet przy stosunkowo dużej powierzchni upraw, realne nadwyżki słomy mogą być ograniczone przez lokalne potrzeby rolnicze.

Tabela 7 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

W związku z powyższym należy stwierdzić, że wykorzystanie słomy jako paliwa w skali lokalnej na terenie gminy Świebodzice może mieć większe znaczenie niż w gminach o marginalnej produkcji rolniczej, jednak nadal będzie to głównie potencjał rozproszony i uzupełniający. Możliwe jest jego wykorzystanie przede

wszystkim w indywidualnych instalacjach grzewczych lub niewielkich lokalnych systemach energetycznych, zwłaszcza w gospodarstwach rolnych.

Również potencjał wykorzystania biomasy pochodzącej z upraw roślin energetycznych należy ocenić jako ograniczony, mimo relatywnie większej dostępności gruntów rolnych. Wynika to z rozdrobnienia struktury przestrzennej, konkurencji z uprawami towarowymi oraz presji urbanizacyjnej, która ogranicza możliwość przeznaczania większych arealów pod uprawy energetyczne, takie jak wierzba energetyczna czy inne rośliny szybko rosnące.

Biogaz

Biogaz powstaje w procesie beztlenowej fermentacji materii organicznej i składa się przede wszystkim z metanu oraz dwutlenku węgla. Może być wykorzystywany w układach kogeneracyjnych do jednoczesnej produkcji energii elektrycznej i ciepła, a po odpowiednim oczyszczeniu również jako biometan. Potencjalnymi substratami do produkcji biogazu na terenie Gminy Świebodzice są:

- gnojowica i obornik,
- pozostałości z produkcji roślinnej,
- odpady z przetwórstwa rolno-spożywczego,
- odpady zielone i inne biodegradowalne odpady komunalne,
- osady ściekowe powstające w oczyszczalniach ścieków,
- uboczne produkty działalności przemysłowej, o ile ich właściwości pozwalają na poddanie ich fermentacji.

Najczęściej wykorzystywanymi substratami w biogazowniach rolniczych są nawozy naturalne. Do wstępnego szacowania ilości biogazu mogą być stosowane wskaźniki odniesione do sztuki dużej zwierzęcia.

Tabela 8 Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m³/SD/d].

Bydło	Trzoda chlewna	Drób
1,5	1,5	3,75

Źródło: *Odchody zwierząt jako substrat dla biogazowni* [<http://bio-gazownie.edu.pl/>]

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zwierząt w gospodarstwach na terenie powiatu. Zakładając, że z 1 m³ biogazu można wyprodukować 2,1 kWh energii elektrycznej (przy zakładanej sprawności układu 33%) potencjał energetyczny przedstawia się następująco:

Tabela 9 Pogłowie zwierząt gospodarskich w gminie Świebodzice oraz produkcja biogazu

Rodzaj zwierząt	Liczba zwierząt w powiecie [szt.]	Biogaz [m ³ /rok]	Produkcja energii [GJ/rok]
Bydło ogółem	11	34,65	0,12
Trzoda chlewna ogółem	0	0	0,00
Drób ogółem	31704	249 669	898,80
SUMA			898,93

Źródło: *opracowanie własne na podstawie Powszechnego Spisu Rolnego, 2020 rok*

Jak wynika z powyższego zestawienia, zdecydowanie największy potencjał produkcji biogazu z nawozów naturalnych na terenie Gminy Świebodzice związany jest z chowem drobiu. Szacowany łączny potencjał energetyczny odchodów zwierzęcych wynosi około 898,93 GJ/rok, z czego ponad 99% przypada na odchody drobiowe. Potencjał wynikający z pogłowia bydła jest marginalny, natomiast według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie gminy nie wykazano pogłowia trzody chlewnej. Biorąc pod uwagę ograniczenia związane z możliwością zebrania i gospodarczego wykorzystania całości odchodów zwierzęcych, można – analogicznie jak w innych analizach potencjału biogazu – przyjąć redukcję teoretycznego potencjału energetycznego o 40%. Oznacza to, że realnie dostępny potencjał energetyczny nawozów naturalnych można oszacować na około 539,36 GJ/rok.

Na obecnym etapie potencjał rozwoju biogazu w Gminie Świebodzice należy ocenić jako ograniczony i warunkowy. Wynika to przede wszystkim z niewielkiej skali chowu bydła i braku trzody chlewnej. Relatywnie wysoka liczba drobiu tworzy lokalną bazę substratową, jednak sama w sobie nie przesądza o ekonomicznej

zasadności budowy instalacji. Potencjał ten mógłby być zwiększony poprzez współfermentację odchodów zwierzęcych z innymi lokalnie dostępnymi substratami, w szczególności odpadami biodegradowalnymi, pozostałościami roślinnymi, odpadami z działalności produkcyjnej oraz osadami ściekowymi.

Należy jednocześnie wskazać, że w Świebodzicach podejmowano działania zmierzające do lokalizacji instalacji produkującej biometan. W 2022 r. prowadzono postępowanie dotyczące planowanego przy ul. Lotniczej „zakładu produkcji biometanu z zespołem kogeneracyjnym i węzłem produkcji nawozów”. Według założeń inwestora instalacja miała produkować m.in. biometan, energię elektryczną i ciepło. W dokumentacji koncepcyjnej wskazywano produkcję energii elektrycznej na poziomie około 16 800 MWh/rok przy 2,2 MW mocy zainstalowanej oraz około 15,75 mln m³ biometanu rocznie. Były to jednak wyłącznie parametry projektowanej inwestycji, a nie istniejącej instalacji. Przedsięwzięcie to nie uzyskało wymaganej decyzji środowiskowej. Burmistrz Świebodzic decyzją z 2 lutego 2023 r. odmówił wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach ze względu na niezgodność przedsięwzięcia z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Po odwołaniu inwestora Samorządowe Kolegium Odwoławcze utrzymało decyzję w mocy. W kwietniu 2024 r. informowano w związku z tym, że inwestycja przy ul. Lotniczej nie może zostać zrealizowana w zaproponowanej formie.

Na podstawie dostępnych materiałów i przeprowadzonego przeglądu informacji nie potwierdzono funkcjonowania na terenie Gminy Świebodzice instalacji produkującej obecnie biogaz lub biometan. W konsekwencji biogaz należy traktować przede wszystkim jako potencjalny kierunek rozwoju OZE, którego wykorzystanie wymagałoby szczegółowej analizy dostępności substratów, lokalizacji instalacji, możliwości zagospodarowania energii oraz uwarunkowań środowiskowych i przestrzennych.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
realizacja programów „Czyste Powietrze” i „Ciepłe Mieszkanie” oraz wymiana nieefektywnych źródeł ciepła funkcjonowanie bezpłatnego transportu zbiorowego oraz rozwój infrastruktury drogowej, pieszej i rowerowej inwestycje zwiększające efektywność energetyczną budynków użyteczności publicznej	utrzymujące się przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz okresowe wysokie stężenia pyłu PM10 część zasobu budowlanego nadal wymaga poprawy efektywności energetycznej ograniczony potencjał energetyki wiatrowej, geotermii głębokiej i biogazu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dostępność krajowych i unijnych środków finansowych na termomodernizację, OZE i niskoemisyjny transport dalszy rozwój transportu publicznego, kolejowego i infrastruktury rowerowej, w tym rosnąca świadomość ekologiczna mieszkańców dalszy rozwój fotowoltaiki, pomp ciepła, magazynów energii i energetyki prosumenckiej	ograniczenie dostępności zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji napływ zanieczyszczeń spoza terenu gminy wzrost natężenia ruchu samochodowego oraz emisji komunikacyjnej wzrost kosztów energii, materiałów oraz realizacji inwestycji

4.1.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 647, z późn. zm.), ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości. Cel ten realizuje się w szczególności poprzez:

- utrzymanie stężeń substancji w powietrzu poniżej poziomów dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do wartości dopuszczalnych, jeśli zostały one przekroczone,
- redukcję i utrzymanie stężeń substancji poniżej poziomów docelowych lub celów długoterminowych.

Ocenę jakości powietrza na terenie Gminy Świebodzice przeprowadzono na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska dla strefy dolnośląskiej, do której należy gmina, uzupełnionych wynikami pomiarów ze stacji zlokalizowanej w sąsiednim Wałbrzychu. Analiza danych z ostatnich lat wskazuje na ogólną poprawę jakości powietrza, szczególnie w zakresie stężeń SO₂, NO₂, PM10 i PM2,5. Nadal występują

jednak problemy związane z przekroczeniami poziomu docelowego benzo(a)pirenu oraz epizodami podwyższonych stężeń pyłu PM10, szczególnie w sezonie grzewczym. W skali strefy dolnośląskiej problem stanowią również przekroczenia dotyczące ozonu.

Pozytywny wpływ na jakość powietrza mają prowadzone przez Gminę Świebodzice działania zmierzające do ograniczenia niskiej emisji oraz poprawy efektywności energetycznej. W ostatnich latach realizowano programy „Czyste Powietrze” i „Ciepłe Mieszkanie”, wspierające wymianę nieefektywnych źródeł ciepła i termomodernizację budynków. Jednocześnie prowadzono inwestycje w obiektach użyteczności publicznej obejmujące m.in. montaż instalacji fotowoltaicznych, magazynów energii, pomp ciepła oraz energooszczędnego oświetlenia LED. Uzupełnieniem tych działań były kontrole palenisk oraz przedsięwzięcia edukacyjne i informacyjne. Mimo obserwowanej poprawy, na jakość powietrza w gminie nadal wpływa kilka istotnych czynników. Szczególne znaczenie ma emisja z sektora komunalno-bytowego, związana z indywidualnym ogrzewaniem budynków, oraz emisja liniowa generowana przez transport drogowy. Przez teren Świebodzic przebiegają istotne ciągi komunikacyjne, na których występuje znaczne natężenie ruchu samochodowego. Problemem pozostaje również niewystarczająca efektywność energetyczna części istniejącego zasobu budowlanego. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje ponadto na ograniczony potencjał niektórych rodzajów OZE, w szczególności energetyki wiatrowej, geotermii głębokiej i biogazu, przy jednocześnie korzystniejszych możliwościach rozwoju energetyki słonecznej, pomp ciepła oraz innych rozproszonych instalacji OZE.

Dalsza poprawa jakości powietrza wymaga konsekwentnej realizacji działań naprawczych przewidzianych w Programie ochrony powietrza oraz kontynuowania działań podejmowanych na poziomie lokalnym. Kluczowe znaczenie w zakresie ograniczania emisji powierzchniowej będzie miała dalsza wymiana nieefektywnych źródeł ciepła, termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej, poprawa ich efektywności energetycznej oraz zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Istotne będzie również dalsze prowadzenie kontroli przestrzegania uchwały antysmogowej oraz edukacji mieszkańców w zakresie ochrony powietrza i racjonalnego wykorzystania energii.

W zakresie emisji liniowej niezbędne jest dalsze rozwijanie transportu publicznego oraz infrastruktury sprzyjającej ograniczaniu wykorzystania samochodów osobowych. Szczególne znaczenie będzie miała kontynuacja modernizacji dróg i chodników, rozwój infrastruktury rowerowej oraz modernizacja oświetlenia ulicznego. Działania te, wraz z utrzymaniem atrakcyjnego transportu zbiorowego i wykorzystaniem transportu kolejowego, powinny przyczyniać się do ograniczenia emisji komunikacyjnej oraz poprawy warunków życia mieszkańców Gminy Świebodzice.

4.2. Zagrożenie hałasem

4.2.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 10 Efekty realizacji w zakresie zagrożenia hałasem

Cel: Ochrona przed hałasem	
Lp.	Podjęte działania
1.	W ramach realizacji celu dotyczącego ochrony mieszkańców Gminy Świebodzice przed hałasem podejmowano przede wszystkim działania służące ograniczeniu uciążliwości hałasu komunikacyjnego. Były one zgodne z określonymi kierunkami, w których przewidziano m.in. budowę obwodnicy, modernizację, przebudowę i remonty nawierzchni dróg i chodników, rozwój infrastruktury rowerowej oraz uwzględnianie ochrony akustycznej w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. - W 2023 r. kontynuowano budowę Małej Obwodnicy Osiedla Piastowskiego oraz łącznika do obwodnicy, a także prowadzono lub przygotowywano przebudowy i remonty dróg, w tym ul. Młynarskiej, Sienkiewicza, Prusa, Szkolnej, Kopernika, Kasztanowej, Siennej i Drogi Węglowej. Zrealizowano również budowę ul. Bocznej oraz nawierzchni ulic Fieldorfa i Andersa. Działania te bezpośrednio odpowiadały zadaniu POŚ dotyczącemu modernizacji, przebudowy i remontów dróg gminnych oraz infrastruktury okołodrogowej. W 2023 r. utworzono ponadto miasteczko rowerowe przy Szkole Podstawowej nr 2. - Szczególnie istotnym efektem realizacji było zakończenie w 2024 r. budowy Małej Obwodnicy Osiedla Piastowskiego. Inwestycja obejmowała budowę drogi wraz z uzbrojeniem, ścieżką rowerową i chodnikami, umożliwiając ominięcie centrum osiedla i zmianę rozkładu lokalnego ruchu samochodowego. W tym samym roku zakończono również przebudowę ulic Młynarskiej, Prusa, Szkolnej, Sienkiewicza, Kopernika, Kasztanowej, Siennej i Drogi Węglowej. Modernizacja nawierzchni oraz infrastruktury pieszej stanowiła realizację działań wskazanych w POŚ jako służące ograniczaniu emisji hałasu komunikacyjnego.

	– Działania były kontynuowane również w 2025 r. W ramach inwestycji drogowych wykonano prace na łącznie ok. 1,907 km dróg, w tym przebudowano ul. Dębową, Fabryczną, Parkową, Żwirki i Wigury, Sportową, Polną i Bolesława Chrobrego oraz wybudowano odcinek ul. Przemysłowej. Prace obejmowały również przebudowę, budowę lub remont łącznie ok. 3 km chodników. W 2025 r. nie wybudowano natomiast nowych odcinków dróg rowerowych; długość istniejących ogólnodostępnych dróg rowerowych wynosiła 5,2 km. Realizowano również działania planistyczne odpowiadające zadaniu POŚ pn. „Opracowywanie MPZP uwzględniających ochronę akustyczną terenów”.
2.	– W 2023 r. prowadzono procedury dotyczące trzech miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących m.in. tereny w rejonie ul. Strzegomskiej, ul. Świdnickiej oraz ul. Wałbrzyskiej i otoczenia Pałacu Seidlów. – W 2024 r. Gmina przystąpiła do sporządzenia kolejnych trzech MPZP oraz rozpoczęła procedurę opracowania planu ogólnego. W 2025 r. przystąpiono do opracowania jednego nowego MPZP i uchwalono dwa plany – dla terenów w rejonie ul. Siennej i Strzegomskiej oraz ul. Lotniczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy

4.2.2. Opis stanu obecnego

Hałas w środowisku stanowi jeden z istotnych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców oraz stan środowiska. Zgodnie z definicją przyjętą w przepisach ochrony środowiska, hałas to dźwięki o częstotliwości w zakresie od 16 Hz do 16 000 Hz, które w danych warunkach są niepożądane, uciążliwe lub szkodliwe dla zdrowia człowieka. W praktyce oznacza to wszelkie dźwięki powodujące dyskomfort lub negatywnie oddziałujące na zdrowie i samopoczucie ludzi.

Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska, w szczególności poprzez utrzymanie poziomu hałasu poniżej wartości dopuszczalnych lub co najmniej na poziomie tych wartości, a w przypadku ich przekroczenia – podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia emisji hałasu. Podstawowe regulacje prawne w tym zakresie wynikają z ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska oraz z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r. poz. 112). Przepisy te określają dopuszczalne poziomy hałasu w zależności od rodzaju terenu oraz pory dnia i nocy. Oceny stanu klimatu akustycznego środowiska dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zadanie to realizuje Główny Inspektorat Ochrony Środowiska na podstawie wyników pomiarów poziomu hałasu lub strategicznych map hałasu sporządzanych dla największych aglomeracji, głównych dróg, linii kolejowych oraz lotnisk. Do oceny poziomu hałasu stosuje się wskaźniki takie jak:

- **długookresowe** mające zastosowanie do sporządzania strategicznych map hałasu oraz programów ochrony środowiska przed hałasem;
 - L_{DWN} – wskaźnik ten służy do określenia ogólnej dokuczliwości hałasu
 - L_N – wskaźnik ten służy do określenia zaburzenia snu.
- **krótkookresowe** do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby:
 - L_{AeqD} , – równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6⁰⁰ do godz. 22⁰⁰),
 - L_{AeqN} , – równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22⁰⁰ do godz. 6⁰⁰),

W związku ze stwierdzoną uciążliwością akustyczną hałasów komunikacyjnych Państwowy Zakład Higieny opracował skalę subiektywnej uciążliwości zewnętrznych tego rodzaju hałasów. Zgodnie z dokonaną klasyfikacją uciążliwość hałasów komunikacyjnych zależy od wartości poziomu równoważnego L_{Aeq} i wynosi odpowiednio:

- mała uciążliwość $L_{Aeq} < 52$ dB,
- średnia uciążliwość $52 \text{ dB} < L_{Aeq} < 62$ dB,
- duża uciążliwość $63 \text{ dB} < L_{Aeq} < 70$ dB,
- bardzo duża uciążliwość $L_{Aeq} > 70$ dB.

Hałas pochodzenia antropogenicznego można podzielić ze względu na źródło jego powstawania na dwie podstawowe grupy: **hałas komunikacyjny** oraz **hałas przemysłowy**. Szczególnie istotne znaczenie dla jakości środowiska na obszarach zamieszkałych ma hałas związany z transportem, który w wielu przypadkach stanowi dominujące źródło uciążliwości akustycznej.

Dla człowieka długotrwałe przebywanie w środowisku o podwyższonym poziomie hałasu może prowadzić do szeregu negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych. Do najczęściej wskazywanych należą m.in. uszkodzenia słuchu, zaburzenia snu, zmęczenie układu nerwowego, trudności w koncentracji, utrudnienia w komunikacji międzyludzkiej oraz obniżenie komfortu życia mieszkańców.

4.2.2.1. Hałas drogowy

Hałas komunikacyjny, a w szczególności drogowy, stanowi jedno z podstawowych źródeł uciążliwości akustycznych na terenie gminy Świebodzice. Jego charakter jest ciągły i bezpośrednio związany z natężeniem ruchu pojazdów oraz strukturą tego ruchu, w tym udziałem pojazdów ciężkich. W ostatnich latach obserwuje się systematyczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach, co przekłada się na zwiększenie emisji hałasu w środowisku, szczególnie w obszarach zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w sąsiedztwie tras komunikacyjnych.

Na poziom hałasu drogowego wpływają przede wszystkim:

- natężenie ruchu,
- prędkość pojazdów,
- stan techniczny nawierzchni drogowej,
- struktura pojazdów,
- sposób zagospodarowania terenów przyległych do dróg.

W przypadku gminy Świebodzice istotne znaczenie ma również przebieg głównych tras komunikacyjnych przez obszary o zróżnicowanej zabudowie, w tym mieszkaniowej i usługowej. Szczególne znaczenie mają odcinki dróg przebiegające przez tereny zwartej zabudowy oraz miejsca, gdzie zabudowa mieszkaniowa znajduje się w bezpośrednim sąsiedztwie ciągów komunikacyjnych. W takich lokalizacjach nawet umiarkowane natężenie ruchu może powodować odczuwalną uciążliwość akustyczną dla mieszkańców.

Na terenie gminy w okresie 2021-2024 nie prowadzono bezpośrednich pomiarów hałasu komunikacyjnego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Oznacza to, że ocena klimatu akustycznego w tym zakresie opiera się na danych pośrednich oraz wynikach badań realizowanych w szerszej skali regionalnej.

W odniesieniu do powiatu świdnickiego w latach 2021-2024 przeprowadzono pomiary hałasu w ramach systemu monitoringu środowiska, jednak punkty pomiarowe nie były zlokalizowane na terenie gminy Świebodzice. W konsekwencji brak jest danych bezpośrednio reprezentatywnych dla obszaru gminy, co ogranicza możliwość szczegółowej oceny lokalnych warunków akustycznych na podstawie wyników pomiarów.

Na poziomie regionalnym opracowywane są również programy ochrony środowiska przed hałasem, obejmujące główne drogi o podwyższonym natężeniu ruchu. Działania te koncentrują się na odcinkach o największym oddziaływaniu akustycznym, identyfikowanych na podstawie map hałasu oraz analiz przekroczeń dopuszczalnych poziomów dźwięku. Ponadto, zgodnie z dokumentami gminnymi, wymagania w zakresie ochrony przed hałasem, w tym określenie obszarów podlegających ochronie akustycznej, uwzględnione są w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Stanowią one podstawowe narzędzie ograniczania konfliktów przestrzennych pomiędzy funkcją mieszkaniową a terenami komunikacyjnymi.

4.2.2.2. Hałas przemysłowy

Przedsiębiorstwa, zakłady produkcyjne oraz podmioty prowadzące działalność gospodarczą na terenie gminy Świebodzice stanowią istotne źródło oddziaływań akustycznych w środowisku. Obejmują one zarówno mniejsze zakłady usługowe i rzemieślnicze, jak i obiekty o charakterze produkcyjnym, których funkcjonowanie wiąże się z emisją hałasu do otoczenia. W przypadku mniejszych podmiotów, szczególnie zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej, źródłem uciążliwości są najczęściej urządzenia warsztatowe, instalacje wentylacyjne, systemy chłodnicze oraz ruch pojazdów obsługujących działalność gospodarczą. Oddziaływanie to ma zazwyczaj charakter lokalny, jednak może powodować istotne uciążliwości dla mieszkańców w sytuacji niewłaściwego usytuowania obiektów lub braku odpowiednich zabezpieczeń akustycznych.

Zgodnie z danymi z działalności kontrolnej Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, istotnym problemem w zakresie hałasu przemysłowego pozostaje sposób lokalizowania działalności gospodarczej w strukturze przestrzennej miast i gmin. Nadal występują przypadki sytuowania zakładów rzemieślniczych i usługowych, takich jak ślusarnie, stolarnie, lakiernie czy myjnie samochodowe, w obrębie zabudowy jednorodzinnej. Tego typu lokalizacje generują konflikty przestrzenne i są częstą przyczyną interwencji oraz skarg mieszkańców. W przypadku większych zakładów przemysłowych oraz obiektów infrastrukturalnych działalność prowadzona jest w oparciu o wymagania decyzji administracyjnych oraz obowiązujące normy środowiskowe. Podmioty te wdrażają działania ograniczające emisję hałasu, w tym modernizację urządzeń, zastosowanie obudów i ekranów akustycznych, a także rozwiązania organizacyjne ograniczające czas pracy najbardziej uciążliwych instalacji. Zgodnie z przepisami, eksploatacja instalacji nie powinna powodować przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu poza granicami terenu, do którego prowadzący działalność posiada tytuł prawny.

Na terenie województwa dolnośląskiego, w tym również w skali powiatu świdnickiego, prowadzone są kontrole oraz pomiary hałasu przemysłowego w ramach systemu EHAŁAS-P. W 2024 roku w bazie tej zarejestrowano 96 zakładów, w których wykonano pomiary w łącznie 207 punktach pomiarowych. Wyniki wskazują, że w części przypadków stwierdzano przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu zarówno w porze dziennej, jak i nocnej, jednak ich skala miała charakter punktowy i była silnie uzależniona od lokalnych uwarunkowań przestrzennych oraz technologicznych. Najczęściej wskazywanymi źródłami nadmiernej emisji hałasu w skali regionu są urządzenia wentylacyjno-klimatyzacyjne i chłodnicze, instalacje produkcyjne, a także myjnie samochodowe i zakłady rzemieślnicze zlokalizowane w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej. Istotne znaczenie mają również zakłady związane z przetwórstwem i eksploatacją surowców, w tym kruszyw, gdzie emisja hałasu generowana jest przez urządzenia kruszące, przenośniki oraz transport technologiczny.

W odniesieniu do gminy Świebodziце należy wskazać, że w okresie 2021–2024 nie prowadzono bezpośrednich badań hałasu przemysłowego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska na jej terenie. Pomiary realizowane w skali powiatu świdnickiego nie obejmowały punktów zlokalizowanych w granicach gminy, co oznacza brak danych bezpośrednio reprezentatywnych dla lokalnych warunków akustycznych.

Zgodnie z raportami dotyczącymi stanu akustycznego środowiska, problem hałasu przemysłowego w skali regionu ma charakter punktowy, jednak pozostaje istotny w kontekście zabudowy mieszkaniowej zlokalizowanej w sąsiedztwie działalności gospodarczej. W 2024 roku podkreślano również, że źródła uciążliwości często wynikają nie tyle z samej działalności przemysłowej, co z nieprawidłowej polityki przestrzennej, prowadzącej do kolizji funkcji mieszkaniowej i produkcyjno-usługowej.

W przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnych poziomów hałasu organy kontrolne, w szczególności Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, podejmują działania nadzorcze oraz egzekwują obowiązek dostosowania działalności do wymogów ochrony środowiska. W praktyce działania naprawcze obejmują modernizację urządzeń, wprowadzenie rozwiązań technicznych ograniczających emisję hałasu, zmianę organizacji pracy zakładów oraz poprawę izolacyjności akustycznej obiektów. W przypadku nowych inwestycji kluczowe znaczenie ma właściwe planowanie przestrzenne, minimalizujące konflikt pomiędzy funkcją przemysłową i mieszkaniową.

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
modernizacja i przebudowa dróg (w tym obwodnica) oraz poprawa płynności ruchu rozwoj infrastruktury pieszej i rowerowej uwzględnianie ochrony akustycznej w MPZP	brak lokalnych pomiarów hałasu (2021–2024) przebieg dróg o dużym natężeniu ruchu przez tereny zabudowy mieszanie funkcji mieszkaniowych, usługowych i produkcyjnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsza modernizacja dróg i rozwój transportu niskoemisyjnego rozwoj monitoringu i wykorzystanie map hałasu	wzrost ruchu drogowego (w tym ciężkiego) wysokie koszty działań ochronnych

4.2.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

W celu poprawy i utrzymania właściwego klimatu akustycznego na terenie Gminy Świebodzice oraz ograniczenia negatywnego oddziaływania hałasu na mieszkańców należy:

- prowadzić działania zmierzające do ograniczenia uciążliwości hałasu komunikacyjnego, ze szczególnym uwzględnieniem terenów zabudowy mieszkaniowej położonych w sąsiedztwie głównych ciągów drogowych. Ponadto należy rozwijać transport zbiorowy oraz infrastrukturę pieszą i rowerową, a także wdrażać rozwiązania z zakresu zrównoważonej mobilności, ograniczające udział indywidualnego transportu samochodowego w podróżach miejskich;
- kontynuować modernizację, przebudowę i remonty dróg oraz infrastruktury okołodrogowej, poprawiając stan techniczny nawierzchni i płynność ruchu, a w miejscach tego wymagających stosować rozwiązania ograniczające propagację hałasu;
- uwzględniać uwarunkowania akustyczne i dopuszczalne poziomy hałasu na etapie sporządzania oraz zmiany aktów planowania przestrzennego;
- dążyć do właściwego rozdzielania terenów zabudowy mieszkaniowej od terenów produkcyjnych, magazynowych i usługowych mogących powodować znaczącą emisję hałasu oraz od najbardziej obciążonych ciągów komunikacyjnych. Ponadto wykorzystywać zieleni izolacyjną i odpowiednie kształtowanie zabudowy jako elementy wspomagające ograniczenie rozprzestrzeniania się hałasu;
- prowadzić pomiary hałasu komunikacyjnego i przemysłowego, szczególnie na terenach o dużym natężeniu ruchu oraz w miejscach występowania potencjalnych konfliktów pomiędzy funkcją mieszkaniową i gospodarczą;
- prowadzić kontrole podmiotów gospodarczych mogących powodować ponadnormatywną emisję hałasu oraz egzekwować stosowanie skutecznych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych ograniczających emisję do środowiska;
- uwzględniać przy realizacji nowych przedsięwzięć rozwiązania ograniczające hałas u źródła, a w przypadku instalacji objętych odpowiednimi wymaganiami prawnymi – stosować rozwiązania zgodne z najlepszymi dostępnymi technikami;
- prowadzić działania edukacyjne i informacyjne dotyczące wpływu hałasu na zdrowie oraz możliwości ograniczania presji akustycznej, w tym poprzez wybór alternatywnych środków transportu.

Realizacja celu, polegającego na poprawie i utrzymaniu dobrego stanu akustycznego środowiska na terenie Gminy Świebodzice, wymaga w pierwszej kolejności poprawy rozpoznania aktualnego klimatu akustycznego. Ma to szczególne znaczenie z uwagi na fakt, że w okresie 2021-2024 na terenie gminy nie zlokalizowano punktów pomiarowych hałasu komunikacyjnego ani przemysłowego w ramach prowadzonych badań. Brak aktualnych danych lokalnych nie pozwala jednoznacznie określić skali zmian, jakie nastąpiły w wyniku zrealizowanych w ostatnich latach inwestycji drogowych.

W pierwszej kolejności działaniami diagnostycznymi powinny być obejmowane tereny o największym stopniu urbanizacji, obszary zabudowy mieszkaniowej zlokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych oraz miejsca, w których funkcje mieszkaniowe sąsiadują z działalnością produkcyjną lub usługową. Szczególnej uwagi wymagają ciągi komunikacyjne, dla których ze względu na natężenie ruchu istnieje ryzyko występowania podwyższonych poziomów hałasu. W poprzednim Programie, jako istotne pod względem akustycznym wskazywano m.in. odcinki DK 34, DK 35 oraz DW 374, dla których wcześniejsze pomiary ruchu wykazywały wartości przekraczające 3 mln pojazdów rocznie. W odniesieniu do działalności przemysłowej i usługowej podstawowym kierunkiem działań powinno być zapobieganie powstawaniu nowych konfliktów akustycznych. Szczególne znaczenie ma w tym zakresie właściwa polityka przestrzenna, ponieważ lokalizowanie źródeł hałasu w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej może skutkować trwałą uciążliwością dla mieszkańców. Podmioty prowadzące działalność powinny stosować odpowiednie rozwiązania techniczne, technologiczne i organizacyjne, zapewniające dotrzymanie obowiązujących standardów akustycznych na terenach podlegających ochronie.

Istotnym narzędziem ochrony przed hałasem pozostają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Przy określaniu przeznaczenia terenów należy uwzględniać wymagania dotyczące ochrony akustycznej, ograniczać możliwość bezpośredniego sąsiedztwa funkcji konfliktowych oraz – tam, gdzie jest to uzasadnione – przewidywać odpowiednie strefy buforowe, zieleni izolacyjną lub inne rozwiązania przestrzenne ograniczające oddziaływanie źródeł hałasu. Działanie to stanowi kontynuację kierunku przyjętego już w poprzednim Programie, w którym wskazano zadanie polegające na opracowywaniu MPZP uwzględniających ochronę akustyczną terenów.

Zakończenie Małej Obwodnicy Osiedla Piastowskiego, przebudowy szeregu ulic oraz dalsze prace drogowe prowadzone w kolejnych latach stworzyły podstawy do zmniejszania lokalnych uciążliwości komunikacyjnych. Dalsze działania powinny łączyć modernizację infrastruktury z rozwojem transportu zbiorowego, ruchu rowerowego i pieszego oraz rozwiązaniami uspokajającymi ruch na terenach mieszkaniowych.

Podstawowym celem działań w kolejnych latach powinno być zatem ograniczenie narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas, zapobieganie powstawaniu nowych konfliktów akustycznych oraz poprawa rozpoznania stanu klimatu akustycznego Gminy Świebodzice.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 11 Efekty realizacji w zakresie pól elektromagnetycznych

Cel: Ochrona przed PEM	
Lp.	Podjęte działania
1.	Istotnym elementem realizacji celu był monitoring pól elektromagnetycznych. Z danych pomiarowych dla Świebodzic z lat 2022-2025 wynika, że nie stwierdzano przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM. W ramach Państwowego Monitoringu Środowiska w punkcie: – „D_2022_D_2”, zlokalizowanym na osiedlu Sudeckim przy ul. Parkowej, uzyskano wartość <1 V/m w 2022 r. oraz $<0,8$ V/m w 2024 r. – „D_2022_D_1”, zlokalizowanym w rejonie skrzyżowania ul. 3 Maja i ul. 11 Listopada, w 2022 r. uzyskano wynik <1 V/m. Pomiary wykonywane przy funkcjonujących instalacjach radiokomunikacyjnych, dostępne w systemie SI2PEM, również potwierdzają brak przekroczeń. Najwyższe wartości odnotowane w analizowanym okresie wyniosły 6,78 V/m przy ul. Bolesława Prusa 3 w 2025 r., 5,23 V/m przy ul. Mieszka Starego w 2024 r. oraz 3,65 V/m przy ul. Strzegomskiej w okresie 2022-2023.
2.	Realizację celu wspierały również działania Gminy w zakresie planowania przestrzennego. W poprzednim Programie zadaniem własnym Gminy było uwzględnianie w MPZP zapisów dotyczących ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym. – W 2023 r. prowadzono procedury opracowywania dokumentów planistycznych oraz uchwalono trzy miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego: dla terenu w rejonie ul. Strzegomskiej – Etap I, dla terenu w sąsiedztwie ul. Świdnickiej oraz dla terenu w sąsiedztwie ul. Wałbrzyskiej i otoczeniu Pałacu Seidlów. – W 2024 r. Gmina przystąpiła do sporządzenia kolejnych 3 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz rozpoczęła procedurę sporządzania planu ogólnego Gminy Świebodzice. – Kontynuacja działań planistycznych widoczna jest również w 2025 r. Pokrycie powierzchni Gminy Świebodzice obowiązującymi MPZP osiągnęło około 50%, przy czym obowiązującymi planami objęto około 1 479 ha. W 2025 r. uchwalono 2 nowe MPZP, przystąpiono do sporządzenia kolejnego planu oraz przeprowadzono 3 konsultacje społeczne dotyczące projektów planów. Jednocześnie prowadzono prace nad planem ogólnym Gminy, wraz z prognozą oddziaływania na środowisko.
3.	W odniesieniu do zadania dotyczącego modernizacji infrastruktury elektroenergetycznej, raport za 2025 r. wskazuje na współpracę z TAURON przy modernizacji infrastruktury oświetleniowej, w tym wymianę 35 opraw oświetleniowych oraz realizację nowych elementów sieci oświetleniowej. Działania te świadczą o sukcesywnej modernizacji infrastruktury energetycznej na terenie miasta.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu o stanie gminy

4.3.2. Opis stanu obecnego

Źródła pól elektromagnetycznych można podzielić na naturalne, występujące w środowisku przyrodniczym, oraz sztuczne, które powstają w wyniku działalności człowieka. W praktyce największe znaczenie dla oddziaływania na środowisko mają źródła antropogeniczne związane przede wszystkim z funkcjonowaniem systemów elektroenergetycznych oraz infrastrukturą telekomunikacyjną. Do głównych instalacji emitujących pola elektromagnetyczne należą przede wszystkim:

- linie elektroenergetyczne wysokiego, średniego i niskiego napięcia oraz stacje transformatorowe,
- instalacje radiokomunikacyjne, w tym:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - radiolinie,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Krajowy System Elektroenergetyczny obejmuje wszystkie źródła energii elektrycznej oraz sieci przesyłowe i dystrybucyjne służące do jej transportu. System ten tworzą:

- sieć przesyłowa najwyższych napięć (750, 400 i 220 kV),
- sieć dystrybucyjna o napięciach 110, 30, 20, 15, 10 i 6 kV,
- sieci niskiego napięcia.

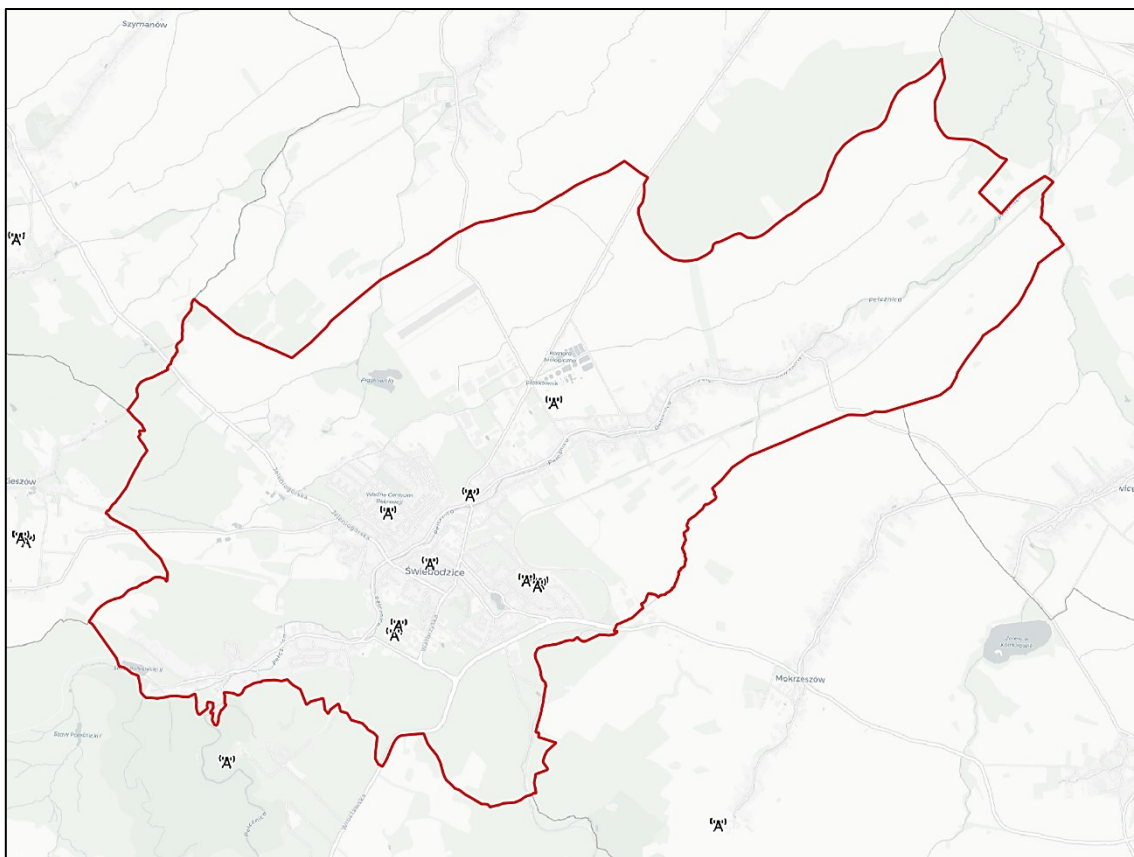
Podstawowymi elementami sieci elektroenergetycznej są linie energetyczne oraz stacje elektroenergetyczne. Operatorem systemu przesyłowego w Polsce są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., natomiast sieci dystrybucyjne i niskiego napięcia pozostają w większości w zarządzaniu operatorów systemów dystrybucyjnych. Rozbudowa sieci elektroenergetycznej wynika z rosnącego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz rozwoju infrastruktury technicznej na terenach miejskich i wiejskich.

Istotnym źródłem promieniowania elektromagnetycznego są także urządzenia radiokomunikacyjne. Wytwarzają one pola elektromagnetyczne w szerokim zakresie częstotliwości, od kilku kHz do kilkuset GHz. Do najczęściej spotykanych instalacji tego typu należą stacje bazowe telefonii komórkowej, które wykorzystują anteny sektorowe montowane na specjalnych masztach lub istniejących konstrukcjach, takich jak kominy czy wysokie budynki. Anteny te emitują fale elektromagnetyczne o częstotliwościach stosowanych w systemach telefonii komórkowej i transmisji danych.

Na terenie Świebodzic struktura sieci elektroenergetycznej ma charakter wielopoziomowy i obejmuje zarówno elementy systemu przesyłowego, jak i dystrybucyjnego. Kluczowe znaczenie w kontekście oddziaływania pól elektromagnetycznych mają napowietrzne linie elektroenergetyczne najwyższych i wysokich napięć, które stanowią podstawowy szkielet zasilania obszaru. Przez obszar miasta przebiegają linie elektroenergetyczne najwyższych napięć 220 kV, w tym linia relacji Mikułowa – Świebodzice (dwutorowa) oraz linia Boguszów – Świebodzice (jednotorowa), stanowiące element krajowego systemu przesyłowego. Ich przebieg ma charakter tranzytowy i związany jest z przesyłem energii na skalę ponadregionalną. Linie te prowadzone są jako napowietrzne, w wyznaczonych korytarzach technologicznych, które w istotny sposób determinują zagospodarowanie przestrzenne terenów – w szczególności poprzez ograniczenia lokalizacyjne dla zabudowy mieszkaniowej. Uzupełnieniem istniejącej infrastruktury przesyłowej jest planowana budowa napowietrznej linii elektroenergetycznej o napięciu 400 kV relacji Mikułowa – Świebodzice, która ma pełnić istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego regionu. Planowana inwestycja przebiegać będzie częściowo przez teren gminy (ok. 2,7 km) i wpisuje się w krajowy system strategicznych inwestycji sieciowych. Na poziomie regionalnym i lokalnym funkcjonuje sieć dystrybucyjna zarządzana przez operatora systemu dystrybucyjnego, obejmująca linie wysokiego napięcia 110 kV, średniego napięcia 15 kV oraz niskiego napięcia 0,4 kV. Linie wysokiego napięcia (110 kV) pełnią funkcję zasilającą dla głównych punktów rozdzielczych, natomiast sieci średniego napięcia rozprowadzają energię na obszarze miasta do stacji transformatorowych, skąd energia przekazywana jest do odbiorców końcowych za pośrednictwem sieci niskiego napięcia. Największe znaczenie w kontekście emisji pól elektromagnetycznych mają napowietrzne linie o napięciach 110 kV, 220 kV oraz planowane 400 kV, które generują najwyższe wartości natężenia pola elektrycznego.

Zasięg ich oddziaływania jest jednak ograniczony przestrzennie i maleje wraz z odległością od osi linii, co w praktyce oznacza, że poza wyznaczonymi pasami technologicznymi poziomy PEM ulegają szybkiemu obniżeniu. W kontekście oddziaływania na środowisko istotnym zagadnieniem jest emisja pól elektromagnetycznych. Instalacje emitujące PEM nie wymagają uzyskania pozwolenia środowiskowego, jednak podlegają obowiązkowi zgłoszenia do właściwego organu administracji, a ich ewidencja prowadzona jest na poziomie powiatowym.

Monitoring pól elektromagnetycznych realizowany jest w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Pomiary wykonane na terenie Świebodzic w latach 2022–2025 wskazują, że wartości natężenia pola elektrycznego pozostają poniżej dopuszczalnego poziomu wynoszącego 7 V/m. Poniżej przedstawiono zaznaczone stacje bazowe sieci komórkowych, a w tabeli wyniki pomiaru na poszczególne lata.

Rysunek 15 Lokalizacja stacji bazowych sieci komórkowych na terenie gminy

Źródło: www.si2pem.gov.pl

Tabela 12 Wyniki pomiarów PEM w gminie Świebodzice

Pomiary za rok 2025				
Numer stacji	adres stacji	operator	Wyniki pomiaru	
			Najmniejsza wartość [V/m]	Największa wartość [V/m]
SWI3041	Świebodzice, B. Prusa 3	P4 Sp. z o.o.	0,62	6,78
2030	ŚWIEBODZICE, PLAC DWORCOWY 2	Orange Polska S.A.	< 1,53	2,45
SWI3044	Świebodzice, dz. nr 428, obręb Ciernie 4	P4 Sp. z o.o.	0,88	2,32
Pomiary za rok 2024				
SWI3047	Świebodzice, Mieszka Starego 2, dz. nr 551/2	P4 Sp. z o.o.	< 0,62	5,23
BT34854	Świebodzice, 58-163 Świebodzice, ul. Bolesława Prusa 1	Polkomtel Sp. z o.o.	< 0,97	1,98
SWI3041	Świebodzice, B. Prusa 3	P4 Sp. z o.o.	0,95	2,72
10823	ŚWIEBODZICE, BOLESŁAWA PRUSA 3	Orange Polska S.A.	< 1,34	2,41
SWI3042	Świebodzice, Wąbrzyska	P4 Sp. z o.o.	0,88 (0,88)*	3,77 (4,35)*
Pomiary za rok 2023 i 2022				
SWI3044	Świebodzice, dz. nr 428, obręb Ciernie 4	P4 Sp. z o.o.	0,68 (0,68)*	1,35 (0,95)*
BT34308	Świebodzice, ul. Strzegomska 40	Polkomtel Sp. z o.o.	0,81	3,65

SWI3043	Świebodzice, Kościuszki	P4 Sp. z o.o.	1,06	2,13
49630	ŚWIEBODZICE, WAŁBRZYSKA 33	T-Mobile Polska S.A	< 1,59	2,55
SWI3042	Świebodzice, Wałbrzyska	P4 Sp. z o.o.	1,06	2,53

* – Dwa pomiary w jednym roku

Źródło: www.si2pem.gov.pl

Najwyższe odnotowane wartości wyniosły:

- 6,78 V/m – stacja przy ul. Bolesława Prusa (2025 r.),
- 5,23 V/m – pomiar przy ul. Mieszka Starego (2024 r.),
- 3,65 V/m – pomiar przy ul. Strzegomskiej (2022-2023 r.).

Najniższe wartości kształtowały się na poziomie poniżej 1 V/m.

Dodatkowo GIOŚ wykonał pomiary punktowo w 2024 i 2022 roku, w tym samym punkcie o nazwie „punkt D_2022_D_2” oraz w 2022 roku dla „punkt D_2022_D_1”. Wartość dla punktów „punkt D_2022_D_2” w 2024 roku wyniosła <0,8 V/m, natomiast w 2022 roku <1 V/m. Punkt znajdował się przy osiedlu Sudeckim, na ul. Parkowej. Natomiast dla punktu „punkt D_2022_D_1” wartość wyniosła <1 V/m, a punkt znajdował się przy skrzyżowaniu ul. 3 Maja z ul. 11 Listopada.

Uzyskane wyniki wskazują, że poziomy pól elektromagnetycznych na terenie Świebodzic mieszczą się w granicach dopuszczalnych i nie stanowią zagrożenia dla zdrowia mieszkańców. Należy przy tym zaznaczyć, że najwyższe wartości PEM występują bezpośrednio przy antenach, natomiast w miejscach dostępnych dla ludności są one wyraźnie niższe.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak stwierdzonych przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM w latach 2022-2025 regularny monitoring GIOŚ oraz dostęp do danych w systemie SI2PEM	obecność licznych instalacji radiokomunikacyjnych stałe zwiększający się zasięg sieci kablowych i bezprzewodowych w okolicy, co docelowo może powodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów promieniowania
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsze uwzględnianie ochrony przed PEM w dokumentach planistycznych i modernizacja sieci elektroenergetycznej	rozwój infrastruktury telekomunikacyjnej oraz wzrost liczby instalacji emitujących PEM rozbudowa sieci wysokich i najwyższych napięć, w tym planowana linia 400 kV

4.3.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Głównymi źródłami pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Świebodzice są napowietrzne linie elektroenergetyczne wysokich i najwyższych napięć, stacje elektroenergetyczne i transformatorowe oraz infrastruktura radiokomunikacyjna, w szczególności stacje bazowe telefonii komórkowej. Istotne znaczenie mają przebiegające przez teren miasta linie 110 i 220 kV, a w perspektywie również planowana infrastruktura elektroenergetyczna 400 kV. Rozwój sieci elektroenergetycznych oraz telekomunikacyjnych związany jest ze wzrostem zapotrzebowania na energię elektryczną, usługi transmisji danych oraz poprawę zasięgu sieci komórkowych.

Podstawowym instrumentem oceny narażenia mieszkańców na pola elektromagnetyczne pozostaje monitoring prowadzony przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz pomiary wykonywane w związku z funkcjonowaniem instalacji radiokomunikacyjnych. Wyniki badań prowadzonych na terenie Świebodzic w latach 2022-2025 nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych poziomów PEM. Najwyższe wartości odnotowano przy ul. Bolesława Prusa, ul. Mieszka Starego oraz ul. Strzegomskiej, natomiast pomiary punktowe GIOŚ wskazywały wartości poniżej 1 V/m. Utrzymanie tego stanu należy uznać za podstawowy cel działań w kolejnych latach.

Istotnym elementem ochrony przed PEM jest również właściwe kształtowanie polityki przestrzennej. Lokalizacja nowych źródeł promieniowania elektromagnetycznego oraz przebieg infrastruktury elektroenergetycznej powinny być uwzględniane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i innych dokumentach planistycznych, w szczególności w odniesieniu do terenów zabudowy mieszkaniowej i innych obszarów przeznaczonych na stały pobyt ludzi. Ma to szczególne znaczenie w Świebodzicach ze względu na istniejący układ linii wysokich i najwyższych napięć oraz planowaną rozbudowę systemu przesyłowego.

W celu utrzymania właściwego poziomu ochrony mieszkańców Gminy Świebodzice przed polami elektromagnetycznymi należy przede wszystkim kontynuować monitoring poziomów pól elektromagnetycznych oraz analizę wyników pomiarów prowadzonych przez GIOŚ i operatorów instalacji oraz uwzględniać ochronę przed PEM w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego i pozostałych dokumentach planistycznych.

4.4. Gospodarowanie wodami

4.4.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 13 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami

Cel: Ochrona przed skutkami zjawisk ekstremalnych oraz poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych	
Lp.	Podjęte działania
1.	W okresie objętym analizą istotnym efektem rzeczowym była realizacja inwestycji związanych z odprowadzaniem i zagospodarowaniem wód opadowych. - W 2023 r. zakończono zadanie pn. „Zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi poprzez budowę kanalizacji deszczowej w Świebodzicach”, obejmujące ulice Długą, Lotniczą, Sienną, Strefową i Olszańską. Ostatnim elementem przedsięwzięcia była budowa kolektora kanalizacji deszczowej w ul. Olszańskiej. Wydatki na zadanie w 2023 r. wyniosły 1 522 204,49 zł. W tym samym roku wykonano również odwodnienie ul. Kamiennogórskiej oraz prowadzono przebudowę i remont nawierzchni wraz z odwodnieniem Placu Targowego. Zrealizowano ponadto remont przepustu w rejonie ul. Fieldorfa. Działania te bezpośrednio wpisywały się w kierunek interwencji dotyczący ograniczania skutków intensywnych opadów oraz lokalnych podtopień. - W 2024 r. kontynuowano działania związane z poprawą funkcjonowania systemu odwodnienia miasta. Zakończono przebudowę i remont nawierzchni wraz z odwodnieniem Placu Targowego, na co wydatkowano 1 619 208,83 zł. Jednocześnie Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. prowadził bieżącą eksploatację miejskiej kanalizacji sanitarnej, ogólnospławnej i deszczowej, w tym systemu służącego odprowadzaniu wód opadowych i roztopowych. - W 2025 r. działania w zakresie gospodarowania wodami zostały rozszerzone o zadania związane z retencją i zagospodarowaniem wód opadowych. W ramach inwestycji drogowych przebudowywano wpusty wraz z przykanalikami, stosowano studnie z osadnikami oraz prowadzono poziomowe czyszczenie wpustów kanalizacji deszczowej. Opracowano również dokumentację i koncepcję przebudowy kanalizacji deszczowej w ramach zadania pn. „Retencja i zagospodarowanie wód opadowych na terenie Osiedla Piastowskiego”, na które wydatkowano 67 650,00 zł. W ul. Przemysłowej wykonano nowe odcinki kanalizacji sanitarnej i deszczowej, w tym 25 m sieci deszczowej. Równolegle prowadzono modernizację infrastruktury wodociągowej, którą poprzedni Program wskazywał jako jedno z działań służących ograniczeniu poboru i strat wody. W 2025 r. wybudowano lub przebudowano łącznie około 700 m sieci wodociągowej, w tym wymieniono około 570 m sieci w ulicach Fabrycznej i Dębowej, a prace prowadzono także w ul. Przemysłowej. Wykonano ponadto 117 nowych przyłączy wodociągowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dla gminy Świebodzice

4.4.2. Opis stanu obecnego

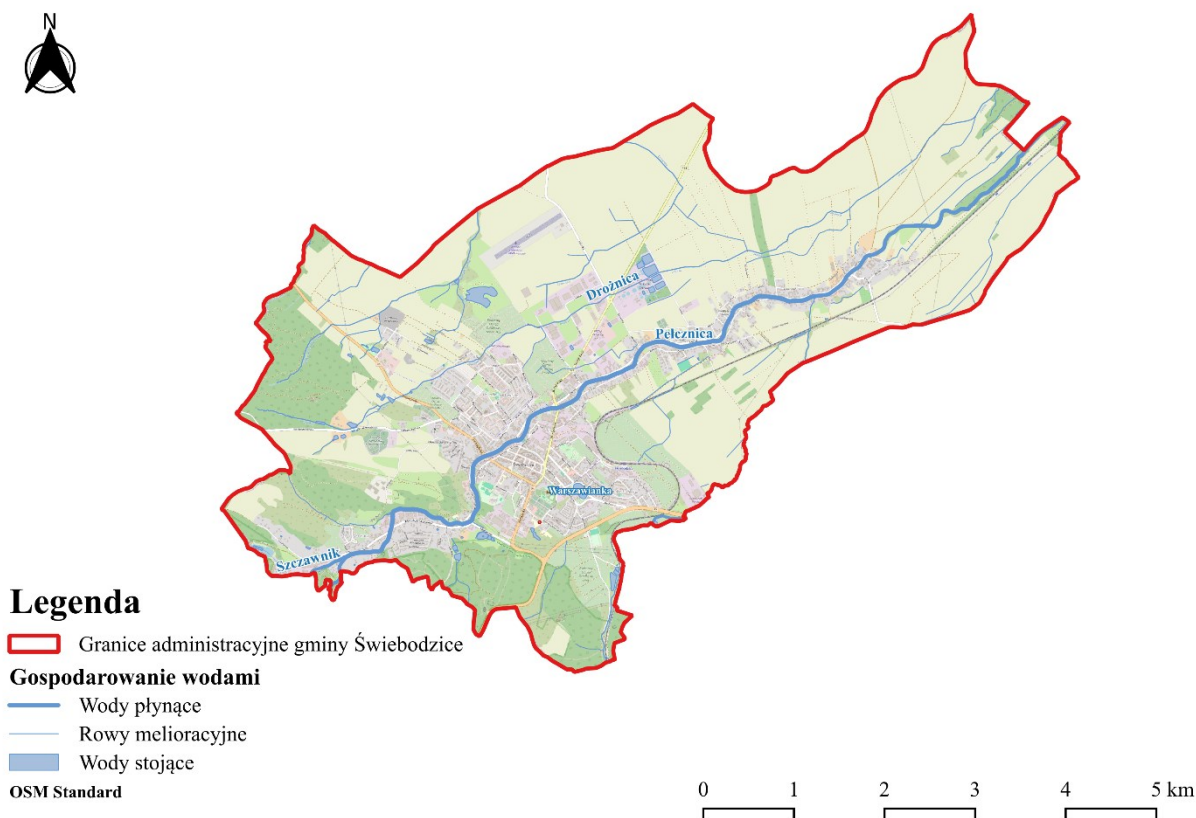
4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Gospodarowanie wodami w Polsce regulowane jest przede wszystkim przez ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz.U. z późn. zm.), wdrażającą postanowienia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady. Zgodnie z jej zapisami podstawową jednostką planistyczną w gospodarce wodnej są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), dla których prowadzi się monitoring, ocenę stanu oraz planowanie działań naprawczych w ramach planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Celem środowiskowym pozostaje osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód powierzchniowych.

Obszar gminy Świebodzice pod względem hydrograficznym położony jest w obrębie dorzecza Odry. Sieć wód powierzchniowych związana jest z układem zlewni rzeki Bystrzycy, do której poprzez Strzegomkę odprowadzane są wody z terenu gminy. Główną osią hydrograficzną miasta jest rzeka Pęcznica,

przeptywająca przez Świebodzice z kierunku południowo-zachodniego ku północnemu wschodowi. Na obszarze gminy ciek ten pełni podstawową funkcję odbiornika wód powierzchniowych oraz elementu kształtującego lokalny system odwodnienia. Rzeka Pełcznica przepływa przez teren Świebodzic na odcinku o długości około 11,17 km. Jest ona prawostronnym dopływem Strzegomki, będącej z kolei lewobrzeżnym dopływem Bystrzycy. Źródła Pełcznicy zlokalizowane są w Górach Wałbrzyskich, na wysokości około 450 m n.p.m. W górnym biegu rzeka ma charakter podgórski, z wyraźnym spadkiem podłużnym oraz stosunkowo szybkim przepływem. Poniżej zabudowy miejskiej ciek przekracza sudecki uskok brzeźny i wypływa na obszar Przedgórza Sudeckiego, gdzie jego dolina stopniowo się rozszerza.

Do najistotniejszych cieków dopływających do Pełcznicy na terenie gminy należą: Szczawnik, Lubiechowska Woda oraz Cienia. Szczawnik jest największym lewobrzeżnym dopływem Pełcznicy i uchodzi do niej w rejonie dzielnicy Pełcznica. Lubiechowska Woda wpada do Pełcznicy poniżej dzielnicy Ciernie, a jej górny odcinek przebiega w wąskiej dolinie o charakterze zbliżonym do górskiego. Ciek Cienia ma źródła u podnóża Góry Garbnik i przepływa przez tereny Przedgórza Sudeckiego, uchodząc do Pełcznicy poniżej miasta. Charakterystyczną cechą układu hydrograficznego Świebodzic jest zróżnicowanie morfologiczne cieków wynikające z położenia miasta na styku Sudetów i Przedgórza Sudeckiego. W południowej i zachodniej części gminy cieki płyną w węższych dolinach, lokalnie o większych spadkach i szybszym odpływie. W części północnej i wschodniej dominują łagodniejsze formy terenu, a cieki przyjmują bardziej nizinną formę przepływu. Powoduje to znaczną zmienność warunków hydrologicznych na stosunkowo niewielkim obszarze.

Rysunek 16 Wody powierzchniowe na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne

Na terenie gminy nie występują większe naturalne jeziora. Wody stojące reprezentowane są głównie przez niewielkie zbiorniki antropogeniczne, stawy, oczka wodne oraz zbiorniki retencyjne związane z dawną działalnością gospodarczą lub zagospodarowaniem terenów rolnych i przemysłowych. Lokalnie występują także niewielkie obszary podmokłe związane z obniżeniami terenu, starorzeczami i strefami okresowego stagnowania wód opadowych.

System wód powierzchniowych gminy Świebodzice cechuje się podatnością na zjawiska ekstremalne. W okresach intensywnych opadów, szczególnie w zlewniach o większych spadkach, możliwy jest szybki

wzrost stanów wody i występowanie lokalnych podtopień. Z kolei podczas długotrwałych okresów bezopadowych obserwowane są spadki przepływów w mniejszych ciekach. Z tego względu istotne znaczenie mają działania związane ze zwiększaniem retencji, ochroną dolin rzecznych, ograniczaniem uszczelniania powierzchni oraz poprawą jakości wód powierzchniowych.

4.4.2.2. Monitoring rzek powierzchniowych

Monitoring wód powierzchniowych stanowi podstawowe narzędzie oceny stanu środowiska wodnego oraz skuteczności działań podejmowanych w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, celem monitoringu jest pozyskiwanie danych o stanie wód w dorzeczach na potrzeby planowania gospodarowania wodami, oceny presji środowiskowych oraz weryfikacji stopnia osiągania celów środowiskowych wyznaczonych dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP).

System monitoringu wód w Polsce funkcjonuje w oparciu o założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE, która wprowadziła zarządzanie zasobami wodnymi w układzie dorzeczy. Badania realizowane są w cyklach planistycznych powiązanych z aktualizacją Planów Gospodarowania Wodami na Obszarach Dorzeczy. Wyniki monitoringu stanowią podstawę klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego, stanu chemicznego oraz ogólnej oceny stanu wód.

Na terenie gminy Świebodzice oraz w jej bezpośrednim otoczeniu monitoring dotyczy przede wszystkim zlewni rzeki Pełcznicy, stanowiącej główny ciek powierzchniowy miasta. W zlewni tej wydzielono dwie jednolite części wód powierzchniowych związane z biegiem Pełcznicy. Obie jednostki posiadają status silnie zmienionych części wód, co oznacza znaczny stopień przekształcenia hydromorfologicznego wynikający m.in. z regulacji koryta, zagospodarowania terenów miejskich oraz historycznych zmian użytkowania przestrzeni.

Poniższa tabela przedstawia JCWP istotne dla obszaru gminy Świebodzice wraz z oceną ich stanu.

Tabela 14 Jednolite Części Wód Powierzchniowych i ich ocena w gminie

Lp.	Kod JCWP	Nazwa	Typ JCWP	Status	Ocena			
					ryzyka nie osiągnięcia celu środow.	potencjał ekologiczny	stan chemiczny	stan ogólny
1	RW6000031348699	Pełcznica	RW_krz	silnie zmieniona część wód	zagrożona	słaby potencjał ekologiczny	-	zły stan wód
2	RW600009134849	Czarnucha	PN	naturalna część wód	zagrożona	słaby stan ekologiczny	-	zły stan wód

Objaśnienie skrótów:

- RW_krz - Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym
- PN - Potok lub strumień nizinny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia MGiMiŚ z dnia 25.06.2021 r. w sprawie klasyfikacji stanu ekologicznego, potencjału ekologicznego i stanu chemicznego oraz sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych, a także środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych (Dz.U. 2021 poz. 1475)

Z przeprowadzonej oceny wynika, że wszystkie analizowane JCWP związane z obszarem gminy Świebodzice zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych. Oznacza to konieczność dalszego prowadzenia działań naprawczych i ochronnych w zakresie poprawy jakości wód oraz ograniczania presji antropogenicznych oddziałujących na ciek. Stan ogólny zarówno JCWP Pełcznica, jak i JCWP Czarnucha określono jako zły. W przypadku Pełcznicy o negatywnej ocenie zdecydował słaby potencjał ekologiczny, charakterystyczny dla silnie zmienionych części wód. Tego rodzaju klasyfikacja stosowana jest wobec cieków, których warunki naturalne zostały istotnie przekształcone, dlatego zamiast stanu ekologicznego ocenia się potencjał możliwy do osiągnięcia przy istniejących ograniczeniach technicznych i przestrzennych.

Na terenie miasta Świebodzice oraz w jego sąsiedztwie prowadzono badania monitoringowe m.in. w punktach pomiarowych: Pełcznica – poniżej oczyszczalni Ciernie oraz Czarnucha – ujście do Strzegomki.

Wyniki badań potwierdzały występowanie niekorzystnych parametrów biologicznych i fizykochemicznych. Dla analizowanych JCWP stwierdzano niskie klasy elementów biologicznych, przy jednoczesnym dobrym stanie elementów hydromorfologicznych, co wskazuje, że główne problemy związane są przede wszystkim z jakością wody, a nie wyłącznie z budową koryt cieków.

Do najważniejszych presji wpływających na stan wód powierzchniowych w gminie Świebodzice należą oddziaływanie terenów zurbanizowanych, spływ zanieczyszczeń z dróg i powierzchni uszczelnionych, presja komunalna, historyczne przekształcenia hydrotechniczne oraz dopływ zanieczyszczeń ze zlewni położonych powyżej miasta. Znaczenie ma również koncentracja zabudowy i infrastruktury technicznej w dolinie Pęcznicy. W kontekście gminy Świebodzice szczególne znaczenie mają działania ukierunkowane na modernizację systemów kanalizacyjnych, ograniczanie zrzutów zanieczyszczeń obszarowych, rozwój retencji miejskiej, renaturyzację odcinków cieków oraz ochronę stref przybrzeżnych. Realizacja tych działań może przyczynić się do stopniowej poprawy jakości wód powierzchniowych w kolejnych cyklach planistycznych.

4.4.2.3. Wody podziemne

Zasoby wód podziemnych stanowią jeden z podstawowych elementów środowiska przyrodniczego oraz istotne źródło zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia. Zasady ochrony oraz gospodarowania wodami podziemnymi określa ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, wdrażająca założenia Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE. Zgodnie z tymi przepisami celem gospodarowania wodami jest osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód podziemnych zarówno pod względem ilościowym, jak i chemicznym.

Pod względem hydrogeologicznym obszar gminy Świebodzice położony jest w obrębie subregionu przedsudeckiego, na styku struktur przedgórskich i sudeckich. Warunki hydrogeologiczne gminy wynikają z budowy geologicznej obszaru, zróżnicowanej rzeźby terenu oraz występowania utworów skalnych o odmiennej przepuszczalności. W granicach gminy dominują wody szczelinowe i szczelinowo-porowe związane ze skałami starszego podłoża, a lokalnie również wody porowe występujące w osadach czwartorzędowych.

Znacznie większe znaczenie posiada karbońskie piętro wodonośne, związane z utworami górnego i dolnego karbonu, reprezentowanymi przez piaskowce, zlepieńce oraz łupki ilaste. W skałach tych dobrze rozwinięta jest sieć naturalnych spękań, szczelin i uskoków tektonicznych, umożliwiających infiltrację i przepływ wód podziemnych. Wody występują tu przede wszystkim w systemie szczelinowym, a lokalnie również szczelinowo-porowym. Poziomy wodonośne karbonu dolnego mają charakter naturalny i nie były w takim stopniu przekształcone działalnością górniczą jak partie związane z karbonem górnym. Proterozoiczne piętro wodonośne związane jest ze szczelinowatymi gnejsami, migmatytami oraz innymi skałami krystalicznymi. Wody podziemne występują tu w spękaniach skał oraz w przypowierzchniowej warstwie zwietrzelinowej. Są to wodonośce o przeważnie niskiej przepuszczalności, z lokalnymi strefami lepiej rozwiniętej filtracji. Zwierciadło wód podziemnych ma najczęściej charakter swobodny, a wydajność ujęć zależy w dużej mierze od lokalnych warunków geologicznych.

W granicach administracyjnych gminy Świebodzice nie występują Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP), co oznacza brak krajowych strategicznych zbiorników objętych szczególną ochroną. Nie ogranicza to jednak znaczenia lokalnych zasobów wodnych, które stanowią podstawę funkcjonowania systemów komunalnych oraz indywidualnych źródeł zaopatrzenia w wodę.

Obszar gminy według podziału JCWPd na lata 2022–2027 znajduje się w zasięgu Jednolitej Części Wód Podziemnych **nr 108**. Jednostka ta obejmuje obszary dorzecza Odry w zlewniach Bystrzycy i Ślęzy, a pod względem hydrogeologicznym położona jest częściowo w regionie wrocławskim, a częściowo w regionie sudeckim. Na jej obszarze wyróżniono cztery piętra wodonośne: czwartorzędowe, neogeńskie, triasowe oraz paleozoiczno-proterozoiczne.

System krążenia wód podziemnych w obrębie JCWPd nr 108 jest wielostopniowy i silnie związany z tektoniką obszaru. Na terenach wyniesionych przepływ odbywa się głównie w strefach spękań i uskoków, natomiast w obniżeniach podłoża krystalicznego wody krążą w osadach kenozoicznych. Główny kierunek przepływu wód podziemnych ma charakter północno-wschodni, a bazę drenażu stanowią doliny Bystrzycy, Ślęzy oraz lokalnych cieków powierzchniowych. Istotnym elementem kształtującym obecne warunki hydrogeologiczne Świebodzic była historyczna eksploatacja górnicza prowadzona poza granicami miasta. Wieloletnie odwodnienie górotworu powodowało obniżenie zwierciadła wód podziemnych, natomiast po

zakończeniu wydobycia nastąpiła stopniowa odbudowa zasobów i powrót poziomu wód do lokalnych baz drenażu. W celu zapewnienia grawitacyjnego odwodnienia wykonano sztolnię w rejonie ulic Armii Krajowej i Parkowej, odprowadzającą wody podziemne do rzeki Pęcznicy.

Położenie gminy w obrębie złożonych struktur geologicznych świadczy o znacznym zróżnicowaniu warunków hydrogeologicznych oraz zmiennych możliwościach ujmowania wód podziemnych. Do głównych zagrożeń dla jakości i ilości zasobów należą zanieczyszczenia komunalne, presja terenów zurbanizowanych, uszczelnianie powierzchni, lokalne skażenia historyczne oraz skutki zmian klimatu, w tym dłuższe okresy suszy. Kluczowe znaczenie ma dalsza ochrona stref zasilania, rozwój infrastruktury kanalizacyjnej, ograniczanie infiltracji zanieczyszczeń do gruntu oraz racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi.

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Monitoring wód podziemnych stanowi podstawowe narzędzie oceny stanu zasobów wodnych oraz identyfikacji presji wpływających na ich jakość i ilość. Dane uzyskiwane w ramach monitoringu wykorzystywane są do planowania gospodarowania wodami, oceny osiągnięcia celów środowiskowych oraz projektowania działań ochronnych. System monitoringu wód podziemnych w Polsce funkcjonuje zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne oraz wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE.

W ramach prac nad aktualizacją planów gospodarowania wodami na lata 2022–2027, Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, pełniący funkcję państwowej służby hydrogeologicznej, dokonał weryfikacji i aktualizacji podziału kraju na jednolite części wód podziemnych (JCWPd). W efekcie obowiązującego podziału wyróżniono 174 JCWPd, stanowiące podstawowe jednostki oceny stanu ilościowego i chemicznego wód podziemnych.

Obszar gminy Świebodzice znajduje się w zasięgu jednej jednolitej części wód podziemnych, tj. **GW6000108**. Jednostka ta obejmuje fragment dorzecza Odry i charakteryzuje się zróżnicowaną budową hydrogeologiczną typową dla obszarów przedgórskich i sudeckich. Obejmuje ona poziomy wodonośne związane zarówno z utworami czwartorzędowymi, jak i starszymi strukturami skalnymi. Poniższa tabela przedstawia ocenę JCWPd obejmującej obszar gminy Świebodzice.

Tabela 15 Jednolite Części Wód podziemnych i ich ocena w gminie

Lp.	Kod JCWPd	Ocena			
		ryzyka nie osiągnięcia celu środow.	celów środowiskowych dla JCWPd		Stanu JCWPd
1	GW6000108	niezagrożona	dobry stan chemiczny	dobry stan ilościowy	dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rozporządzenia MGiŻŚ z dnia 11.10.2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. 2019 poz. 2148)

Z przedstawionych danych wynika, że JCWPd obejmująca teren gminy Świebodzice została oceniona jako niezagrożona osiągnięciem celów środowiskowych. Jednostka charakteryzuje się zarówno dobrym stanem chemicznym, jak i dobrym stanem ilościowym, co oznacza stabilne warunki funkcjonowania systemu wód podziemnych oraz brak istotnych presji prowadzących do ich degradacji w skali regionalnej.

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym i ilościowym wód, identyfikacja zmian w czasie oraz wczesne wykrywanie potencjalnych zagrożeń. Badania realizowane są w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, natomiast oceny jakości wód prowadzone są również przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Ocena stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) oraz w poszczególnych punktach monitoringowych wykonywana jest zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych.

W rozporządzeniu wyróżniono pięć klas jakości wód podziemnych:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,

- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

Na podstawie uzyskanych wyników określany jest stan chemiczny wód podziemnych w danej JCWPd, który klasyfikowany jest jako:

- stan dobry – obejmujący klasy I, II oraz III,
- stan słaby – obejmujący klasy IV i V.

W latach 2021–2024 na terenie gminy Świebodzice nie funkcjonowały punkty pomiarowe monitoringu jakości wód podziemnych zlokalizowane bezpośrednio w granicach administracyjnych gminy. W związku z tym nie przeprowadzono klasyfikacji jakości wód podziemnych w punktach monitoringowych położonych na jej obszarze. Natomiast w latach poprzednich prowadzone badania monitoringowe wskazywały na korzystną jakość wód podziemnych w rejonie Świebodzic. W punkcie pomiarowym Świebodzice – Petcznica, zlokalizowanym w obrębie czwartorzędowego piętra wodonośnego (JCWPd 112 w starszych podziałach), wody zakwalifikowano do I klasy jakości, czyli wód bardzo dobrej jakości. W kolejnych latach wyniki badań w szerszej skali regionalnej również potwierdzały występowanie wód dobrej jakości, wymagających jedynie prostego uzdatniania.

Jednocześnie należy podkreślić, że brak pełnej, ciągłej sieci punktów pomiarowych w granicach administracyjnych gminy ogranicza możliwość szczegółowej oceny lokalnych zmian jakościowych w czasie rzeczywistym. Dlatego ocena stanu wód podziemnych opiera się na danych regionalnych JCWPd, które pozwalają określać ogólne tendencje i warunki hydrogeologiczne w skali większych jednostek.

Z punktu widzenia gminy Świebodzice kluczowe znaczenie ma utrzymanie dobrego stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych oraz ochrona ich naturalnych stref zasilania. Istotne jest również ograniczanie potencjalnych presji wynikających z urbanizacji, uszczelniania powierzchni terenu oraz lokalnych źródeł zanieczyszczeń, które mogą w dłuższym okresie wpływać na pogorszenie warunków hydrogeologicznych.

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane w szczególności wezbraniem wód w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych lub kanałach. Do najczęstszych przyczyn powodzi należą intensywne opady nawałne, długotrwałe opady rozlewne, gwałtowne spływy powierzchniowe oraz lokalne zatory w korytach cieków.

Według ustawy Prawo wodne, przez powódź rozumie się czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia terenu przez wodę wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych. Główne zagrożenie powodziowe wynika z dużej prędkości płynącej wody i jej energii, która powoduje niszczenie ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne, tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

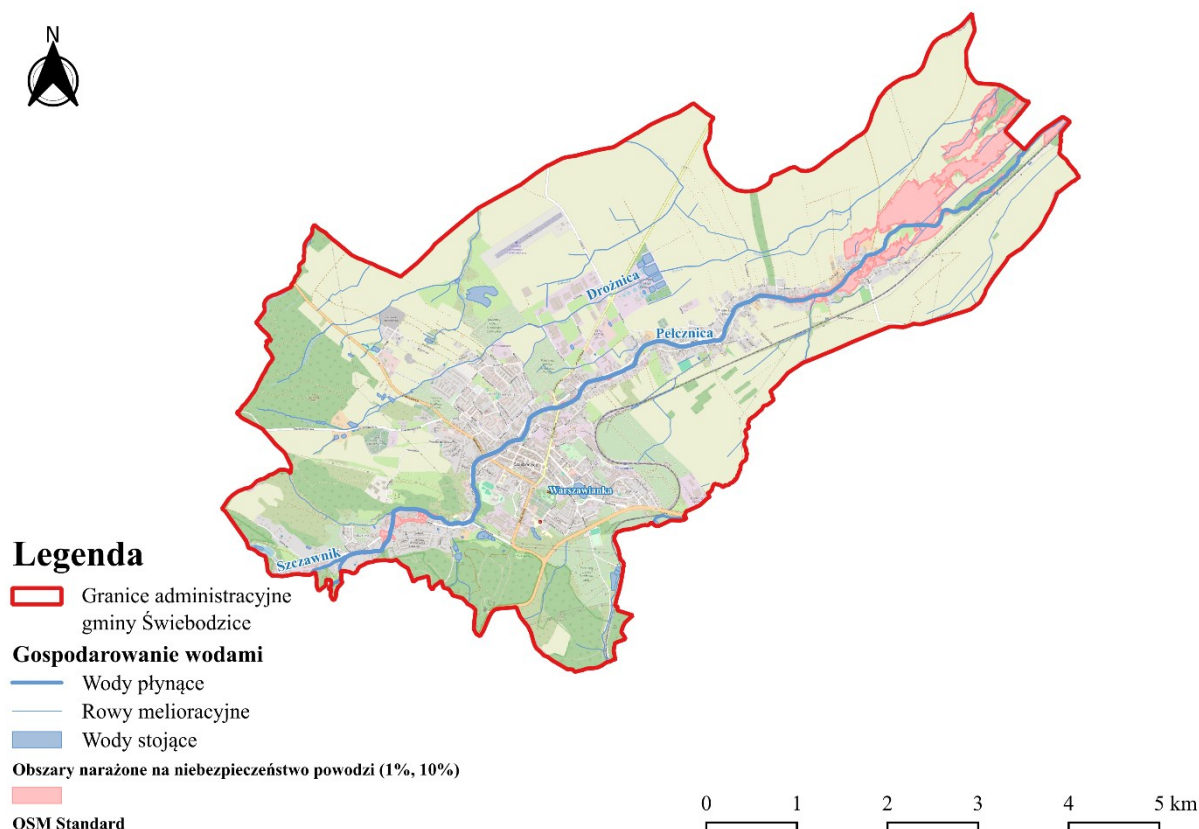
1 stycznia 2018 r., na podstawie ustawy Prawo wodne, zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”. Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo wodne z dniem wejścia w życie ustawy należy do Państwa, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie”.

Państwowe Gospodarstwo Wodne „Wody Polskie” odpowiada za działania związane z ochroną przeciwpowodziową, a także jest odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym mu terenie. Jednakże przystosowanie terenów szybkiego reagowania

w przypadku powodzi, jak i stworzenie systemu ostrzegania i reagowania w przypadku zagrożenia powodziowego nie jest ustawowym zadaniem PGW WP.

Zaktualizowane i nowe mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego (zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy Prawo wodne) zostały podane do publicznej wiadomości przez ich umieszczenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Ministerstwa Środowiska i Klimatu 22 października 2020 r. Są one dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie”.

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego (MZP) oraz mapami ryzyka powodziowego (MRP) opublikowanymi na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego „Wody Polskie”, które jako oficjalne dokumenty planistyczne stanowią podstawę do podejmowania działań związanych z planowaniem przestrzennym i zarządzaniem kryzysowym, gmina Świebodzice częściowo znajduje się na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią w rozumieniu art. 16 ust. 34 ustawy Prawo wodne. Na poniższej grafice przedstawiono obszary narażone na powódź, które integrują wszystkie obszary zagrożenia powodziowego pokazując łączne tereny narażone.

Rysunek 17 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu www.wody.isok.gov.pl (dostęp 27.04.2026)

Gmina Świebodzice, ze względu na swoje położenie w dolinie rzeki Petcznicy oraz ukształtowanie terenu obejmujące zarówno obszary płaskie w części północnej, jak i bardziej zróżnicowane morfologicznie tereny południowe, pozostaje obszarem o zróżnicowanym poziomie zagrożeń hydrologicznych. Kluczowe znaczenie dla lokalnych warunków hydrologicznych ma przebieg rzeki Petcznicy wraz z jej doliną, która stanowi główną oś spływu wód powierzchniowych w granicach gminy. Największe ryzyko powodziowe koncentruje się w północnej części gminy, gdzie występują tereny o charakterze równinnym, sprzyjające rozlewaniu się wód w przypadku intensywnych opadów lub wezbrań rzeki. Obszary zagrożone obejmują przede wszystkim tereny zielone oraz użytki rolne położone wzdłuż doliny Petcznicy. W mniejszym stopniu zagrożenie dotyczy także terenów zabudowanych w rejonie Cierni, gdzie lokalnie występują wypłaszczenia terenu oraz przebieg cieków wodnych mogących powodować podtopienia podczas intensywnych opadów.

Istotnym obszarem narażonym są również tereny przemysłowe oraz strefy logistyczne zlokalizowane w południowo-zachodniej części gminy, w rejonie meandrów Petcznicy. W przypadku wystąpienia

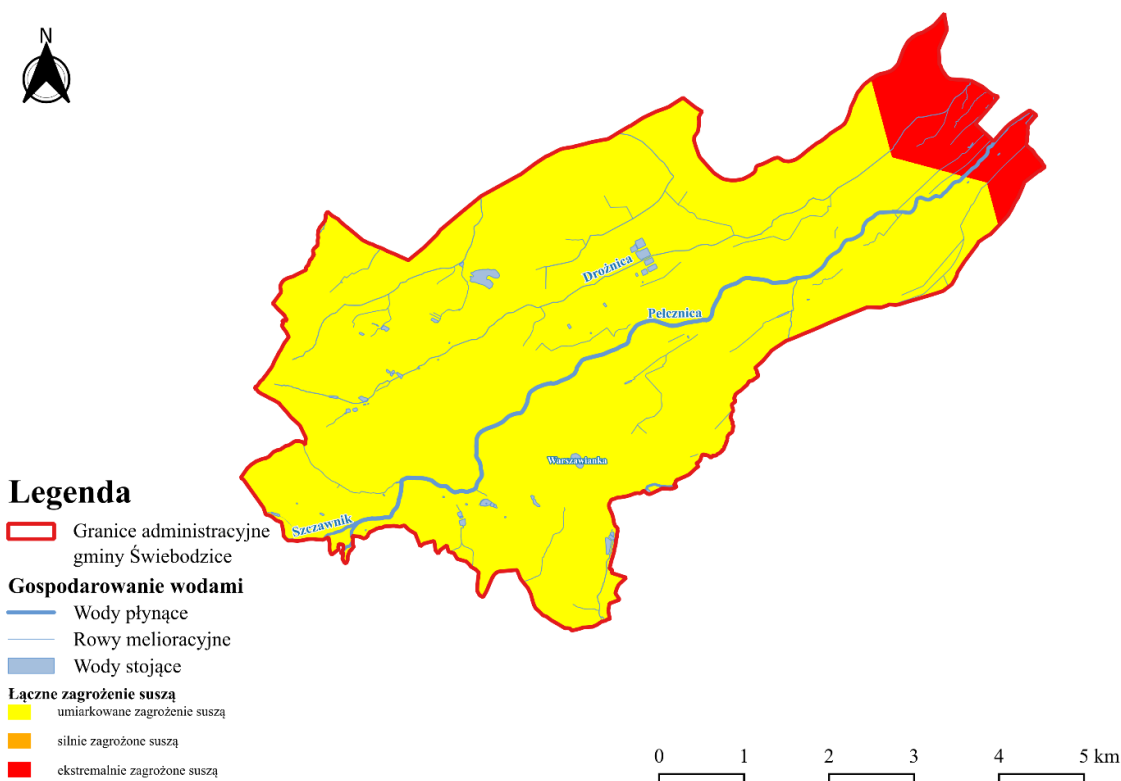
intensywnych opadów atmosferycznych mogą one być podatne na okresowe podtopienia wynikające z ograniczonej przepustowości lokalnego systemu odwodnienia oraz specyfiki ukształtowania terenu.

W skali gminy nie występują natomiast znaczące zagrożenia związane z podtopieniami wynikającymi z wysokiego poziomu wód gruntowych. Zagrożenia powodziowe mają charakter lokalny i są związane głównie z wodami powierzchniowymi oraz gwałtownymi opadami o charakterze nawałnym.

Drugim istotnym problemem środowiskowym w zakresie gospodarowania wodami jest susza. Zgodnie z analizami krajowymi oraz Planem przeciwdziałania skutkom suszy, obszar gminy Świebodzice znajduje się w strefie umiarkowanego zagrożenia suszą, przy czym północno-wschodnia część gminy wykazuje poziom ekstremalnego zagrożenia.

Skutki suszy w warunkach lokalnych obejmują przede wszystkim:

- okresowe obniżenie przepływów w rzece Pęcznicy oraz jej dopływach,
- zmniejszenie dostępności wody w lokalnych ujęciach i studniach,
- degradację wilgotności gleb i spadek ich zdolności retencyjnych,
- pogorszenie kondycji ekosystemów leśnych i zwiększenie ryzyka pożarowego,
- wzrost presji termicznej na obszarach zurbanizowanych, szczególnie w okresach letnich.

Rysunek 18 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią na terenie gminy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu www.wody.isok.gov.pl (dostęp 27.04.2026)

Warunki klimatyczne, w tym obserwowane zmiany w strukturze opadów, powodują nasilenie zarówno zjawisk powodziowych o charakterze gwałtownym, jak i okresów deficytu wody. Dane hydrometeorologiczne wskazują na coraz częstsze występowanie krótkotrwałych, intensywnych opadów oraz wydłużających się okresów bezopadowych, co zwiększa presję na lokalne systemy odprowadzania wód oraz zasoby wodne.

W konsekwencji Gmina Świebodzice wymaga prowadzenia działań o charakterze dwukierunkowym, obejmujących jednocześnie ograniczanie skutków powodzi oraz adaptację do warunków suszy. Kluczowe znaczenie mają działania zwiększające retencję oraz spowalniające odpływ wód opadowych, w tym rozwój małej retencji, ochrona naturalnych dolin rzecznych oraz zwiększanie powierzchni biologicznie czynnych.

Do najważniejszych kierunków działań w zakresie ochrony przed powodzią i suszą należą:

- rozwój systemów małej retencji i retencji rozproszonej,

- utrzymanie i ochrona naturalnych dolin rzecznych, w szczególności doliny Petcznicy,
- modernizacja i rozbudowa systemów kanalizacji deszczowej w obszarach zurbanizowanych,
- zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych w strukturze zagospodarowania przestrzennego,
- ochrona i odtwarzanie zieleni nadrzecznej oraz ekosystemów leśnych,
- monitoring hydrologiczny i systemy wczesnego ostrzegania przed zjawiskami ekstremalnymi,
- działania edukacyjne w zakresie racjonalnego gospodarowania wodą oraz przeciwdziałania skutkom suszy.

Takie podejście pozwala na równoczesne ograniczanie ryzyka powodziowego w okresach intensywnych opadów oraz łagodzenie skutków deficytu wody w okresach suchych, co ma kluczowe znaczenie dla stabilności środowiskowej i bezpieczeństwa lokalnego systemu gospodarowania wodami.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobry stan chemiczny i ilościowy JCWPd nr 108 realizacja inwestycji w kanalizację deszczową, odwodnienie i retencję rozwinięta sieć wodociągowa i działania ograniczające straty wody	zły stan wód powierzchniowych Petcznicy i Czarnuchy silne przekształcenie hydromorfologiczne Petcznicy lokalna podatność terenów zurbanizowanych na podtopienia
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
rozwój małej retencji i błękitno-zielonej infrastruktury modernizacja kanalizacji deszczowej i renaturyzacja cieków pozyskiwanie środków krajowych i UE na gospodarkę wodną	nasilanie susz oraz intensywnych opadów wskutek zmian klimatu ryzyko powodziowe w dolinie Petcznicy, szczególnie w rejonie Cierni wzrost presji urbanizacyjnej i uszczelniania powierzchni

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Aktualna ocena jednolitych części wód powierzchniowych związanych z obszarem gminy Świebodzice wskazuje na niezadowalający stan środowiska wodnego. Zarówno JCWP Petcznica, jak i Czarnucha zostały zakwalifikowane jako zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych, a ich stan ogólny określono jako zły. W przypadku Petcznicy stwierdzono słaby potencjał ekologiczny, natomiast dla Czarnuchy – słaby stan ekologiczny. Wyniki te wskazują na konieczność kontynuowania działań ograniczających presję antropogeniczną i służących stopniowej poprawie jakości wód powierzchniowych.

Na końcową klasyfikację wód powierzchniowych wpływają łącznie elementy biologiczne, fizykochemiczne oraz hydromorfologiczne. Oznacza to, że poprawa parametrów fizykochemicznych wód, choć niezbędna, nie prowadzi automatycznie do osiągnięcia dobrego stanu ekologicznego. Szczególne znaczenie w przypadku Petcznicy ma jej silne przekształcenie hydromorfologiczne, związane z regulacją koryta, zabudową doliny oraz funkcjonowaniem infrastruktury miejskiej. Odmierna sytuacja dotyczy wód podziemnych. Jednolita część wód podziemnych GW6000108, obejmująca teren gminy Świebodzice, charakteryzuje się dobrym stanem chemicznym i ilościowym oraz została uznana za niezagrożoną nieosiągnięciem celów środowiskowych. Zasadniczym kierunkiem działań w tym zakresie powinno być zatem utrzymanie obecnego stanu poprzez ochronę stref zasilania, racjonalne wykorzystanie zasobów oraz ograniczanie możliwości przenikania zanieczyszczeń do gruntu.

Istotnym wyzwaniem dla gospodarowania wodami pozostają również skutki zmian klimatu. Położenie Świebodzic w dolinie Petcznicy oraz zróżnicowane ukształtowanie terenu powodują, że lokalny system hydrologiczny szybko reaguje na intensywne opady. Największe zagrożenie powodziowe koncentruje się w dolinie Petcznicy, szczególnie w północnej części miasta i w rejonie Cierni. Jednocześnie okresy

długotrwałego niedoboru opadów mogą prowadzić do spadku przepływów w ciekach, pogorszenia warunków wilgotnościowych gleb oraz zwiększenia zapotrzebowania na wodę.

Z tego względu gospodarowanie wodami powinno być prowadzone w sposób kompleksowy, łączący ochronę jakości zasobów wodnych z ograniczaniem skutków powodzi i suszy. Szczęólnego znaczenia nabiera zwiększanie zdolności retencyjnej zlewni, ograniczanie szybkiego odpływu wód opadowych z terenów zurbanizowanych oraz rozwój błękitno-zielonej infrastruktury. W okresie obowiązywania Programu należy w szczególności:

- prowadzić monitoring stanu i jakości wód powierzchniowych oraz podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska;
- ograniczać dopływ zanieczyszczeń komunalnych, komunikacyjnych i obszarowych do Pętznicy oraz jej dopływów;
- kontynuować modernizację i rozbudowę kanalizacji deszczowej oraz urządzeń służących odprowadzaniu wód opadowych;
- rozwijać małą retencję i retencję rozproszoną, w tym zbiorniki retencyjne, ogrody deszczowe, powierzchnie przepuszczalne i inne rozwiązania błękitno-zielonej infrastruktury;
- zwiększać udział powierzchni biologicznie czynnych i ograniczać nadmierne uszczelnianie terenów zurbanizowanych;
- prowadzić konserwację i utrzymanie rowów, przepustów, urządzeń odwadniających oraz innych elementów infrastruktury wodnej;
- chronić dolinę Pętznicy oraz tereny pełniące funkcję naturalnej retencji, a tam, gdzie jest to możliwe, podejmować działania renaturyzacyjne;
- uwzględniać obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz tereny narażone na podtopienia w dokumentach planowania przestrzennego;
- prowadzić działania edukacyjne dotyczące oszczędzania wody, ochrony jej jakości oraz właściwego gospodarowania wodami opadowymi.

Wspomniany monitoring wód powierzchniowych realizowany jest w oparciu o „Program Państwowego Monitoringu Środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2021-2025” przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska i finansowany ze środków budżetu państwa. Zadania z zakresu retencjonowania wód (w tym utrzymanie budowli piętrzących, zalesianie i ochrona ekosystemów mokradłowych) realizowane będą przez właściwego zarządcę cieków i urządzeń wodnych – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Finansowanie powyższych inwestycji opierać się będzie na montażu finansowym środków własnych oraz pozyskanych dotacji krajowych i unijnych.

Istotnym problemem strukturalnym na terenie gminy są deformacje ciągłe powierzchni (obniżenia terenu) wywołane historyczną lub podziemną eksploatacją górniczą. Skutkuje to powstawaniem bezodpływowych niecek zagrożonych okresowym zalewaniem i podtopieniami. Stanowi to podstawę do obligatoryjnego uwzględniania map ryzyka powodziowego oraz obszarów zagrożonych podtopieniami w dokumentach planistycznych szczebla wojewódzkiego i gminnego, w tym w Studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz w Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego (MPZP).

W ramach implementacji postanowień Dyrektywy Powodziowej, kluczowym dokumentem operacyjnym dla terenu gminy jest „Plan zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP) dla obszaru dorzecza Odry”. Stopień zagrożenia powodziowego, zweryfikowany przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej (KZGW), przedstawiono na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego w podziale na trzy scenariusze prawdopodobieństwa wystąpienia zdarzenia:

- Q 0,2% (prawdopodobieństwo niskie – raz na 500 lat);
- Q 1% (prawdopodobieństwo średnie – raz na 100 lat);
- Q 10% (prawdopodobieństwo wysokie – raz na 10 lat).

Przedmiotowe mapy stanowią wiążący materiał wyjściowy do sporządzania i aktualizacji gminnych oraz powiatowych aktów planowania przestrzennego i zarządzania kryzysowego.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 16 Efekty realizacji w zakresie gospodarowania wodami

Cel: Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej w sposób zapewniający ochronę jakości wód	
Lp.	Podjęte działania
1.	- Jednym z najważniejszych efektów realizacji założeń poprzedniego POŚ było zakończenie w 2023 r. budowy kolektora kanalizacji deszczowej w ul. Olszańskiej. Inwestycja stanowiła ostatni odcinek większego przedsięwzięcia pn. „Zabezpieczenie obszarów miejskich przed niekorzystnymi zjawiskami pogodowymi poprzez budowę kanalizacji deszczowej”, obejmującego ulice Długą, Lotniczą, Strefową, Sienną i Olszańską. Na realizację tego zadania w 2023 r. wydatkowano ponad 1,52 mln zł. Przedsięwzięcie jest bezpośrednio powiązane z zadaniami ujętymi w poprzednim POŚ, w szczególności z budową kanalizacji deszczowej w ul. Olszańskiej i ul. Długiej oraz rozbudową infrastruktury kanalizacyjnej w rejonie ul. Siennej. - Kontynuację działań infrastrukturalnych odnotowano również w 2024 r. Zakończono budowę Małej Obwodnicy Osiedla Piastowskiego wraz z uzbrojeniem terenu oraz przebudowę ulic, wśród których znalazły się m.in. ul. Sienna i Droga Węglowa. - W 2025 r. wybudowano lub przebudowano łącznie 700 m sieci wodociągowej w ulicach Fabrycznej, Dębowej i Przemysłowej oraz wykonano nowe odcinki kanalizacji sanitarnej i deszczowej w ul. Przemysłowej. Długość sieci wodociągowej wykazana w Raporcie o stanie Gminy za 2025 r. wynosiła 116,5 km, natomiast sieci kanalizacji sanitarnej 47,8 km, a więc wartości te były wyższe od wartości bazowych przyjętych w poprzednim Programie. Działania w 2025 r. obejmowały również przebudowę wpustów i przykanalików, stosowanie studni z osadnikami oraz przygotowanie koncepcji przebudowy kanalizacji deszczowej w ramach zadania dotyczącego retencji i zagospodarowania wód opadowych na Osiedlu Piastowskim.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportów i danych dla gminy Świebodzice

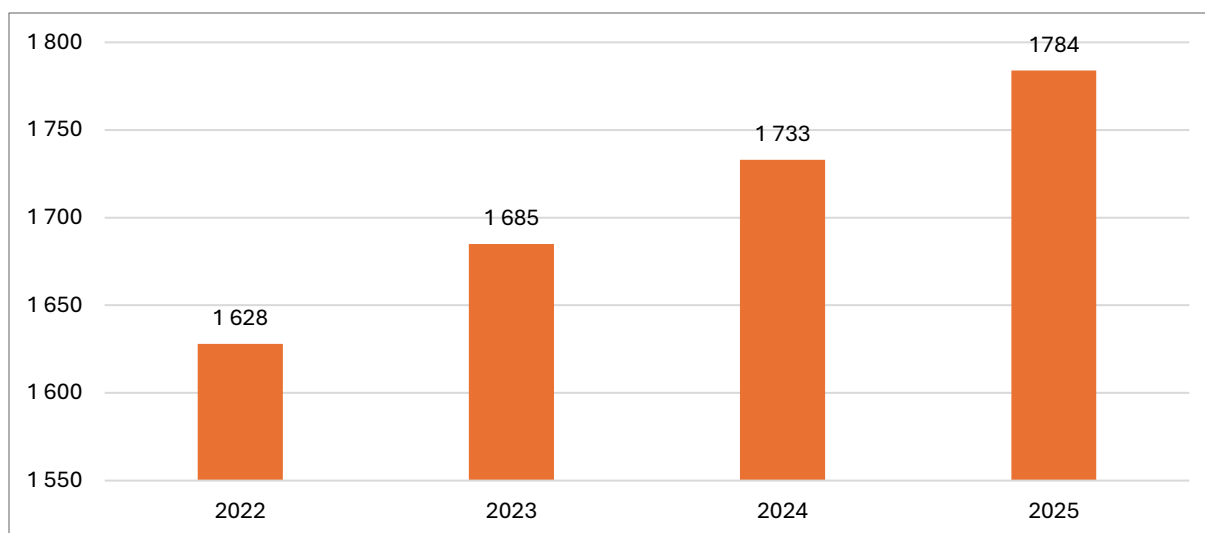
4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Zaopatrzenie mieszkańców Gminy Świebodzice w wodę realizowane jest w oparciu o komunalny system wodociągowy, którego eksploatacją zajmuje się Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Kasztanowej 1 w Świebodzicach. Spółka odpowiada za produkcję i dostawę wody przeznaczonej do spożycia oraz utrzymanie i eksploatację infrastruktury wodociągowej.

System zaopatrzenia w wodę opiera się głównie na ujęciu powierzchniowym zlokalizowanym na zbiorniku zaporowym w Dobromierzu na rzece Strzegomce, które dostarcza około 90% wody wykorzystywanej na potrzeby miasta. Uzdadtioną i zdezynfekowaną wodą transportowaną jest rurociągiem o średnicy 800 mm do Stacji Wodociągowej w Świebodzicach (Ciernie), skąd trafia bezpośrednio do sieci miejskiej oraz do stacji przy ul. Sportowej, pełniącej funkcję wspomagającą w okresach zwiększonego zapotrzebowania. Pozostałe około 10% zapotrzebowania pokrywane jest z lokalnych źródeł, w tym dwóch studni głębinowych w dzielnicy Pełcznica oraz ujęć powierzchniowych na potokach Poleśnica i Lubiechowska Woda. Woda z tych ujęć poddawana jest procesom uzdatniania w stacjach w Pełcznicy oraz przy ul. Sportowej. Zdolności produkcyjne systemu oraz dostępne zasoby wodne są wystarczające do pokrycia aktualnych potrzeb mieszkańców miasta. Istotnym zagadnieniem pozostaje brak aktualnie obowiązujących stref ochronnych dla części ujęć wód (Pełcznica, Lubiechowska Woda, Poleśnica), które utraciły ważność w 2012 r. W trakcie procedowania znajduje się wniosek o ustanowienie stref ochronnych dla ujęcia na zbiorniku Dobromierz.

System wodociągowy w Świebodzicach charakteryzuje się stosunkowo wysokim poziomem rozwoju infrastrukturalnego. Długość eksploatowanej sieci wodociągowej w latach 2022-2025 utrzymywała się na poziomie od 112,4 km (2024) do 115,5 km (2023), przy czym w 2025 r. wynosiła 113,7 km. Liczba przyłączy wodociągowych wykazuje systematyczny wzrost – z 1 685 szt. w 2022 r. do 1 784 szt. w 2025 r., co wskazuje na rozwój zabudowy oraz stopniowe rozszerzanie dostępu do infrastruktury wodociągowej.

Rysunek 19 Liczba przyłączy wodociągowych na gminy w latach 2022-2025 [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

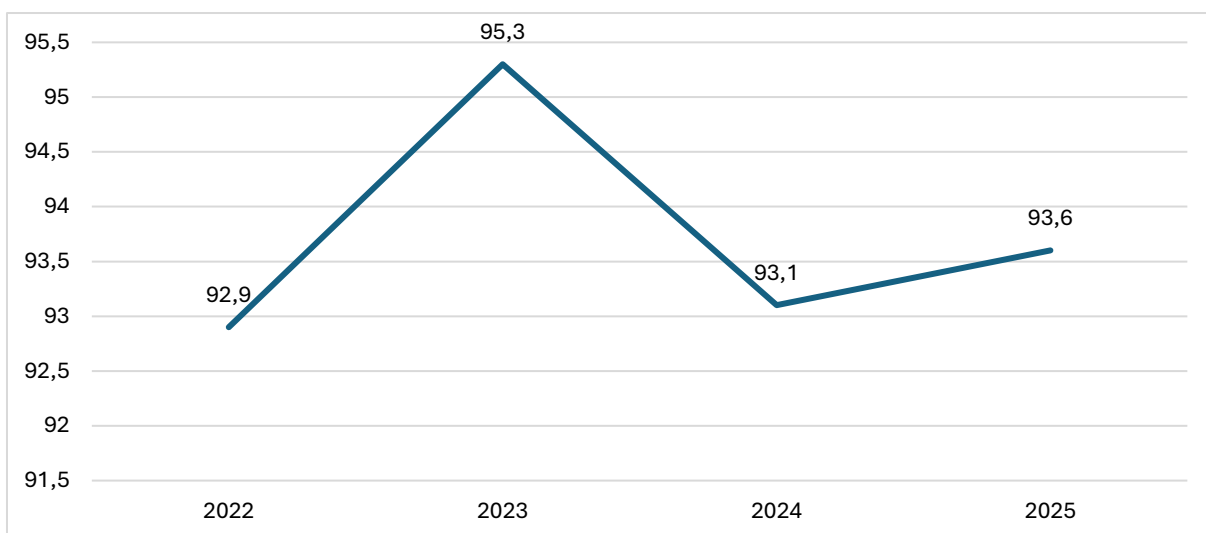
W analizowanym okresie odnotowano zmienną liczbę awarii sieci wodociągowej – od 25 w 2023 r. do 43 w 2024 r., natomiast liczba ta zmalała w 2025 do 37. Wahania te wynikają przede wszystkim ze stanu technicznego części infrastruktury oraz bieżących warunków eksploatacyjnych.

Jakość wody dostarczanej mieszkańcom podlega bieżącej kontroli wewnętrznej prowadzonej przez operatora systemu oraz nadzorowi organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Procesy uzdatniania obejmują standardowe metody, takie jak filtracja i dezynfekcja, dostosowane do charakteru ujęć powierzchniowych i podziemnych. Woda dostarczana do odbiorców spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach prawa i jest przydatna do spożycia. Pomimo ogólnie stabilnego funkcjonowania systemu, mogą występować lokalne pogorszenia parametrów organoleptycznych wody (np. mętność, barwa czy zawartość związków żelaza i manganu), szczególnie w sytuacjach awaryjnych lub przy zmiennych warunkach hydraulicznych sieci. Zjawiska te mają charakter incydentalny i nie stanowią zagrożenia dla zdrowia, jednak mogą wpływać na komfort użytkowania wody przez mieszkańców.

4.5.2.2. Odbiór i zagospodarowanie ścieków

Gospodarka ściekowa na terenie Gminy Świebodzice oparta jest na systemie kanalizacji sanitarnej, ogólnospławnej oraz deszczowej, a także na oczyszczaniu ścieków w komunalnej oczyszczalni ścieków. Odbiór i transport ścieków realizowany jest poprzez sieć kanalizacyjną, natomiast ich oczyszczanie odbywa się głównie w mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków „Ciernie”, zlokalizowanej przy ul. Strzegomskiej 82 w Świebodzicach.

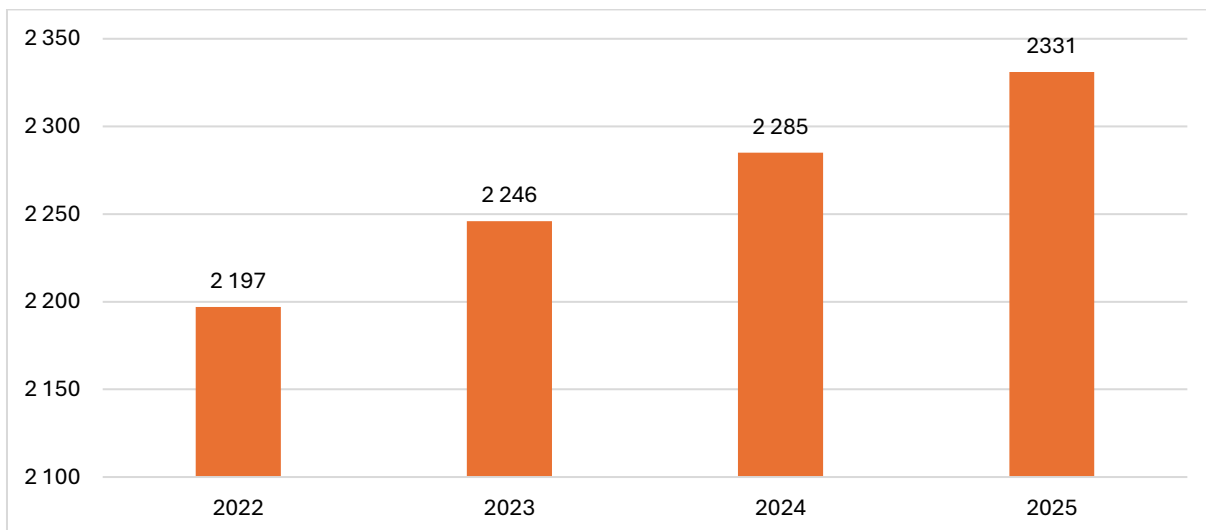
Na terenie miasta funkcjonuje zróżnicowany system kanalizacyjny. W starszej części Świebodzic dominuje kanalizacja ogólnospławna, natomiast na nowszych osiedlach (m.in. Piastowskim, Słonecznym i Wilcza Góra) występuje system rozdzielczy, obejmujący oddzielną kanalizację sanitarną i deszczową. W ostatnich latach system kanalizacyjny był sukcesywnie modernizowany i rozbudowywany, m.in. w ramach projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.

Rysunek 20 Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w latach [km]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

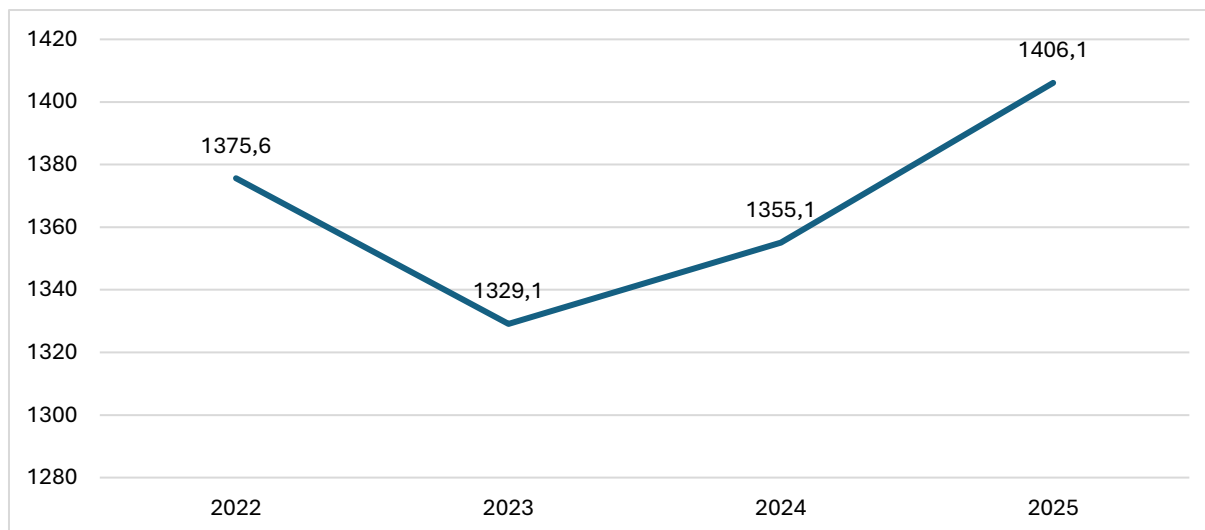
Na koniec 2025 r. długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosiła 93,6 km (wzrost względem 92,9 km w 2022 r.), co wskazuje na umiarkowany rozwój infrastruktury liniowej. Liczba przyłączy kanalizacyjnych systematycznie wzrasta – z 2 197 szt. w 2021 r. do 2 331 szt. w 2025 r., co świadczy o postępującym procesie podłączania nowych odbiorców do sieci.

Rysunek 21 Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej na terenie gminy w latach [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Ilość ścieków bytowych odprowadzanych siecią kanalizacyjną utrzymuje się na stosunkowo stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniami – od 1 375,6 dam³ w 2022 r. do 1 406,1 dam³ w 2025 r. Zmiany te mogą wynikać m.in. ze zmiennego zużycia wody, liczby mieszkańców oraz warunków hydrologicznych.

Rysunek 22 Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną na terenie gminy w latach [dam3]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Na terenie gminy funkcjonują komunalne oczyszczalnie ścieków obsługujące poszczególne gminy oraz aglomeracje. W sprawozdaniu za z wykonania Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK) na rok 2024 ujęto aglomeracje zlokalizowane na terenie gminy Świebodzice. Na terenie gminy wyznaczono 1 aglomerację:

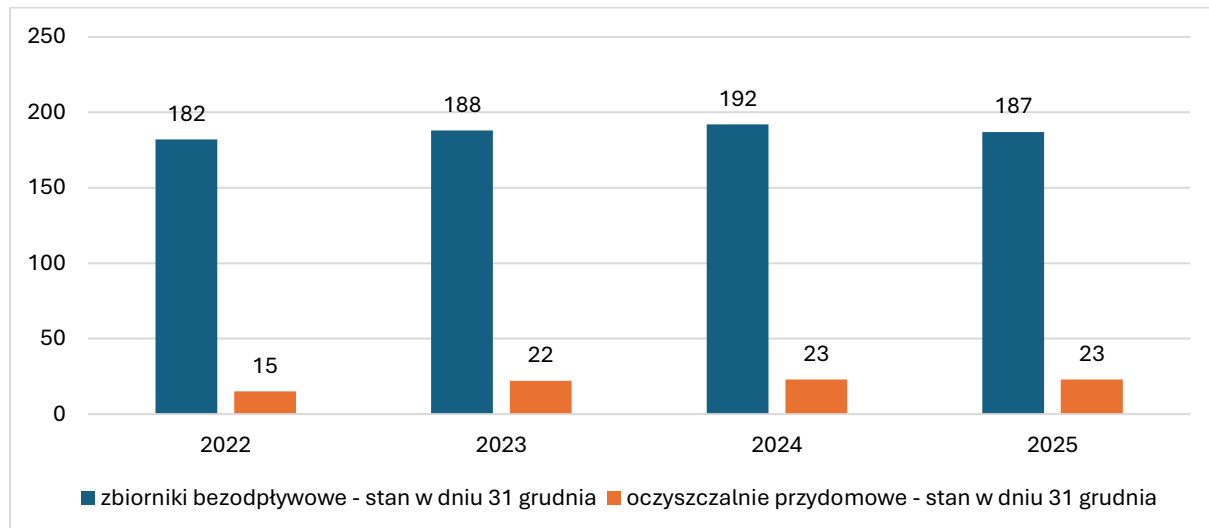
- id aglomeracji - PLDO002
- nazwa aglomeracji – Wałbrzych, Aglomeracja jest aktywna
- nazwy gmin w aglomeracji - Wałbrzych, Szczawno-Zdrój, Świebodzice, Boguszów-Gorce, Stare Bogaczowice
- obowiązująca uchwała wyznaczająca, zmieniająca lub likwidująca aglomerację - nr XXXI/332/21 Rady Miejskiej Wałbrzycha z dnia 28 stycznia 2021 r. w sprawie wyznaczenia obszaru i granic aglomeracji Wałbrzych (Dz. U. Woj. Dol. Z 2021 r. poz. 671)
- Informacje o aglomeracji:
 - liczba mieszkańców w granicach aglomeracji zameldowana na pobyt stały i czasowy powyżej 3 miesięcy na terenie aglomeracji = RLM mieszkańców aglomeracji – 114 552
 - całkowita długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej w aglomeracji - 319,18 (w tym sieci grawitacyjnej - 303,98) [km]
 - całkowita długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej w aglomeracji – 6,5 (w tym sieci grawitacyjnej – 6,5) [km]
 - całkowita ilość ścieków wytworzonych na terenie aglomeracji w roku sprawozdawczym – 11 060,17) [tys. m³/r]

Natomiast poniżej znajdują się informacje o przepustowości istniejącej oczyszczalni ścieków:

- nazwa oczyszczalni ścieków: Ciernie
- lokalizacja oczyszczalni ścieków: ul. Strzegomska 82, 58-160 Świebodzice
- organ, który wydał pozwolenie wodnoprawne lub zintegrowane (znak wydanego pozwolenia): Marszałek Województwa Dolnośląskiego, DOW-S-VI.7322.29.2016.KMa, z dnia 24.08.2016r.
- przepustowość oczyszczalni ścieków:
 - Średnia [m³/d]: 40 000
 - Maksymalna [m³/d]: 50 000
 - Docelowa maksymalna [m³/d]: 50 000
- projektowa wydajność oczyszczalni ścieków [RLM]: 200 000
- ilość ścieków dostarczanych do oczyszczalni ścieków:
 - ilość ścieków **oczyszczonych** odprowadzonych z oczyszczalni do odbiornika w ciągu roku sprawozdawczego [tys. m³/r]: 11 055,21
 - ilość ścieków odprowadzonych z oczyszczalni **bez ich oczyszczenia** (np. uruchomienie awaryjnego by-passu zakładu) [tys. m³/r]: 0

Należy przy tym zaznaczyć, że ścieki z terenu Świebodzic stanowią jedynie część całkowitego strumienia dopływającego do obiektu, który w przeważającym stopniu obsługuje miasto Wałbrzych. Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest rzeka Pętnica.

Pomimo dobrze rozwiniętej sieci kanalizacyjnej, nie cały obszar miasta jest objęty systemem zbiorczym. Na terenach nieskanalizowanych stosowane są indywidualne rozwiązania, przede wszystkim zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków. Na koniec 2024 r. funkcjonowały 192 zbiorniki bezodpływowe oraz 23 przydomowe oczyszczalnie ścieków, natomiast w 2025 r. ilość zbiorników spadła do 187, a ilość przydomowych oczyszczalni nie zmieniła się. W analizowanym okresie liczba zbiorników wykazywała tendencję wzrostową, z spadkiem w 2025 roku (z 182 w 2022 r.), podobnie jak liczba przydomowych oczyszczalni (z 15 w 2022 r.), co wskazuje na utrzymującą się potrzebę stosowania rozwiązań indywidualnych na obszarach o rozproszonej zabudowie.

Rysunek 23 Liczba zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków w latach 2022-2025 na terenie gminy [szt.]

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS, BDL, 2026

Ścieki gromadzone w zbiornikach bezodpływowych są odbierane taborem asenizacyjnym i transportowane do punktu zlewnego zlokalizowanego przy oczyszczalni ścieków. Gmina prowadzi ewidencję zbiorników oraz przydomowych oczyszczalni, a także kontroluje właścicieli nieruchomości w zakresie zawierania umów na odbiór nieczystości ciekłych, zgodnie z obowiązującymi przepisami. Istotnym problemem pozostaje stan techniczny części infrastruktury, szczególnie kanalizacji deszczowej, która w wielu miejscach jest zdekapitalizowana i niedrożna. Dodatkowo występują przypadki nielegalnych podłączeń do sieci deszczowej, co może negatywnie wpływać na funkcjonowanie całego systemu kanalizacyjnego.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
dobrze rozwinięta i sukcesywnie modernizowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna duża przepustowość oczyszczalni „Ciernie” oraz brak zrzutów ścieków nieoczyszczonych	zdekapitalizowane i miejscami niedrożne odcinki kanalizacji deszczowej występowanie awarii sieci wodociągowej oraz nadal funkcjonujące zbiorniki bezodpływowe
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
dalsza rozbudowa, modernizacja i rozdział systemów kanalizacyjnych rozwój retencji oraz zagospodarowania wód opadowych i roztopowych	pogarszanie stanu technicznego starszych odcinków sieci i wzrost liczby awarii wzrost częstotliwości deszczy nawalnych i przeciążenia kanalizacji deszczowej

4.5.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Na terenie Gminy Świebodzice funkcjonuje dobrze rozwinięty system zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania i oczyszczania ścieków. W ostatnich latach prowadzone były działania związane z rozbudową i modernizacją infrastruktury wodociągowej, sanitarnej i deszczowej. Systematycznie wzrasta również liczba przyłączy – w 2025 r. funkcjonowały 1 784 przyłącza wodociągowe oraz 2 331 przyłączy kanalizacyjnych. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 93,6 km, natomiast sieci wodociągowej 113,7 km. Istotnym elementem systemu gospodarki ściekowej jest mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków „Ciernie”, obsługująca aglomerację Wałbrzych, w tym Gminę Świebodzice. Oczyszczalnia posiada projektową wydajność 200 000 RLM, średnią przepustowość 40 000 m³/d oraz maksymalną 50 000 m³/d. W roku sprawozdawczym nie odnotowano odprowadzania ścieków nieoczyszczonych do odbiornika, co wskazuje na prawidłowe funkcjonowanie instalacji.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych należy przewidzieć przede wszystkim:

- dalszą budowę, przebudowę i modernizację sieci wodociągowej oraz kanalizacji sanitarnej i deszczowej,
- sukcesywną wymianę najbardziej awaryjnych i zdekapitalizowanych odcinków infrastruktury,
- rozwój systemów retencji oraz zagospodarowania wód opadowych i roztopowych,
- eliminację nielegalnych podłączeń do kanalizacji deszczowej oraz ograniczanie doływu zanieczyszczeń do wód,
- utrzymanie wysokiej sprawności i niezawodności systemu oczyszczania ścieków,
- dalsze przyłączanie nieruchomości do zbiorczego systemu kanalizacyjnego na obszarach, gdzie jest to technicznie i ekonomicznie uzasadnione.

Na terenach pozostających poza zasięgiem zbiorczej sieci kanalizacyjnej konieczne jest zapewnienie właściwego postępowania ze ściekami bytowymi poprzez prawidłową eksploatację zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Gmina powinna kontynuować prowadzenie ich ewidencji oraz kontrole właścicieli nieruchomości w zakresie regularności opróżniania zbiorników i przekazywania nieczystości ciekłych uprawnionym podmiotom. Szczęólnego znaczenia nabiera ograniczanie ryzyka niekontrolowanego przedostawania się ścieków do gruntu i wód powierzchniowych.

Na obszarach zurbanizowanych należy dążyć do kompleksowego uporządkowania gospodarki wodami opadowymi. Priorytetem powinny być modernizacja kanalizacji deszczowej, poprawa jej drożności, zwiększanie lokalnej retencji oraz stosowanie urządzeń ograniczających doływ zanieczyszczeń powierzchniowych do odbiorników. Kontynuacji wymagają działania rozpoczęte w poprzednim POŚ, obejmujące m.in. przebudowę wpustów i przykanalików oraz przygotowanie rozwiązań służących retencjonowaniu i zagospodarowaniu wód opadowych.

W zakresie zaopatrzenia w wodę podstawowym celem pozostaje zapewnienie mieszkańcom ciągłych dostaw wody o odpowiedniej jakości, przy jednoczesnej racjonalizacji gospodarowania zasobami wodnymi. W tym celu należy systematycznie prowadzić przeglądy, konserwacje i remonty infrastruktury, modernizować odcinki sieci charakteryzujące się podwyższoną awaryjnością oraz podejmować działania ograniczające straty wody. Istotne jest również zapewnienie właściwej ochrony ujęć wykorzystywanych do zaopatrzenia miasta w wodę, w szczególności poprzez uporządkowanie kwestii stref ochronnych dla ujęć, dla których obecnie nie obowiązują aktualne strefy ochronne.

Działania infrastrukturalne powinny być uzupełniane edukacją mieszkańców w zakresie oszczędnego gospodarowania wodą, prawidłowego odprowadzania ścieków, właściwego użytkowania kanalizacji oraz racjonalnego zagospodarowania wód opadowych na terenie nieruchomości.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Opis stanu obecnego

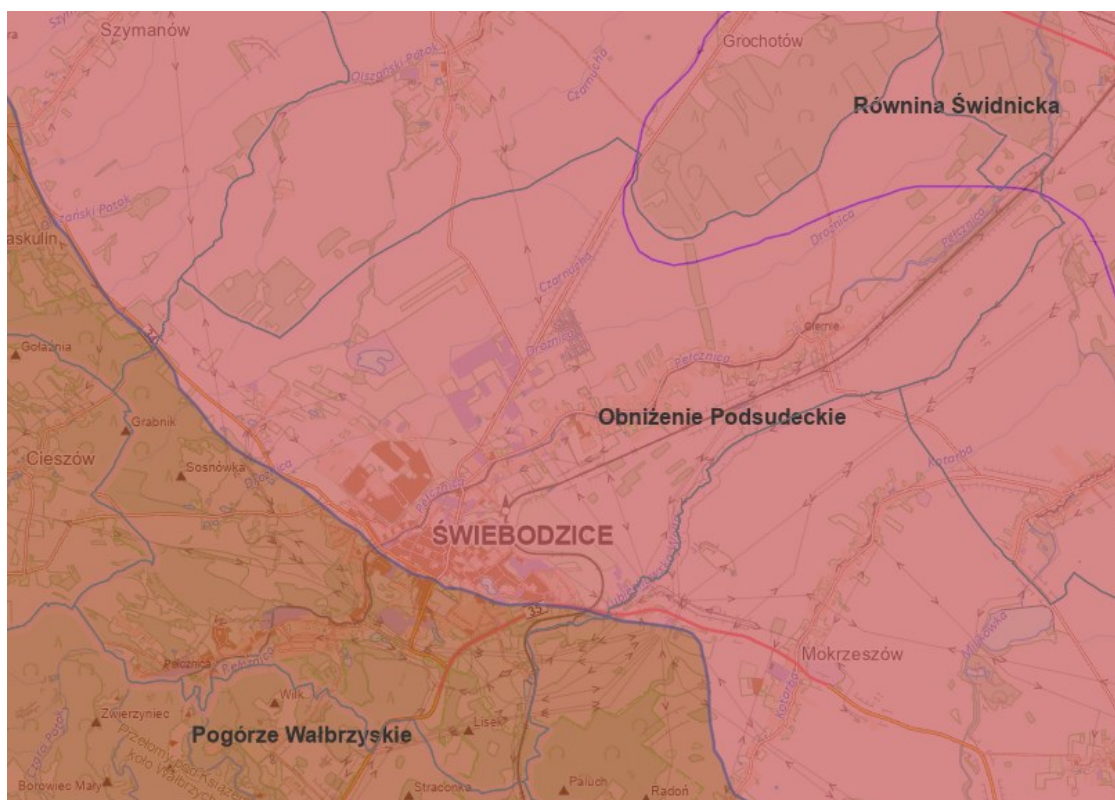
4.6.1.1. Ukształtowanie powierzchni terenu gminy

Według regionalizacji fizycznogeograficznej Polski gmina Świebodzice położona jest w obrębie megaregionu Pozaalpejskiej Europy Środkowej. Obszar gminy należy do prowincji Masywu Czeskiego oraz podprowincji Sudetów z Przedgórzem Sudeckim. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy podział fizycznogeograficzny gminy.

Tabela 17 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej

Megaregion	Pozaalpejska Europa Środkowa (3)		
Prowincja	Masyw Czeski (33)		
Podprowincja	Sudety z Przedgórzem Sudeckim (332)		
Makroregion	Pogórze Zachodniosudeckie (332.2)	Przedgórze Sudeckie (332.1)	
Mezoregion	Pogórze Wałbrzyskie (332.28)	Obniżenie Podsudeckie (332.15)	Równina Świdnicka (332.12)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu <http://geologia.pgi.gov.pl>

Rysunek 24 Położenie gminy według regionalizacji fizycznogeograficznej

Źródło: serwis mapowy Państwowego Instytutu Geologicznego <https://www.pgi.gov.pl/> (dostęp 11.05.2026 r.)

Gmina Świebodzice położona jest na styku obszarów pogórskich i przedgórskich Sudetów, co powoduje wyraźne zróżnicowanie rzeźby terenu. Południowo-zachodnia część miasta związana jest z obszarem Pogórza Wałbrzyskiego, natomiast część północna i wschodnia przechodzi w łagodniejsze formy terenu

charakterystyczne dla Obniżenia Podsudeckiego i Równiny Świdnickiej. Granica pomiędzy tymi jednostkami ma charakter wyraźnej krawędzi morfologicznej związanej z przebiegiem Sudeckiego Uskoku Brzeźnego, stanowiącego jedną z najważniejszych struktur tektonicznych regionu.

Rzeźba terenu gminy została ukształtowana w wyniku długotrwałych procesów tektonicznych, denudacyjnych i erozyjnych związanych z rozwojem Sudetów oraz ich przedpola. Obszar miasta cechuje się przejściowym charakterem pomiędzy krajobrazem wyżynnym i podgórskim a równinnym. W południowo-zachodniej części gminy występują bardziej urozmaicone formy terenu, obejmujące wzgórza, stoki oraz lokalne wyniesienia o większych nachyleniach, natomiast część północna i wschodnia posiada łagodniejszy charakter z dominacją terenów falistych i obniżeń dolinnych. Świebodzice położone są w dolinie rzeki Pętnicy, będącej prawobrzeżnym dopływem Strzegomki. Dolina Pętnicy stanowi główną oś morfologiczną miasta i wyraźnie wpływa na układ zabudowy oraz sieci komunikacyjnej. Tereny zabudowane koncentrują się przede wszystkim w obrębie doliny rzecznej oraz na łagodniejszych fragmentach stoków. W części południowo-zachodniej teren stopniowo wznosi się w kierunku Pogórza Wałbrzyskiego i przedpola Gór Wałbrzyskich.

Wysokości bezwzględne na obszarze gminy mieszczą się w przedziale od około 235 m n.p.m. do około 425 m n.p.m. Najniżej położony punkt znajduje się w dolinie Pętnicy poniżej ujścia Lubiechowskiej Wody i osiąga około 235 m n.p.m. Najwyżej położone fragmenty związane są ze zboczami Góry Grabnik, gdzie wysokości dochodzą do około 425 m n.p.m. Średnia wysokość terenów zabudowanych miasta wynosi około 260-330 m n.p.m. Lokalnie deniwelacje przekraczają 150-180 m, szczególnie w obrębie krawędzi pogórskich i dolin rzecznych. Istotnym elementem krajobrazu gminy są formy dolinne związane z działalnością erozyjną Pętnicy oraz jej dopływów. Doliny cieków mają miejscami charakter wyraźnie wcięty, zwłaszcza w południowo-zachodniej części miasta. W północnej i wschodniej części gminy rzeźba staje się łagodniejsza, a spadki terenu mniejsze, co sprzyja rozwojowi rolnictwa oraz zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej.

Ukształtowanie powierzchni terenu wpływa bezpośrednio na warunki hydrologiczne, klimatyczne oraz sposób zagospodarowania przestrzennego miasta. Obszary o większych nachyleniach pozostają częściowo zalesione lub użytkowane ekstensywnie, natomiast zabudowa mieszkaniowa, usługowa i przemysłowa koncentruje się głównie w obrębie doliny Pętnicy oraz na terenach o łagodniejszej rzeźbie. Różnicowanie wysokościowe i obecność krawędzi morfologicznych wpływają również na lokalne przewietrzanie miasta oraz kierunki odpływu wód powierzchniowych.

4.6.1.2. Budowa geologiczna

Budowa geologiczna gminy Świebodzice związana jest z jej położeniem na styku dwóch dużych jednostek geologicznych Sudetów i Przedgórze Sudeckiego. Obszar ten cechuje się znacznym zróżnicowaniem litologicznym oraz skomplikowaną historią tektoniczną związaną z rozwojem struktur waryscyjskich Sudetów. Południowa część gminy związana jest z jednostką geologiczną określaną jako depresja Świebodzic. Jest to niewielka jednostka tektoniczna Sudetów Środkowych stanowiąca część strukturalną Masywu Czeskiego. Depresja Świebodzic ma charakter synkinalny i zbudowana jest głównie ze skał osadowych paleozoiku. Od północy graniczy z metamorfikiem kaczawskim, od południa z blokiem sowiogórskim, natomiast od południowego zachodu oddzielona jest uskokoowo od depresji śródsudeckiej. Najstarszymi utworami występującymi w regionie są kambryjskie skały wulkaniczne reprezentowane przez spility, odstawiające się lokalnie w rejonie uskoku Strugi. Na nich zalegają utwory górnego dewonu wykształcone w postaci zlepieńców, szarogłazów oraz mułowców. Zasadniczą część budowy geologicznej obszaru tworzą jednak utwory karbonu dolnego i górnego związane z rozwojem depresji śródsudeckiej i depresji Świebodzic.

W obrębie gminy oraz regionu występują rozległe serie skał osadowych karbonu reprezentowane przez zlepieńce, piaskowce, mułowce, łowce oraz łupki ilaste. Utwory te osiągają znaczną miąższość i są silnie zróżnicowane litologicznie. W karbonie dolnym dominują gruboziarniste utwory klastyczne związane z intensywną sedymentacją materiału okrucowego. Reprezentują je między innymi formacje ze Starych Bogaczowic, Lubomina oraz Szczawna, zbudowane głównie z piaskowców, zlepieńców i mułowców. Karbon górny reprezentowany jest przez osady węglonośne obejmujące piaskowce, mułowce, łowce oraz lokalne pokłady węgla kamiennego. Szczególne znaczenie mają utwory formacji wałbrzyskiej i warstw białokamieńskich związanych z dawnym zagłębem wałbrzyskim. W obrębie tych serii występują także lokalne wkładki syderytów. Skały karbonu odegrały istotną rolę gospodarczą w rozwoju regionu wałbrzyskiego i stanowiły podstawę eksploatacji górniczej prowadzonej na sąsiednich terenach. Na

utworach karbonu zalegają osady permskie reprezentowane przez zlepieńce polimiktyczne, piaskowce arkozowe, mułowce oraz iltowce. W obrębie formacji permskich występują także rozległe kompleksy skał wulkanicznych formacji ze Stupca obejmujące bazalty alkaliczne, trachyandezyty, brekcje ryolitowe oraz tufy. Skały te występują głównie w południowo-zachodniej części regionu Sudetów Środkowych.

W południowych częściach regionu występują również młodsze utwory triasowe i kredowe reprezentowane głównie przez piaskowce, wapienie piaszczyste oraz mułowce. Nie odgrywają one jednak większej roli w budowie geologicznej samej gminy Świebodzice. Na obszarze tym nie stwierdzono natomiast obecności utworów trzeciorzędowych.

Znaczną część powierzchni gminy pokrywają utwory czwartorzędowe związane z działalnością glacialną, fluwialną i stokową. W dolinie Pełcznicy oraz lokalnych obniżeniach występują przede wszystkim piaski, żwiry, mułki oraz gliny. Osady te związane są z działalnością wód roztopowych i rzecznych w plejstocenie oraz holocenie. W dnach dolin występują holocenijskie osady rzeczne w postaci piasków, żwirów, namułów oraz lokalnych nagromadzeń torfów.

Budowa geologiczna gminy oraz jej położenie w obrębie stref uskokowych wpływają bezpośrednio na współczesną rzeźbę terenu, warunki hydrogeologiczne oraz sposób użytkowania przestrzeni. Występowanie zróżnicowanych litologicznie skał o odmiennej odporności na wietrzenie przyczyniło się do wykształcenia kontrastowej rzeźby terenu z wyraźnymi wyniesieniami i obniżeniami.

4.6.1.3. Złoża surowców naturalnych

Na posiadacza koncesji na wydobycie kopaliny ze złoża ciąży obowiązek stosowania środków niezbędnych zarówno do ochrony złoża, jak i ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz powierzchni ziemi. Po zakończeniu eksploatacji przedsiębiorca zobowiązany jest do prowadzenia rekultywacji terenów pogórnich i przywrócenia ich do właściwego stanu przyrodniczego lub gospodarczego. Obszary poeksploatacyjne powinny być sukcesywnie poddawane rekultywacji. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz. U. z 2024 r. poz. 82 z późn. zm.) obowiązek rekultywacji spoczywa na podmiocie powodującym utratę lub ograniczenie wartości użytkowej gruntów, a koszty jej przeprowadzenia ponosi sprawca przekształceń. Złoża kopalin, które zostały udokumentowane, lecz nie są aktualnie eksploatowane, traktowane są jako potencjalna baza surowcowa i podlegają ochronie w planowaniu przestrzennym. Informacje o zasobach kopalin publikowane są w corocznym opracowaniu „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce”, przygotowywanym przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy.

Na terenie gminy Świebodzice występują udokumentowane złoża surowców mineralnych związane przede wszystkim z osadami czwartorzędowymi występującymi w obrębie doliny Pełcznicy oraz lokalnych obniżen terenu. Największe znaczenie gospodarcze miały surowce naturalne wykorzystywane w budownictwie i drogownictwie, głównie piaski i żwiry eksploatowane metodą odkrywkową. W rejestrze obszarów górniczych odnotowano obszar górniczy „Świebodzice I”, związany z eksploatacją kruszyw naturalnych. Obszar ten posiada obecnie status zniesionego. Na obszarze gminy udokumentowano również złożo „Świebodzice II” o numerze KN 4079. Złożo obejmuje kopalinę główną w postaci piasków i żwirów zaliczanych do złóż mieszanek żwirowo-piaskowych (pospółki). Eksploatacja prowadzona była metodą odkrywkową w systemie wgłębnym. Obecnie złożo posiada status zaniechanego wydobycia. Występujące na obszarze gminy kruszywa naturalne związane są głównie z osadami rzeczными i wodnolodowcowymi czwartorzędu. Piaski i żwiry wykorzystywane były przede wszystkim jako materiał budowlany oraz drogowy. Ze względu na ograniczoną powierzchnię złóż oraz uwarunkowania przestrzenne i środowiskowe, działalność wydobywcza na terenie gminy miała charakter lokalny.

Obecnie działalność górnicza na terenie Świebodzic nie jest prowadzona, a udokumentowane złoża pozostają elementem potencjalnej bazy surowcowej podlegającej ochronie w dokumentach planistycznych. Złoża nieeksploatowane wymagają uwzględnienia w procesie planowania przestrzennego w celu zabezpieczenia możliwości ich przyszłego wykorzystania oraz ograniczenia trwałej zabudowy terenów perspektywicznych surowcowo.

Pozostałością dawnej działalności wydobywczej są lokalne wyrobiska poeksploatacyjne oraz przekształcenia powierzchni terenu związane z eksploatacją kruszyw naturalnych. Część terenów poeksploatacyjnych została poddana naturalnej sukcesji roślinnej lub zagospodarowana na inne cele gospodarcze. Wpływ historycznej eksploatacji surowców na środowisko i powierzchnię ziemi ma obecnie charakter ograniczony i lokalny. Nadzór nad działalnością górniczą prowadzoną na podstawie koncesji

sprawuje właściwy miejscowo Okręgowy Urząd Górniczy. Do jego kompetencji należy kontrola przestrzegania przepisów dotyczących prowadzenia robót geologicznych i górniczych, bezpieczeństwa eksploatacji oraz ochrony środowiska.

Grunty zdegradowane lub zdewastowane w wyniku działalności wydobywczej podlegają obowiązkowi rekultywacji. Celem tych działań jest przywrócenie lub nadanie gruntom nowych wartości użytkowych, między innymi przyrodniczych, leśnych, rekreacyjnych lub gospodarczych. Kierunki rekultywacji określone są w decyzjach administracyjnych wydawanych przez właściwe organy administracji i stanowią element racjonalnego gospodarowania zasobami środowiska oraz ograniczania skutków przekształceń powierzchni ziemi.

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak prowadzonej obecnie eksploatacji kopalin i związanej z nią bieżącej presji na powierzchnię ziemi udokumentowane zasoby kruszyw naturalnych stanowią potencjalną lokalną bazę surowcową	występowanie lokalnych wyrobisk i przekształceń powierzchni terenu będących pozostałością dawnej eksploatacji złożona budowa geologiczna i znaczne lokalne zróżnicowanie rzeźby terenu
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ochrona udokumentowanych złóż poprzez właściwe zapisy w dokumentach planistycznych rekultywacja i zagospodarowanie terenów poeksploatacyjnych na cele przyrodnicze, rekreacyjne lub gospodarcze	presja inwestycyjna i zabudowa terenów występowania udokumentowanych złóż ograniczająca możliwość ich przyszłego wykorzystania możliwość lokalnej degradacji powierzchni ziemi w przypadku wznowienia eksploatacji kopalin

4.6.3. Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych

Zasady poszukiwania, rozpoznawania, dokumentowania oraz wydobywania kopalin ze złóż regulowane są przepisami ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. z 2026 r. poz. 69 z późn. zm.). Istotnym elementem racjonalnego gospodarowania zasobami geologicznymi jest ochrona udokumentowanych złóż kopalin oraz zapewnienie możliwości ich przyszłego wykorzystania, przy jednoczesnym ograniczaniu negatywnego oddziaływania działalności wydobywczej na powierzchnię ziemi, wody i pozostałe komponenty środowiska.

Na terenie Gminy Świebodzice udokumentowane jest złożo „Świebodzice II” (KN 4079) obejmujące piaski i żwiry, którego eksploatacja została zaniechana. Związany z wcześniejszą działalnością wydobywczą obszar górniczy „Świebodzice I” został zniesiony, a obecnie na terenie gminy nie jest prowadzona działalność górnicza. Udokumentowane zasoby pozostają jednak elementem potencjalnej bazy surowcowej, dlatego wymagają odpowiedniego uwzględniania w polityce przestrzennej gminy.

W zakresie ochrony i racjonalnego gospodarowania zasobami geologicznymi należy zatem:

- uwzględniać udokumentowane złoża kopalin w dokumentach planowania przestrzennego, ograniczając sposób zagospodarowania mogący prowadzić do trwałego uniemożliwienia ich przyszłego wykorzystania;
- prowadzić racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, a w przypadku ewentualnego wznowienia działalności wydobywczej zapewnić kompleksowe wykorzystanie złoża oraz minimalizację przekształceń powierzchni ziemi i oddziaływania na wody;
- prowadzić rekultywację i właściwe zagospodarowanie terenów przekształconych działalnością wydobywczą, nadając im – stosownie do lokalnych uwarunkowań – funkcje przyrodnicze, rekreacyjne, leśne lub gospodarcze;
- przeciwdziałać nielegalnemu wydobywaniu kopalin oraz prowadzić kontrolę i nadzór nad przypadkami mogącymi powodować degradację powierzchni ziemi;
- uwzględniać uwarunkowania geologiczne i rzeźbę terenu przy lokalizacji nowych inwestycji, szczególnie na terenach o większych nachyleniach i w obrębie stref silniej przekształconych morfologicznie.

Ze względu na brak prowadzonej obecnie eksploatacji kopalin na terenie Świebodzic działania w perspektywie obowiązywania Programu powinny koncentrować się przede wszystkim na ochronie udokumentowanych zasobów przed niewłaściwym zagospodarowaniem przestrzennym oraz ograniczaniu i rekultywacji istniejących przekształceń powierzchni ziemi.

4.7. Gleby

4.7.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 18 Efekty realizacji w zakresie gleb

Cel: Ochrona gleb i powierzchni ziemi	
Lp.	Podjęte działania
1.	– W 2023 r. na opracowanie dokumentów planistycznych wydatkowano 98 500,00 zł. Gmina prowadziła procedury dotyczące miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, obejmujących m.in. tereny w rejonie ul. Strzegomskiej, ul. Świdnickiej oraz ul. Wałbrzyskiej i otoczenia Pałacu Seidlów. Wydano także 4 decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, w tym 2 decyzje odmowne. – W 2024 r. przystąpiono do sporządzenia kolejnych 3 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz rozpoczęto procedurę sporządzania planu ogólnego Gminy Świebodzice. Wydano 5 decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, w tym jedną odmowną. W 2025 r. obowiązujące MPZP obejmowały około 50% powierzchni gminy, tj. około 1 479 ha. W ciągu roku uchwalono 2 nowe MPZP, przystąpiono do sporządzenia kolejnego planu oraz przeprowadzono 3 konsultacje społeczne. Kontynuowano także prace nad planem ogólnym wraz z prognozą oddziaływania na środowisko. W projekcie określono m.in. minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej, a ze względu na istniejącą rezerwę terenów mieszkaniowych odstąpiono od otwierania nowych obszarów urbanizacji. Rozwiązanie to sprzyja ograniczaniu dalszego zajmowania i uszczelniania niezabudowanych powierzchni gruntów.
2.	– W 2025 r. działania porządkowe zostały połączone z edukacją ekologiczną. Równocześnie kontynuowano kontrole realizacji umów dotyczących utrzymania czystości i zieleni na terenach gminnych. Działania te ograniczały możliwość zaśmiecania i wtórnego zanieczyszczania powierzchni ziemi oraz wpisywały się w kierunek interwencji dotyczący ochrony gleb przed negatywnym oddziaływaniem antropogenicznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dla gminy Świebodzice

4.7.2. Opis stanu obecnego

Na terenie Gminy Świebodzice struktura użytkowania gruntów ma charakter mieszany, z wyraźną dominacją funkcji rolniczej. Zgodnie z danymi ewidencyjnymi GUS (2026 r.), powierzchnia gminy wynosi 1 003,58 ha, z czego użytki rolne zajmują 916,39 ha, co stanowi ok. 91,3% całkowitej powierzchni. Wskazuje to jednoznacznie na nadal istotną rolę rolnictwa w strukturze przestrzennej gminy, mimo postępującej urbanizacji i przekształceń funkcjonalnych.

Tabela 19 Powierzchnia gruntów użytkowanych na terenie gminy

Dane	Powierzchnia (ha)
grunty ogółem	1 003,58
użytki rolne ogółem	916,39
użytki rolne w dobrej kulturze	905,80
pod zasiewami	759,14
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	0
uprawy trwałe	3,59
łąki trwałe	125,91
pastwiska trwałe	0
pozostałe użytki rolne	10,59

las i grunty leśne	38,45
pozostałe grunty	48,74

Źródło: GUS, 2026

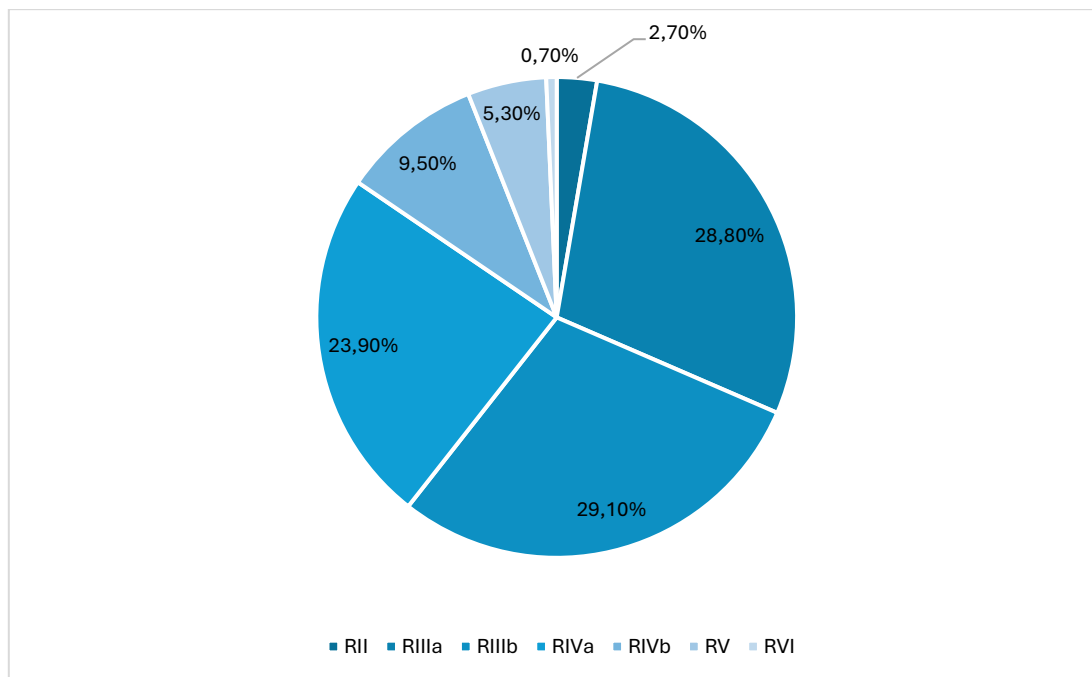
W strukturze użytków rolnych dominują grunty pod zasiewami, które zajmują 759,14 ha (ok. 82,9% użytków rolnych). Znaczący udział mają również łąki trwałe – 125,91 ha (13,7%). Uprawy trwałe zajmują 3,59 ha, natomiast pozostałe użytki rolne 10,59 ha. Na terenie gminy nie odnotowano gruntów ugorowanych ani pastwisk trwałych, co wskazuje na intensywne, w pełni wykorzystywane rolniczo użytkowanie przestrzeni rolniczej. Lasy i grunty leśne obejmują 38,45 ha (3,8%), a pozostałe grunty 48,74 ha (4,9%).

Warunki glebowe Gminy Świebodzice są zróżnicowane przestrzennie, co wynika z ukształtowania terenu oraz budowy geologicznej. W części nizinnej i falistej dominują gleby brunatne właściwe oraz gleby płowe, wytworzone głównie na podłożu gliniastym i lessowym, które charakteryzują się stosunkowo dobrą przydatnością rolniczą. W dolinach rzecznych oraz obniżeniach terenu występują mady, cechujące się wysoką żyznością i dobrymi warunkami wodno-powietrznymi. W wyżej położonych partiach gminy pojawiają się gleby szkieletowe, rozwinięte na rumoszu skalnym, o ograniczonej przydatności rolniczej. Zróżnicowanie to powoduje mozaikowy charakter kompleksów rolniczej przydatności gleb, co bezpośrednio wpływa na strukturę użytkowania gruntów. W odniesieniu do kompleksów przydatności rolniczej, na terenie gminy przeważają

- w północnych obszarach gminy:
 - kompleks pszenno-dobry,
 - kompleks żytni dobry i słaby;
- natomiast w południowych obszarach:
 - pszenno-górski,
 - zbożowo-górski.

Oznacza to, że warunki glebowe generalnie sprzyjają prowadzeniu intensywnej produkcji roślinnej, choć lokalnie występują ograniczenia wynikające z rzeźby terenu i składu granulometrycznego gleb.

Struktura bonitacyjna gleb wskazuje na bardzo wysoką jakość zasobów rolniczych gminy. Udział poszczególnych klas przedstawiono na poniższym wykresie.

Rysunek 25 Klasy bonitacyjne w strukturze gminy

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Świebodzice

Gleby najwyższych klas bonitacyjnych (I–III) stanowią łącznie 60,6% użytków rolnych, natomiast klasy I–IV obejmują aż 94% powierzchni użytków rolnych. W praktyce oznacza to, że gmina dysponuje relatywnie wysokim potencjałem produkcyjnym gleb, który wymaga ochrony przed presją urbanizacyjną i przekształceniami nierolniczymi.

Na obszarze Świebodzic gleby podlegają silnej presji wynikającej z procesów urbanizacyjnych oraz rozwoju infrastruktury. Przekształcenia te dotyczą przede wszystkim terenów położonych w sąsiedztwie układów komunikacyjnych oraz obszarów zabudowy mieszkaniowej i usługowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych, obserwuje się stałą presję inwestycyjną na wyłączenie gruntów rolnych z produkcji. Na tym tle kluczowe znaczenie ma ochrona gleb klas I–III oraz utrzymanie ciągłości funkcji rolniczej w przestrzeni gminy. Istotnym czynnikiem oddziałującym na jakość gleb w gminie jest również transport drogowy.

W analizach środowiskowych prowadzonych w regionie (m.in. w rejonie tras komunikacyjnych Wałbrzych–Świebodzice) wskazywano lokalnie podwyższone zawartości metali ciężkich oraz wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych, co potwierdza, że obszary przydrożne mogą być narażone na akumulację zanieczyszczeń. Jednocześnie nie stwierdzano powszechnych przekroczeń standardów jakości gleby dla metali ciężkich w skali przekrojowej.

Na terenie gminy Świebodzice nie funkcjonują punkty pomiarowe w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska dotyczącego jakości gleb i ziemi. Brak jest również stałych punktów monitoringu w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski” prowadzonego przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut Badawczy. Ocena stanu gleb prowadzona jest zatem głównie w oparciu o dane regionalne dotyczące województwa dolnośląskiego oraz wyniki badań wykonywanych przez okręgowe stacje chemiczno-rolnicze. W skali województwa dolnośląskiego jednym z istotnych problemów środowiskowych pozostaje zakwaszenie gleb. Dotyczy to zwłaszcza gleb lekkich i średnich, charakterystycznych dla terenów podgórskich i górskich. Zakwaszenie wpływa negatywnie na przyswajalność składników pokarmowych oraz aktywność biologiczną gleb. Na terenach górskich i podgórskich, do których należy gmina Świebodzice, istotnym zagadnieniem pozostaje również ograniczona zawartość materii organicznej oraz podatność gleb na degradację fizyczną wynikającą z erozji wodnej. Działania ochronne powinny obejmować przede wszystkim:

- ograniczanie procesów erozyjnych,
- utrzymanie trwałych użytków zielonych,
- zachowanie terenów biologicznie czynnych,
- rekultywację terenów przekształconych antropogenicznie,
- przeciwdziałanie nadmiernemu uszczelnianiu powierzchni ziemi,
- racjonalne gospodarowanie gruntami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

W kontekście zmian klimatu szczególnego znaczenia nabiera także rola gleb w retencji wód opadowych oraz ograniczaniu skutków suszy i gwałtownych zjawisk atmosferycznych. Zachowanie terenów zielonych i gleb o dobrej przepuszczalności stanowi istotny element adaptacji do zmian klimatu oraz ograniczania skutków intensywnych opadów na terenach zurbanizowanych. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie ma również sukcesywne zagospodarowanie terenów przemysłowych i zdegradowanych zgodnie z kierunkami rekultywacji oraz potrzebami rozwoju przestrzennego gminy. Działania te powinny uwzględniać zarówno aspekty środowiskowe, jak i społeczne oraz krajobrazowe.

4.7.3. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
korzystna struktura bonitacyjna gleb rolnych – dominacja gleb klas IIIa i IIIb brak zidentyfikowanych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi	występowanie gruntów zdegradowanych wymagających rekultywacji brak punktu krajowego monitoringu chemizmu gleb ornych na terenie gminy
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość korzystania z programów rolno-środowiskowo-	postępująca presja urbanizacyjna powodująca zmniejszanie

klimatycznych oraz doradztwa rolniczego możliwość prowadzenia rekultywacji terenów zdegradowanych i przywracania im wartości użytkowych lub przyrodniczych	powierzchni biologicznie czynnej i gruntów rolnych zmiany klimatu, w szczególności okresy suszy i intensywne opady, zwiększające ryzyko degradacji i erozji gleb.
---	---

4.7.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb

W celu zachowania odpowiedniej jakości gleb i powierzchni ziemi na terenie Gminy Świebodzice należy dążyć do racjonalnego gospodarowania zasobami glebowymi, ograniczania ich degradacji oraz ochrony gruntów o wysokiej wartości produkcyjnej. Szczególnego znaczenia nabiera ograniczanie przeznaczania wartościowych gruntów rolnych na cele niezwiązane z produkcją rolniczą oraz dostosowanie sposobu zagospodarowania terenów do ich naturalnych uwarunkowań i wartości przyrodniczych.

Struktura bonitacyjna gruntów rolnych Gminy Świebodzice jest korzystna. Wśród gruntów rolnych dominują gleby klas IIIa i IIIb, a więc gleby dobre i średnio dobre. Stanowią one istotny zasób przyrodniczy i produkcyjny gminy, dlatego ich ochrona powinna być uwzględniana w procesach planowania przestrzennego. Istotnym zagrożeniem pozostaje presja inwestycyjna prowadząca do stopniowego wyłączenia gruntów z produkcji rolniczej, zwłaszcza na potrzeby zabudowy mieszkaniowej i działalności gospodarczej.

Jednym z podstawowych kierunków działań powinno być zatem uwzględnianie ochrony gleb i powierzchni ziemi w dokumentach planistycznych, ze szczególnym uwzględnieniem ograniczania nieuzasadnionego przekształcania gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych oraz zachowania możliwie dużej powierzchni biologicznie czynnej. Rozwój przestrzenny miasta powinien następować w sposób ograniczający nadmierne uszczelnianie powierzchni oraz fragmentację terenów użytkowanych rolniczo. Na terenie gminy występują również grunty zdegradowane wymagające przywrócenia wartości użytkowych lub przyrodniczych. Należy kontynuować działania zmierzające do ich rekultywacji i zagospodarowania, w szczególności terenów przekształconych w wyniku wcześniejszej działalności gospodarczej i wydobywczej. Kierunek rekultywacji powinien być każdorazowo dostosowany do warunków lokalnych i docelowego sposobu użytkowania terenu.

Istotne znaczenie ma również bieżąca kontrola jakości gleb użytkowanych rolniczo. Należy wspierać prowadzenie badań właściwości fizykochemicznych gleb, w szczególności ich odczynu, zasobności w podstawowe składniki pokarmowe oraz obecności potencjalnych zanieczyszczeń. Wyniki badań powinny stanowić podstawę do racjonalnego nawożenia, wapnowania oraz dostosowywania zabiegów agrotechnicznych do rzeczywistych potrzeb gleby.

W gospodarce rolnej należy promować stosowanie zasad dobrej kultury rolnej oraz praktyk ograniczających degradację gleb, w tym racjonalne nawożenie i stosowanie środków ochrony roślin, utrzymywanie okrywy roślinnej, przeciwdziałanie erozji oraz zwiększanie zawartości materii organicznej. Szczególnie istotne jest również zwiększanie retencji glebowej i ograniczanie przesuszania gruntów, co nabiera znaczenia w warunkach obserwowanych zmian klimatu.

Celowe jest kontynuowanie współpracy z jednostkami doradztwa rolniczego i instytucjami wspierającymi rolnictwo w zakresie prowadzenia działań edukacyjnych i informacyjnych dla użytkowników gruntów rolnych. Działania te powinny obejmować w szczególności ochronę gleb przed zakwaszeniem, erozją i zanieczyszczeniami, racjonalne nawożenie, stosowanie środków ochrony roślin oraz możliwości korzystania z programów rolno-środowiskowo-klimatycznych.

W związku z powyższym głównym celem w obszarze interwencji powinno być zachowanie i poprawa jakości gleb oraz ochrona powierzchni ziemi przed degradacją, realizowane poprzez:

- ochronę gleb o wysokiej wartości użytkowej przed nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze,
- rekultywację i właściwe zagospodarowanie gruntów zdegradowanych,
- uwzględnianie ochrony gleb w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- monitoring właściwości i jakości gleb użytkowanych rolniczo,
- przeciwdziałanie erozji, zakwaszeniu i zanieczyszczeniu gleb,
- promowanie dobrych praktyk rolniczych i programów rolno-środowiskowo-klimatycznych,
- zwiększanie retencji glebowej i ograniczanie nadmiernego uszczelniania powierzchni,
- prowadzenie działań edukacyjnych i doradczych w zakresie racjonalnego użytkowania i ochrony gleb.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 20 Efekty realizacji w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganiu powstawaniu odpadów

Cel: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami	
Lp.	Podjęte działania
1.	Rozwijano i uszczelniano gminny system gospodarowania odpadami komunalnymi. - W 2023 r. systemem objętych było 18 503 mieszkańców oraz 559 podmiotów gospodarczych. Przeprowadzono 209 czynności sprawdzających, w wyniku których do systemu włączono dodatkowo 79 osób i 11 firm. - W 2024 r. liczba osób objętych systemem wynosiła 18 448, a liczba firm 561; działania sprawdzające doprowadziły do zgłoszenia kolejnych 84 osób i 15 firm. Efektem prowadzonych kontroli był systematyczny spadek poziomu nieszczelności systemu – z 13,60% w 2021 r. do 8,51% w 2024 r.
2.	Rozbudowywano wyposażenie służące selektywnej zbiórce odpadów. W 2023 r. przekazano pojemniki do selektywnego zbierania odpadów właścicielom nieruchomości jednorodzinnych na Wilczej Górze i Osiedlu Słonecznym oraz wyposażono boksy śmietnikowe na Osiedlu Piastowskim. Na samym Osiedlu Słonecznym przekazano ponad 350 pojemników o pojemności 120 l. Jednocześnie w 2023 r. Gmina pozyskała 1,7 mln zł dofinansowania na zakup samochodu specjalnego – śmieciarki oraz pojemników do selektywnej zbiórki. Postępowanie zakupowe prowadzono w 2024 r., a rzeczowa realizacja przedsięwzięcia nastąpiła w 2025 r.
3.	Wzmocniono zaplecze techniczne systemu odbioru i segregacji odpadów. W 2025 r., jako kontynuację przedsięwzięcia rozpoczętego w okresie obowiązywania POŚ, zakupiono trzyosiową śmieciarkę marki Renault z zabudową Farid za 759,6 tys. zł netto oraz 4 160 pojemników przeznaczonych do zbiórki papieru, szkła, tworzyw sztucznych, bioodpadów i tekstyliów o wartości 500,47 tys. zł netto. Inwestycję sfinansowano przy udziale środków z Programu Inwestycji Strategicznych „Polski Łód”. ZGK zakupił ponadto dodatkowe pojemniki oraz dwa kontenery typu KP25.
4.	Rozwijano selektywną zbiórkę oraz ograniczano udział odpadów zmieszanych. W 2025 r. ZGK Świebodzice odebrał łącznie 8 267,751 Mg odpadów komunalnych, z czego 1 674,021 Mg, tj. 20,25%, stanowiły odpady odebrane selektywnie. Masa odpadów zmieszanych wyniosła 6 593,73 Mg, co odpowiada około 79,75% ogólnej masy odpadów. W stosunku do wartości bazowej wskazanej w dotychczasowym POŚ, gdzie udział odpadów zmieszanych wynosił 85,9%, oznacza to zmniejszenie ich udziału o około 6,2 punktu procentowego. W 2025 r. osiągnięty poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych wyniósł 31,56%, co wskazuje jednocześnie na potrzebę dalszego intensyfikowania selektywnego zbierania oraz recyklingu.
5.	Utrzymywano i wykorzystywano Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK). Punkt funkcjonujący przy ZGK Świebodzice przy ul. Strzegomskiej 30 zapewniał mieszkańcom możliwość przekazywania problemowych frakcji odpadów. W 2025 r. do PSZOK przekazano m.in. odpady wielkogabarytowe – 430,14 Mg, odpady z betonu i gruzu – 283,00 Mg, bioodpady – 239,44 Mg, zużyte opony – 103,867 Mg, zużyty sprzęt elektryczny – 33,22 Mg, a także papier, szkło, tworzywa sztuczne, tekstylia i baterie. System uzupełniano okresowymi zbiórkami, m.in. odpadów wielkogabarytowych, sprzętu RTV i AGD oraz poświętecznym odbiorem choinek.
6.	Wspierano zagospodarowanie bioodpadów w miejscu ich powstawania. Utrzymano zwolnienie w części opłaty za gospodarowanie odpadami dla właścicieli nieruchomości jednorodzinnych kompostujących bioodpady w kompostownikach przydomowych. W 2024 r. z rozwiązania korzystało 296 gospodarstw domowych, natomiast w 2025 r. już 328 gospodarstw. Działanie to sprzyja ograniczaniu ilości bioodpadów przekazywanych do gminnego systemu odbioru.
7.	Realizowano działania edukacyjne i informacyjne w zakresie prawidłowej segregacji i zapobiegania powstawaniu odpadów. Prowadzono m.in. zajęcia dotyczące segregacji odpadów i funkcjonowania PSZOK dla dzieci, akcję „EkoWalentynki” związaną ze zbiórką zużytych baterii i akumulatorów, konkursy ekologiczne, stoiska informacyjne podczas wydarzeń miejskich oraz akcje sprzątnięcia terenów publicznych. W 2025 r. przeprowadzono 12 inicjatyw edukacyjnych dotyczących gospodarki odpadami. Kontynuowano także akcje „PosprzątajMY Świebodzice” oraz „SprzątnijMY Park Książański”, łączące edukację ekologiczną z bezpośrednim usuwaniem odpadów z przestrzeni publicznej.
8.	W 2025 r. przeprowadzono 125 czynności kontrolnych, podczas których ujawniono 17 nieprawidłowości. W wyniku działań kontrolnych systemem objęto dodatkowo 33 mieszkańców i 8 firm. Kontynuacja kontroli pozwalała zarówno na zwiększanie szczelności systemu, jak i egzekwowanie obowiązku prawidłowego postępowania z odpadami.
9.	- W 2023 r. z nieruchomości prywatnych usunięto 1,66 Mg wyrobów zawierających azbest, wobec 0,35 Mg w 2022 r. - Raport za 2025 r. potwierdza dalsze usuwanie azbestu oraz wykorzystanie dofinansowania WFOŚiGW. Tym samym realizowano przewidziane w POŚ zadanie systematycznego usuwania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dla gminy Świebodzice

4.8.2. Opis stanu obecnego

4.8.2.1. Gospodarowanie odpadami komunalnymi na terenie gminy

Gospodarka odpadami na terenie Gminy Świebodzice prowadzona jest w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, której aktualny tekst jednolity ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 733, ustawę z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, której tekst jednolity ogłoszono w Dz. U. z 2023 r. poz. 1587 z późn. zm., a także akty wykonawcze regulujące zasady selektywnego zbierania odpadów oraz sposób obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. System gospodarki odpadami powinien być zgodny również z założeniami Krajowego planu gospodarki odpadami 2028, przyjętego uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 r. w sprawie Krajowego planu gospodarki odpadami 2028, oraz Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2023-2028 z perspektywą do 2032 r., przyjętego uchwałą nr XVII/415/25 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 12 czerwca 2025 r.

Ustawą z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw wprowadzono szereg zmian dotyczących m.in. udzielania przez gminy zamówień publicznych na odbiór oraz odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, a także zrezygnowano z organizacji systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w ramach regionów. Nowelizacja istotnie zmieniła dotychczasowy model gospodarki odpadami komunalnymi. W poprzednim stanie prawnym gospodarowanie odpadami komunalnymi co do zasady powinno zamykać się w granicach regionów gospodarki odpadami komunalnymi, wyznaczonych w wojewódzkich planach gospodarki odpadami. Po zmianach regionalizacja została zniesiona. Oznacza to, że historyczne przyporządkowanie Gminy Świebodzice do Południowego Regionu Gospodarki Odpadami Komunalnymi, wskazywane w starszych dokumentach planistycznych, należy traktować wyłącznie jako informację archiwalną. Nadal obowiązują jednak ograniczenia dotyczące gospodarowania przede wszystkim niesegregowanymi, zmieszanymi odpadami komunalnymi odebranymi od właścicieli nieruchomości. Odpady takie mogą być przekazywane wyłącznie do instalacji komunalnych ujętych na listach prowadzonych przez marszałków województw.

Od 1 lipca 2013 r. odbiór odpadów komunalnych w gminach odbywa się na podstawie zapisów znówelizowanej ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. W oparciu o przepisy tej ustawy rada gminy uchwała akty prawa miejscowego regulujące zasady utrzymania czystości i porządku, sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych, wzór deklaracji o wysokości opłaty oraz zasady ponoszenia opłat za gospodarowanie odpadami.

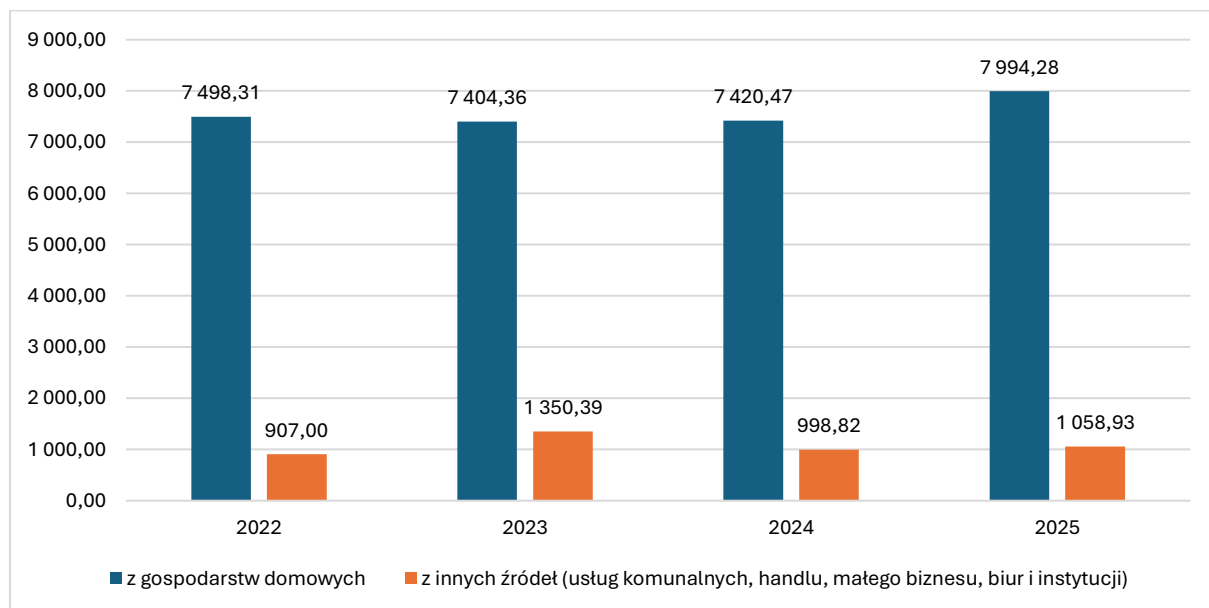
Podmiotem odpowiedzialnym za odbiór odpadów komunalnych na terenie Gminy Świebodzice jest ZGK Świebodzice Sp. z o.o. z siedzibą przy ul. Strzegomskiej 30. Spółka realizuje na rzecz gminy zadania z zakresu gospodarki komunalnej, w tym odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych, prowadzenie Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, utrzymanie czystości terenów gminnych, utrzymanie zieleni, prowadzenie targowiska miejskiego, utrzymanie i administrowanie cmentarzami, utrzymanie dróg gminnych oraz zapewnienie transportu publicznego. Zgodnie z informacjami z Raportu o stanie Gminy Świebodzice za 2023 r., systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęte były nieruchomości zamieszkałe, mieszane oraz niezamieszkałe, na których powstają odpady komunalne. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba mieszkańców zgłoszonych do systemu wynosiła 18 503 osoby, a liczba firm zgłoszonych do systemu wynosiła 559. W 2024 r. zbiorczym systemem odbioru odpadów komunalnych objętych było 18 448 mieszkańców. Różnica pomiędzy liczbą mieszkańców a liczbą osób wykazanych w deklaracjach wynosiła 2 003 osoby.

Gospodarka odpadami komunalnymi w Gminie Świebodzice prowadzona jest w systemie obejmującym odbiór odpadów zmieszanych oraz selektywne zbieranie podstawowych frakcji odpadów. W 2024 r. na terenie gminy prowadzono zbiórkę następujących frakcji: niesegregowane, zmieszane odpady komunalne, papier i tektura, opakowania ze szkła, metale, w tym opakowania z metali, tworzywa sztuczne, w tym opakowania z tworzyw sztucznych, opakowania wielomateriałowe, bioodpady, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odzież i tekstylia, przeterminowane leki, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałe w gospodarstwie domowym, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, zużyte opony oraz odpady budowlane i rozbiórkowe stanowiące odpady komunalne. Obowiązek selektywnego zbierania obejmuje co najmniej papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady. Wynika to zarówno z ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, jak i z rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 10 maja 2021 r. w sprawie sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Rozporządzenie to

określa również jednolity krajowy system kolorystyczny pojemników i worków przeznaczonych do selektywnego zbierania odpadów.

Na terenie Gminy Świebodzice nie funkcjonują instalacje do przetwarzania niesegregowanych, zmieszanych odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne ani pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania. W 2024 r. wszystkie odpady w formie zmieszanej były poddawane przetwarzaniu mechaniczno-biologicznemu w instalacji w Zawiszowie. Instalacja ta znajduje się na liście funkcjonujących instalacji komunalnych województwa dolnośląskiego jako Zakład przetwarzania odpadów w Zawiszowie, zlokalizowany w gminie Świdnica, zarządzany przez Przedsiębiorstwo Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Na terenie gminy źródłami wytwarzanych odpadów komunalnych są przede wszystkim gospodarstwa domowe, w których powstają również odpady wielkogabarytowe, remontowe i odpady problemowe, obiekty infrastruktury społecznej i komunalnej, tereny zieleni urządzonej, parki, cmentarze, place, ulice i inne tereny publiczne, a także podmioty prowadzące działalność gospodarczą, w zakresie, w jakim wytwarzane przez nie odpady mają charakter odpadów komunalnych. Ilość wytwarzanych odpadów, ich struktura oraz skład zależą od liczby mieszkańców, rodzaju zabudowy, poziomu rozwoju gospodarczego, modelu konsumpcji, skuteczności selektywnej zbiórki, dostępności PSZOK oraz poziomu świadomości ekologicznej mieszkańców. W gminie miejskiej, takiej jak Świebodzice, istotne znaczenie ma również udział zabudowy wielolokalowej, w której egzekwowanie prawidłowej segregacji odpadów jest trudniejsze niż w zabudowie jednorodzinnej.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2022-2025 ilość odpadów komunalnych wytworzonych na terenie Gminy Świebodzice pozostawała na zbliżonym poziomie. W 2022 r. 8 405,31 Mg, w 2023 r. 8 754,75 Mg, natomiast w 2024 r. 8 419,29 Mg oraz 9053,21 Mg w 2025 r. W całym analizowanym okresie oznacza to utrzymujący się wskaźnik odpadów. Największą część strumienia stanowiły odpady pochodzące z gospodarstw domowych. Ich masa wzrosła z 7 498,31 Mg w 2022 r. do 7 994,28 Mg w 2025 r., tj. o ok. 6,6%. Również masa odpadów pochodzących z innych źródeł, takich jak usługi komunalne, handel, mały biznes, biura i instytucje, zwiększyła się z 907,00 Mg w 2022 r. do 1 058,93 Mg w 2025 r., tj. o ok. 16,6%.

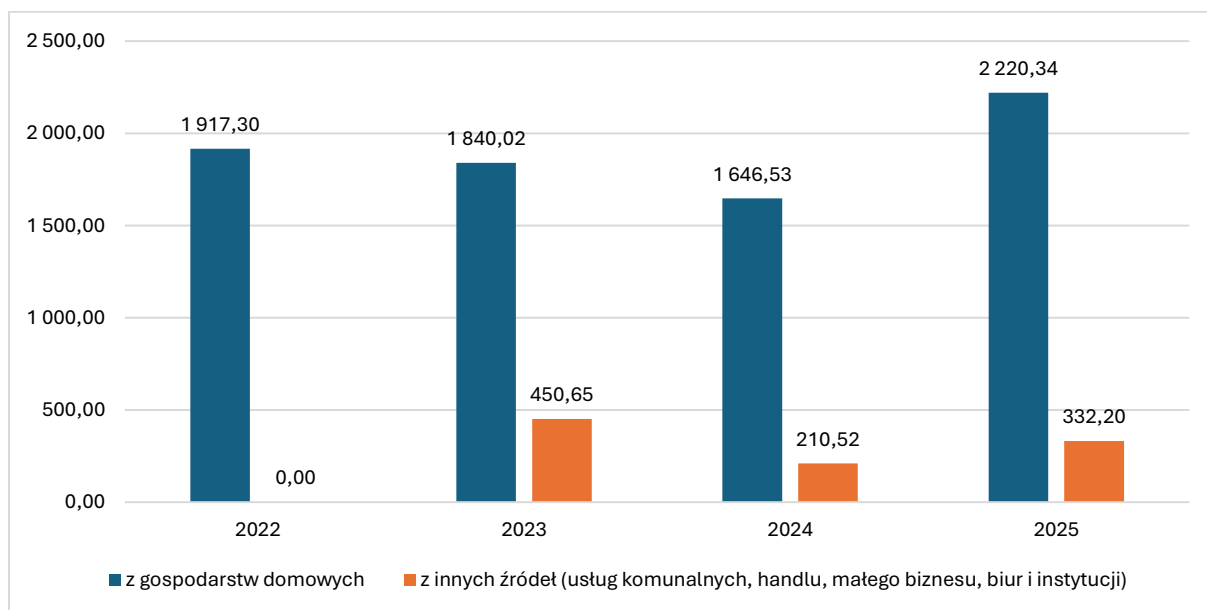
Rysunek 26 Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL 2026

Według danych GUS masa odpadów zebranych selektywnie na terenie Gminy Świebodzice wyniosła 1 917,30 Mg w 2022 r., 2 290,67 Mg w 2023 r., 1 857,05 Mg w 2024 r. oraz 2 220,34 Mg w 2025 r. W analizowanym okresie nastąpił więc wzrost masy odpadów zebranych selektywnie, o ok. 16% względem 2022 r., jednak po wyraźnym wzroście w 2023 r. odnotowano spadek w 2024 r. Udział odpadów zebranych selektywnie w ogólnej masie odpadów komunalnych wyniósł ok. 22,8% w 2022 r., 26,2% w 2023 r. oraz 22,1% w 2024 r.

Należy jednak podkreślić, że wskaźnik ten nie jest tożsamy z ustawowym poziomem przygotowania do ponownego użycia i recyklingu, ponieważ poziom recyklingu obliczany jest według odrębnej metody

określonej w przepisach wykonawczych. Ponadto w 2025 r. ilość zebranych selektywnie odpadów wzrosła aż do 2220,34 Mg w przypadku gospodarstw domowych, co przekłada się na wzrost o ok. 35%.

Rysunek 27 Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku na terenie gminy w [Mg]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GUS, BDL 2026

W 2024 r. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w Gminie Świebodzice wyniósł 13,04%. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania osiągnął wartość 8,03%, poziom składowania odpadów komunalnych wyniósł 63,03%, natomiast stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy wyniósł 1,02%. Osiągnięty poziom recyklingu był istotnie niższy od wymaganego ustawowo poziomu 45% za rok 2024, co wskazuje na konieczność podjęcia działań naprawczych w zakresie poprawy jakości selektywnej zbiórki oraz ograniczenia udziału odpadów zmieszanych w całym strumieniu odpadów komunalnych.

Gmina zobowiązana jest do osiągania wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Zgodnie z art. 3b ust. 1 ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach poziomy te wynoszą co najmniej:

- 20% wagowo za rok 2021,
- 25% wagowo za rok 2022,
- 35% wagowo za rok 2023,
- 45% wagowo za rok 2024,
- 55% wagowo za rok 2025,
- 56% wagowo za rok 2026,
- 57% wagowo za rok 2027,
- 58% wagowo za rok 2028,
- 59% wagowo za rok 2029,
- 60% wagowo za rok 2030,
- 65% wagowo za rok 2035 i za każdy kolejny rok.

Poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych obliczany jest jako stosunek masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do masy wytworzonych odpadów komunalnych. Zasady obliczania tego poziomu określa rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 3 sierpnia 2021 r. w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych. Od 2025 r. gminy są również zobowiązane do nieprzekraczania poziomu składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych w wysokości 30% wagowo za każdy rok w latach 2025-2029, 20% wagowo za każdy rok w latach 2030-2034 oraz 10% wagowo od 2035 r. i za każdy kolejny rok.

W 2025 roku poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia [%] odpadów komunalnych wyniósł 31,56 %. Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w 2025 r. osiągnął wartość 0,60%. Poziom składowania odpadów komunalnych w 2025 roku stanowiło wartość – 46,05%. Stosunek masy odpadów komunalnych przekazanych do termicznego przekształcania do masy odpadów komunalnych wytworzonych na terenie gminy w 2025 r. wynosił 0,88%.

Priorytetem dla Gminy Świebodzice w kolejnych latach powinno być zwiększenie skuteczności selektywnego zbierania odpadów u źródła, ograniczenie ilości odpadów zmieszanych, rozwijanie funkcji PSZOK, poprawa dostępności informacji dla mieszkańców, kontrola prawidłowości segregacji oraz prowadzenie działań edukacyjnych.

4.8.2.2. Odpady z sektora przemysłowego

Gospodarowanie odpadami z sektora przemysłowego odbywa się przede wszystkim na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach. Aktualny tekst jednolity ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2023 r. poz. 1587, przy czym należy uwzględniać późniejsze zmiany tej ustawy. Ustawa określa środki służące ochronie środowiska, życia i zdrowia ludzi przez zapobieganie powstawaniu odpadów, zmniejszanie ich ilości i negatywnego oddziaływania oraz przez zapewnienie zgodnego z prawem odzysku i unieszkodliwiania odpadów. Podstawową zasadą gospodarki odpadami jest hierarchia sposobów postępowania z odpadami, zgodnie z którą w pierwszej kolejności należy zapobiegać ich powstawaniu, następnie przygotowywać odpady do ponownego użycia, poddawać je recyklingowi, innym procesom odzysku, a dopiero w ostatniej kolejności unieszkodliwiać. W praktyce oznacza to, że przedsiębiorcy prowadzący działalność na terenie Gminy Świebodzice powinni ograniczać ilość wytwarzanych odpadów, prowadzić ich selektywne magazynowanie, przekazywać je wyłącznie uprawnionym odbiorcom oraz prowadzić wymaganą ewidencję.

Na terenie Gminy Świebodzice odpady z sektora gospodarczego powstają przede wszystkim w związku z funkcjonowaniem lokalnych podmiotów produkcyjnych, usługowych, handlowych, transportowych, magazynowych, budowlanych i remontowych. Świebodzice, mimo miejskiego charakteru i ograniczonej powierzchni, posiadają wyraźny komponent gospodarczy związany z przemysłem, usługami oraz logistyką. W obowiązującym Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Świebodzice wskazano, że miasto wyróżnia się potencjałem rozwoju przedsiębiorczości, któremu sprzyja położenie w sąsiedztwie Wałbrzycha i Świdnicy, bliskość Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” oraz funkcjonowanie na terenie gminy jej podstrefy. W dokumencie wskazano również, że według danych GUS na koniec 2019 r. w Świebodzicach zarejestrowanych było 2 628 podmiotów gospodarczych, a największy udział miały podmioty z sekcji związanej z obsługą rynku nieruchomości, handlem oraz budownictwem. Istotnym obszarem koncentracji działalności gospodarczej jest podstrefa Świebodzice Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK”, zlokalizowana w rejonie ul. Strefowej. Urząd Miejski w Świebodzicach wskazuje, że w podstrefie zainwestowały m.in. podmioty z branży produkcyjnej, technicznej, logistycznej i opakowaniowej, w tym Vasco Tech, Kelvion Machine Cooling, Droper Logistic, Segepo Refa, Enwar oraz Isopak. Tereny inwestycyjne w tym rejonie są przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę przemysłowo-usługową.

Ze względu na strukturę gospodarczą miasta wśród odpadów z sektora przemysłowego i gospodarczego mogą występować przede wszystkim: odpady opakowaniowe, odpady z tworzyw sztucznych, odpady papieru i tektury, odpady metali, odpady z obróbki mechanicznej, zużyte oleje, sorbenty, filtry, odpady z utrzymania maszyn i urządzeń, odpady z działalności warsztatowej, odpady magazynowe, odpady pochodzące z transportu i logistyki, a także odpady budowlane i rozbiórkowe powstające przy inwestycjach, remontach oraz modernizacjach obiektów. W przypadku podmiotów prowadzących działalność produkcyjną możliwe jest również powstawanie odpadów technologicznych charakterystycznych dla profilu działalności danego zakładu.

Przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie gospodarowania odpadami na terenie powiatu świdnickiego działają w oparciu o decyzje administracyjne wydawane przez właściwe organy, w tym Starostę Świdnickiego albo Marszałka Województwa Dolnośląskiego. Część podmiotów może posiadać zezwolenia na zbieranie odpadów, zezwolenia na przetwarzanie odpadów albo zezwolenia na zbieranie i przetwarzanie odpadów. Inne podmioty, w zależności od rodzaju oraz ilości wytwarzanych odpadów, zobowiązane są do uzyskania pozwolenia na wytwarzanie odpadów na podstawie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Aktualny tekst jednolity tej ustawy ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 647.

Istotnym elementem nadzoru nad gospodarką odpadami jest Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami, tj. BDO. Elektroniczny rejestr BDO został uruchomiony 24 stycznia 2018 r. i jest prowadzony przez marszałków województw. Wpisowi do rejestru podlegają podmioty działające w zakresie gospodarowania odpadami. Od 2020 r. w systemie funkcjonują również moduły umożliwiające prowadzenie ewidencji odpadów oraz składanie sprawozdań w formie elektronicznej. Rejestr podmiotów jest publicznie dostępny, co umożliwia weryfikację legalności działalności potencjalnych odbiorców, zbierających, transportujących lub przetwarzających odpady.

Podmioty prowadzące działalność gospodarczą są zobowiązane do gospodarowania odpadami w sposób zgodny z przepisami, w tym do:

- prowadzenia ewidencji odpadów, jeżeli nie korzystają ze zwolnień określonych przepisami,
- przekazywania odpadów wyłącznie podmiotom posiadającym wymagane uprawnienia,
- właściwego magazynowania odpadów na terenie, do którego posiadają tytuł prawny,
- zabezpieczenia miejsc magazynowania przed dostępem osób nieuprawnionych oraz przed negatywnym oddziaływaniem na środowisko,
- zapobiegania mieszanii odpadów niebezpiecznych z innymi odpadami,
- sporządzania rocznych sprawozdań o wytwarzanych odpadach i gospodarowaniu odpadami, jeżeli taki obowiązek wynika z ustawy.

Magazynowanie odpadów powinno odbywać się zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska oraz bezpieczeństwa życia i zdrowia ludzi, z uwzględnieniem właściwości chemicznych i fizycznych odpadów. Odpady mogą być magazynowane, jeżeli wynika to z procesów technologicznych lub organizacyjnych, jednak nie dłużej niż przez 3 lata, z wyjątkiem odpadów przeznaczonych do składowania, dla których termin ten jest krótszy.

W przypadku Gminy Świebodzice nie stwierdza się występowania dużych instalacji przemysłowych o znaczeniu ponadregionalnym, które dominowałyby w strukturze gospodarki odpadami na poziomie gminnym. Odpady z sektora gospodarczego mają przede wszystkim związek z bieżącą działalnością lokalnych firm, funkcjonowaniem podstrefy gospodarczej, handlem, usługami, logistyką, utrzymaniem infrastruktury technicznej oraz realizacją prac remontowo-budowlanych. Istotnym źródłem odpadów pozostają również inwestycje budowlane i modernizacyjne prowadzone przez przedsiębiorców, właścicieli nieruchomości oraz zarządców obiektów, w tym odpady z betonu, gruzu, ceramiki, drewna, tworzyw sztucznych, metali, materiałów izolacyjnych oraz opakowań po materiałach budowlanych.

4.8.2.3. Azbest

Azbest jest substancją stwarzającą szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska. Ze względu na właściwości rakotwórcze włókien azbestowych jego stosowanie zostało w Polsce zakazane, a wyroby zawierające azbest powinny być sukcesywnie usuwane i unieszkodliwiane. Podstawowym aktem prawnym w tym zakresie jest ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, której najnowszy tekst jednolity ogłoszono w Dz. U. z 2025 r. poz. 1708. Zasady bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest określa również rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 grudnia 2010 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania wyrobów zawierających azbest oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których były lub są wykorzystywane wyroby zawierające azbest. Na właścicielu, zarządcy lub użytkowniku nieruchomości, na której znajdują się wyroby zawierające azbest, ciąży obowiązek sporządzenia informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania. Informacja ta sporządzana jest na podstawie inwentaryzacji wykonywanej metodą spisu z natury. Osoby fizyczne niebędące przedsiębiorcami przedkładają informacje burmistrzowi, natomiast osoby prawne przekazują je bezpośrednio marszałkowi województwa.

Realizacja działań związanych z usuwaniem azbestu odbywa się zgodnie z założeniami Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032. Program ten realizowany jest od 2009 r. na szczeblu centralnym, regionalnym i lokalnym. Jego główne cele obejmują usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów

zawierających azbest, minimalizację negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju oraz likwidację szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko. Baza Azbestowa stanowi narzędzie monitorowania realizacji tego programu.

Na terenie Gminy Świebodzice działania dotyczące usuwania azbestu prowadzone są w oparciu o inwentaryzację wyrobów zawierających azbest oraz informacje zgromadzone w Bazie Azbestowej. Według przekazanych danych na terenie gminy zinwentaryzowano łącznie 218 254 kg, tj. 218,254 Mg, wyrobów zawierających azbest. Dotychczas unieszkodliwiono 106 046 kg, tj. 106,046 Mg, natomiast do unieszkodliwienia pozostaje 112 208 kg, tj. 112,208 Mg. Oznacza to, że usunięto około 48,6% zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest, natomiast do usunięcia pozostaje około 51,4%.

Tabela 21 Ilość wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Świebodzice [kg]

zinwentaryzowane			unieszkodliwione			pozostałe do unieszkodliwienia		
razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne	razem	osoby fizyczne	osoby prawne
218 254	177 058	41 196	106 046	93 682	12 365	112 208	83 376	28 832

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Bazy Azbestowej. Stan na 20.08.2026.
<https://bazaazbestowa.gov.pl/pl/>

Zdecydowana większość zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Świebodzice znajduje się na nieruchomościach należących do osób fizycznych. W tej grupie zinwentaryzowano 177 058 kg, co stanowi około 81,1% całej zinwentaryzowanej ilości azbestu w gminie. Na osoby prawne przypada 41 196 kg, czyli około 18,9% ogółu zinwentaryzowanych wyrobów. Oznacza to, że problem azbestu w Świebodzicach ma w dużej mierze charakter rozproszony i dotyczy przede wszystkim zabudowy prywatnej, choć udział wyrobów należących do osób prawnych również pozostaje istotny. W przypadku osób fizycznych unieszkodliwiono dotychczas 93 682 kg wyrobów zawierających azbest, co odpowiada około 52,9% ilości zinwentaryzowanej w tej grupie. Do usunięcia pozostaje 83 376 kg. W przypadku osób prawnych unieszkodliwiono 12 365 kg, tj. około 30,0% zinwentaryzowanej ilości, natomiast do usunięcia pozostaje 28 832 kg. Dane te wskazują, że tempo usuwania azbestu jest wyższe wśród osób fizycznych niż w grupie osób prawnych.

Skala pozostałych do usunięcia wyrobów zawierających azbest wskazuje na konieczność kontynuowania działań organizacyjnych, informacyjnych i finansowych wspierających mieszkańców oraz inne podmioty w procesie demontażu, odbioru, transportu i unieszkodliwiania azbestu. Szczególne znaczenie ma utrzymanie aktualnej inwentaryzacji, systematyczne aktualizowanie danych w Bazie Azbestowej oraz prowadzenie naborów wniosków o dofinansowanie usuwania wyrobów azbestowych, jeżeli pozwalają na to dostępne środki zewnętrzne, w szczególności środki wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Usuwanie wyrobów zawierających azbest powinno być realizowane wyłącznie przez podmioty posiadające odpowiednie uprawnienia, doświadczenie oraz wyposażenie techniczne. Prace te wymagają zachowania szczególnych zasad bezpieczeństwa, ponieważ największe ryzyko dla zdrowia występuje w momencie uszkodzenia wyrobów azbestowych i uwolnienia włókien do powietrza. Odpady zawierające azbest powinny być odpowiednio zabezpieczone, transportowane zgodnie z przepisami i przekazywane na uprawnione składowiska odpadów niebezpiecznych.

4.8.3. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
funkcjonujący system selektywnej zbiórki odpadów oraz PSZOK na terenie gminy systematyczne uszczelnianie systemu poprzez kontrole mieszkańców i przedsiębiorców rozwijane zaplecze techniczne – nowe pojemniki, śmieciarka	wysoki udział odpadów zmieszanych oraz wysoki poziom składowania odpadów komunalnych znaczna ilość wyrobów zawierających azbest pozostająca do unieszkodliwienia

oraz system zbiórki odpadów problemowych	
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na rozwój gospodarki odpadami i usuwanie azbestu rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym, recyklingu oraz nowych technologii zagospodarowania odpadów	rosnące wymagane prawem poziomy recyklingu i ograniczenia składowania odpadów wzrost kosztów odbioru, transportu i zagospodarowania odpadów komunalnych

4.8.4. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów

Gmina Świebodzice prowadzi gospodarkę odpadami komunalnymi zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz ustawy o odpadach. System obejmuje nieruchomości zamieszkałe, mieszane i niezamieszkałe, na których powstają odpady komunalne, a odbiór odpadów realizowany jest przez ZGK Świebodzice Sp. z o.o. Istotnym elementem systemu jest funkcjonujący na terenie gminy Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, zapewniający mieszkańcom możliwość przekazywania wielu frakcji odpadów, w tym odpadów problemowych.

Głównym celem w zakresie gospodarki odpadami powinno być gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, ze szczególnym uwzględnieniem zapobiegania ich powstawaniu, zwiększania poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu oraz ograniczania ilości odpadów kierowanych do składowania. Konieczność intensyfikacji działań wynika z uzyskiwanych przez gminę wskaźników. W 2024 r. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu wyniósł 13,04% przy wymaganym poziomie 45%, natomiast poziom składowania odpadów komunalnych wyniósł 63,03%. W 2025 r. poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu wzrósł do 31,56%, jednak nadal pozostawał poniżej ustawowego poziomu wymaganego dla tego roku, wynoszącego 55%. W kolejnych latach Gmina Świebodzice powinna zatem doskonalić system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w szczególności poprzez zwiększanie dostępności i właściwe rozmieszczenie pojemników, dalsze rozwijanie funkcji PSZOK, prowadzenie zbiórek odpadów wielkogabarytowych, zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz innych odpadów problemowych. Należy również kontynuować doposażanie systemu w niezbędne środki techniczne. Dotychczasowe działania, obejmujące m.in. zakup śmieciarki oraz 4 160 pojemników do selektywnej zbiórki, stworzyły podstawy do dalszej poprawy funkcjonowania systemu.

Istotnym kierunkiem działań powinno być ograniczanie ilości odpadów zmieszanych w całkowitym strumieniu odpadów komunalnych oraz zwiększanie ilości i jakości odpadów zbieranych selektywnie. W tym zakresie konieczne jest dalsze prowadzenie kontroli prawidłowości segregacji, weryfikowanie liczby osób i podmiotów objętych systemem oraz egzekwowanie obowiązków wynikających z regulaminu utrzymania czystości i porządku. Dotychczas prowadzone czynności sprawdzające przyniosły wymierne efekty w postaci zwiększania szczelności systemu. Ważnym elementem działań powinno być również zapobieganie powstawaniu odpadów, w tym wspieranie kompostowania bioodpadów w miejscu ich powstawania, ponownego wykorzystania produktów oraz ograniczania stosowania produktów jednorazowych. Działania te powinny być rozwijane zgodnie z założeniami gospodarki o obiegu zamkniętym, w której priorytetem jest możliwie długie utrzymanie produktów i materiałów w obiegu oraz ograniczenie zużycia surowców pierwotnych.

W zakresie gospodarki odpadami szczególnego znaczenia nabiera edukacja ekologiczna mieszkańców. Pomimo rozwoju infrastruktury skuteczność selektywnej zbiórki zależy w dużej mierze od prawidłowego postępowania z odpadami w gospodarstwach domowych. Należy zatem kontynuować akcje informacyjne, edukacyjne i promocyjne skierowane do dzieci, młodzieży i osób dorosłych, obejmujące zasady segregacji, zapobieganie powstawaniu odpadów, kompostowanie bioodpadów, właściwe postępowanie z odpadami niebezpiecznymi oraz przeciwdziałanie nielegalnemu porzucaniu odpadów. W 2025 r. zrealizowano 12 inicjatyw edukacyjnych dotyczących gospodarki odpadami, co stanowi dobrą podstawę do dalszych działań.

Kontynuacji wymagają również działania związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem wyrobów zawierających azbest. Według aktualnej inwentaryzacji na terenie Gminy Świebodzice do unieszkodliwiania pozostaje około 112,2 Mg, czyli ponad połowa zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest. Konieczne jest zatem utrzymanie aktualności Bazy Azbestowej, prowadzenie działań informacyjnych oraz

wspieranie właścicieli i zarządców nieruchomości w pozyskiwaniu środków na demontaż, transport i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest.

Realizacja wskazanych działań powinna być finansowana ze środków własnych Gminy Świebodzice i podmiotów odpowiedzialnych za gospodarowanie odpadami, a także przy wykorzystaniu dostępnych środków zewnętrznych, w szczególności funduszy krajowych i europejskich oraz środków WFOŚiGW we Wrocławiu i NFOŚiGW. Dotychczasowe doświadczenia gminy, w tym pozyskanie finansowania na zakup wyposażenia systemu gospodarki odpadami, potwierdzają możliwość skutecznego wykorzystywania zewnętrznych źródeł finansowania.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 22 Efekty realizacji w zakresie zasobów przyrodniczych i leśnych

Cel: Ochrona zasobów przyrodniczych	
Lp.	Podjęte działania
1.	- W 2023 r. wykonano wiosenne i letnie nasadzenia sezonowych kwiatów na Placu Jana Pawła II oraz nasadzenia zieleni w klombie przed budynkiem Ratusza. - W 2024 r. kontynuowano nasadzenia sezonowych i letnich kwiatów na Placu Jana Pawła II. - Szczególnie istotny efekt rzeczowy osiągnięto w 2025 r., kiedy na terenach Gminy Świebodzice posadzono 37 nowych drzew. Ponadto w ramach obchodów Dnia Ziemi cztery placówki przedszkolne otrzymały pakiety roślin, które następnie posadzono na ich terenach.
2.	- W 2023 r. do Urzędu Miejskiego wpłynęło 21 zgłoszeń zamiaru usunięcia drzew i 18 wniosków o wydanie decyzji na usunięcie drzew; wydano 16 decyzji, natomiast Gmina skierowała do Starosty Świdnickiego 31 wniosków dotyczących drzew rosnących na terenach gminnych. - W 2024 r. wpłynęło 47 zgłoszeń i 26 wniosków, wydano 25 decyzji, a Gmina złożyła 33 wnioski do Starosty. - W 2025 r. liczba zgłoszeń zamiaru usunięcia drzew wzrosła do 52, natomiast liczba wniosków Gminy do Starosty dotyczących wycinki drzew na terenach gminnych wyniosła 55. Działania te odpowiadają zadaniu POŚ dotyczącemu wnikliwego prowadzenia postępowań w zakresie usuwania drzew.
3.	Prowadzono ochronę i pielęgnację pomników przyrody. - Realizowano akcje porządkowe na terenach cennych przyrodniczo i w przestrzeni miejskiej. W 2023 r. podczas V edycji „PosprzątajMY Świebodzice” pracownicy ZGK, uczniowie i mieszkańcy porządkowali m.in. teren w sąsiedztwie pomnikowego cisa „Bolko”. W 2024 r. odbyła się VI edycja „PosprzątajMY Świebodzice”. - W 2025 r. kontynuowano zarówno akcję „PosprzątajMY Świebodzice”, w ramach której wyznaczono cztery trasy sprzątania, jak i VI edycję „SprzątnijMY Park Książański”, ukierunkowaną na poprawę czystości i estetyki terenów przyrodniczych. - W 2025 r. skontrolowano stan drzewostanu oraz przeprowadzono zabiegi na wybranych obiektach chronionych. Zabiegami pielęgnacyjnymi objęto 2 pomniki przyrody – usunięto martwe i chore pędy, gałęzie lub konary, z zachowaniem naturalnego pokroju drzew. Na 1 pomniku przyrody wymieniono wiązania zabezpieczające drzewo przed rozłamaniem, złamaniem lub przewróceniem. Działanie bezpośrednio realizuje zapis POŚ dotyczący bieżącej pielęgnacji i ochrony istniejących form ochrony przyrody.
4.	Kontynuowano ochronę istniejących terenów i obiektów cennych przyrodniczo. Na obszarze Świebodzic nadal funkcjonują formy ochrony przyrody obejmujące m.in. obszary Natura 2000, rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzyska”, Książański Park Krajobrazowy oraz pomniki przyrody. Podejmowane w analizowanym okresie działania pielęgnacyjne, porządkowe i edukacyjne wspierały ochronę tych zasobów oraz ograniczanie presji antropogenicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dla gminy Świebodzice

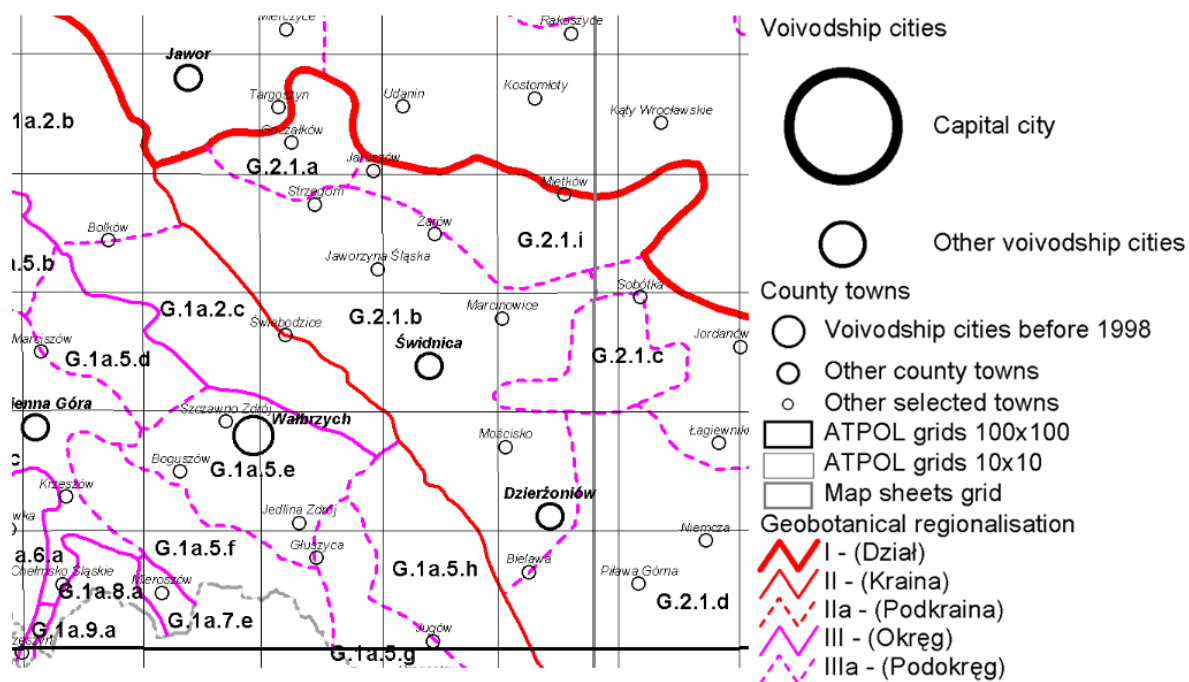
4.9.2. Opis stanu obecnego

4.9.2.1. Krajobraz i siedliska przyrodnicze gminy

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, ochrona przyrody polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody, w szczególności dziko występujących roślin, zwierząt i grzybów, siedlisk przyrodniczych, siedlisk zagrożonych wyginięciem, rzadkich i chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, tworów przyrody żywej i nieożywionej oraz kopalnych szczątków roślin i zwierząt, krajobrazu, zieleni w miastach i wsiach oraz zadrzewień. Aktualny tekst jednolity ustawy o ochronie przyrody ogłoszono w Dz. U. z 2026 r. poz. 13. Przez siedlisko przyrodnicze, zgodnie z art. 5 pkt 17 ustawy, rozumie się obszar lądowy lub wodny, naturalny, półnaturalny lub antropogeniczny, wyodrębniony w oparciu o cechy geograficzne, abiotyczne i biotyczne.

Zgodnie z podziałem geobotanicznym Polski rejon gminy Świebodzice położony jest na styku 2 jednostek sudeckich i przed-sudeckich. W jego obrębie wyróżnia się:

- **(G) Działu Sudeckiego,**
 - (G.1.) Krainy Sudetów,
 - (G.1a.) Podkrainy Zachodniosudeckiej,
 - (G.1a.2.) Okręg Pogórzy Bolkowski-Kaczawskich
 - (G.1a.2.c) Książański
 - (G.2.) Kraina Przedgórze Sudeckiego
 - (G.2.1) Okręg Strzegomsko-Strzebiński
 - (G.2.1.b) Świdnickośląski

Rysunek 28 Podział geobotaniczny rejonu gminy Świebodzice

Źródło: Matuszkiewicz J.M., 1994, 42.5. Krajobrazy roślinne i regiony geobotaniczne 1:2 500 000. 1. Krajobrazy roślinne, 2. Regiony geobotaniczne (w:) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, IGI PAN, Główny Geodeta Kraju, Warszawa

Położenie to nadaje gminie Świebodzice charakter obszaru przejściowego między krajobrazem pogórskim, dolinnym i zurbanizowanym. Miasto leży w południowej części Dolnego Śląska, na Pogórzu Świebodzickim, u podnóża Gór Wałbrzyskich, w dolinie rzeki Petchnicy. W strukturze przestrzennej wyraźnie zaznaczają się dwa dawne układy osadnicze włączone do miasta: Petchnica, położona w bardziej śródgórskiej części południowo-zachodniej, oraz Ciernie, rozwinięte w bardziej otwartym, równinnym krajobrazie północno-wschodnim. Układ ten powoduje, że krajobraz gminy jest mozaikowy: obejmuje zwarte centrum miejskie, tereny przemysłowe i komunikacyjne, kompleksy zieleni miejskiej, dolinę rzeczną, pola uprawne, łąki, pastwiska, zadrzewienia śródpolne oraz płaty leśne.

Powierzchnia gminy Świebodzice wynosi ok. 30,43 km². W strukturze użytkowania gruntów istotną rolę odgrywają grunty orne, które według danych wykorzystanych w poprzednim Programie Ochrony Środowiska zajmowały 1 786 ha, tj. 58,7% powierzchni gminy. Grunty leśne obejmowały 329 ha, czyli 10,8% powierzchni, natomiast pastwiska trwałe i łąki trwałe odpowiednio 126 ha i 102 ha. Taki układ przestrzenny wskazuje, że mimo miejskiego charakteru Świebodzic duże znaczenie krajobrazowe nadal mają tereny rolnicze, otwarte oraz półnaturalne elementy zieleni. Najważniejszym naturalnym elementem krajobrazu gminy jest dolina Petchnicy wraz z dopływami, w tym Szczawnikiem, Lubiechowską Wodą i Cienią. Petchnica tworzy oś hydrograficzną miasta i jednocześnie jeden z podstawowych lokalnych korytarzy ekologicznych. W południowo-zachodniej części gminy dolina ma miejscami charakter przetomowy, z wyraźnie zaznaczonymi zboczami, wychodniami skalnymi, rumoszem skalnym oraz zacienionymi i wilgotnymi odcinkami wąwozowymi. W części północno-wschodniej, w rejonie Cierni, krajobraz doliny staje się bardziej otwarty i powiązany z terenami rolnymi oraz zabudową o mniejszej intensywności. Przez Świebodzice przepływają również inne ciek, a w granicach miasta występują stawy i zbiorniki wodne, w tym zbiornik „Warszawianka” powstały w miejscu dawnego kamieniołomu wapienia. Siedliska leśne na terenie gminy koncentrują się przede wszystkim w części zachodniej i południowo-zachodniej oraz w powiązaniu z dolinami cieków. Mają one charakter zróżnicowany i obejmują głównie lasy liściaste oraz mieszane. W materiałach lokalnych wskazuje się występowanie środkowoeuropejskich lasów grądowych z udziałem buka, dębu, lipy, jaworu, klonu i grabu, a miejscami także z wprowadzoną sosną i świerkiem. W pobliżu cieków wodnych występują zbiorowiska olszowe, które pełnią funkcję siedlisk wilgotnych i przywodnych. Lasy te, mimo niewielkiego udziału w powierzchni całej gminy, mają duże znaczenie dla stabilizacji warunków mikroklimatycznych, ograniczania erozji na stokach, retencji wód opadowych oraz zachowania ciągłości ekologicznej dolin.

Szczególnie cenne siedliskowo są wąwozy Petcznicy i Szczawnika. Ich urozmaicona rzeźba, strome zbocza, skały, rumowiska oraz zróżnicowane warunki nasłonecznienia i wilgotności sprzyjają występowaniu siedlisk leśnych, naskalnych i ziołoroślowych. Występują tu m.in. jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne buczyny, grądy, fragmenty lasów łęgowych, dąbrowy, zbiorowiska naskalne oraz piargi i gołoborza krzemianowe. W zacienionych i wilgotnych partiach dolin szczególne znaczenie mają mszaki, porosty oraz paprocie. Materiały dotyczące Świebodzic wskazują na występowanie 9 gatunków paproci, ponad 70 gatunków mchów i 54 gatunków porostów, przy czym największe znaczenie dla tej grupy roślin mają właśnie wąwozy Petcznicy i Szczawnika. W krajobrazie gminy ważną rolę pełnią również siedliska otwarte i półotwarte. Należą do nich łąki, pastwiska, nieużytki, miedze, zadrzewienia śródpolne, skraje lasów oraz zakrzewienia rozwijające się na terenach rolnych. Wśród cennych elementów wskazać należy kompleksy ciepłolubnych roślin łąkowych i murawowych oraz zarośla tarniny, głogu i dzikiej róży. Tego typu siedliska mają znaczenie nie tylko krajobrazowe, ale również biocenotyczne, ponieważ stanowią miejsca bytowania, żerowania i rozrodu wielu gatunków ptaków, owadów oraz drobnych ssaków. Szczególnie istotne jest zachowanie ich mozaikowego charakteru, gdyż nadmierne porządkowanie, zabudowa lub intensyfikacja użytkowania prowadzą do uproszczenia struktury siedliskowej. Siedliska wodne i przywodne związane są przede wszystkim z Petcznicą, Szczawnikiem, Lubiechowską Wodą, Cienią, rowami melioracyjnymi oraz lokalnymi zbiornikami wodnymi. Wzdłuż cieków występują fragmenty roślinności higrofilnej, zarośla nadrzeczne, zbiorowiska olszowe oraz ziołorośla nadrzeczne. Doliny rzeczne pełnią funkcję korytarzy ekologicznych, łączących tereny leśne, rolne i zurbanizowane. Ich znaczenie jest szczególnie istotne w mieście, gdzie zabudowa, drogi, linia kolejowa i tereny przemysłowe powodują fragmentację przestrzeni przyrodniczej. Zachowanie ciągłości roślinności przywodnej, ograniczanie regulacji koryt oraz poprawa jakości wód mają bezpośrednie znaczenie dla funkcjonowania tych siedlisk.

Istotnym elementem krajobrazu Świebodzic są także siedliska antropogeniczne i ruderalne. Występują one na terenach poprzemysłowych, przy nasypach kolejowych, drogach, placach, nieużytkach, terenach poeksploatacyjnych oraz w sąsiedztwie zabudowy. Część z nich ma charakter silnie przekształcony, jednak nie należy pomijać ich znaczenia przyrodniczego. Suche, nasłonecznione powierzchnie z gruzem, kamieniami, żwirem i roślinnością pionierską mogą pełnić funkcję siedlisk zastępczych dla gatunków ciepłolubnych, owadów zapylających oraz roślin ruderalnych. Jednocześnie są to obszary podatne na sukcesję niekontrolowaną, zaśmiecanie, ekspansję gatunków obcych oraz dalsze przekształcenia inwestycyjne. W obrębie miasta ważną funkcję pełnią parki, ogrody działkowe, zieleń osiedlowa, cmentarze, aleje i zadrzewienia przyuliczne. Tworzą one sieć zieleni miejskiej, która uzupełnia naturalne i półnaturalne siedliska dolinne oraz leśne. Parki i ogrody mają często strukturę mozaikową, z udziałem drzew, krzewów, trawników, alei oraz nasadzeń ozdobnych. Mimo antropogenicznego charakteru stanowią lokalne refugia przyrodnicze i poprawiają warunki mikroklimatyczne w zwartej zabudowie. W kontekście adaptacji do zmian klimatu ich znaczenie będzie wzrastać, zwłaszcza w zakresie ograniczania miejskiej wyspy ciepła, retencji wód opadowych oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

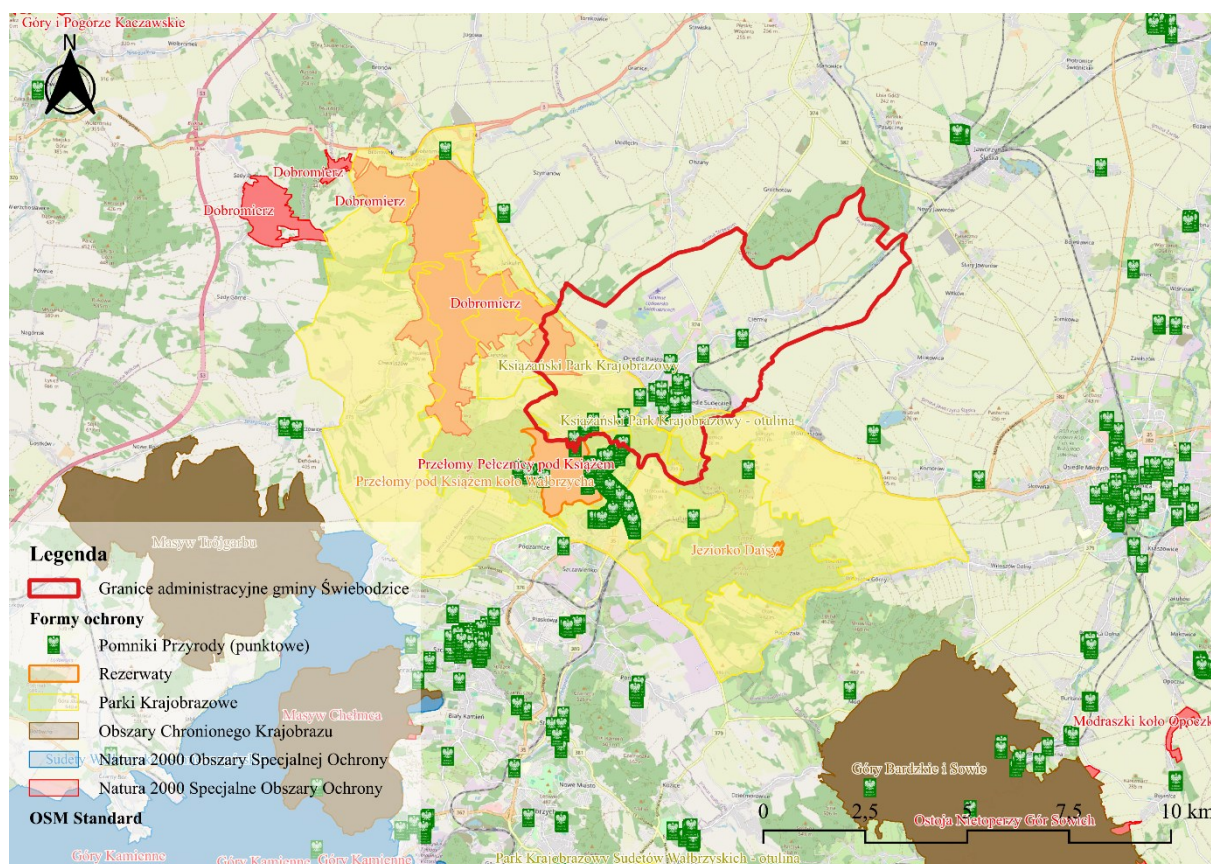
Krajobraz gminy Świebodzice należy więc ocenić jako silnie zróżnicowany. Łączy elementy krajobrazu miejskiego, przemysłowego, rolniczego, dolinnego, leśnego i wąwozowego. Największą wartość siedliskową mają doliny Petcznicy i Szczawnika, kompleksy leśne zachodniej i południowo-zachodniej części miasta, zbiorowiska grądowe i buczynowe, siedliska naskalne, ziołorośla nadrzeczne, olszyny, ciepłolubne murawy oraz mozaika łąk, pastwisk, zadrzewień i zakrzewień śródpolnych. Główne zagrożenia dla tych siedlisk wynikają z presji urbanizacyjnej, fragmentacji terenów zieleni, przekształceń dolin rzecznych, zanieczyszczenia wód, intensywnej penetracji rekreacyjnej, sukcesji na siedliskach otwartych oraz rozprzestrzeniania się gatunków obcych. Z tego względu działania gminy powinny koncentrować się na zachowaniu ciągłości dolin rzecznych, ochronie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, utrzymaniu ekstensywnego użytkowania łąk, ograniczaniu uszczelniania powierzchni oraz włączaniu terenów zieleni miejskiej i ruderalnej do systemu lokalnej zielonej infrastruktury.

4.9.2.2. *Formy ochrony przyrody na terenie gminy*

Zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody formami ochrony przyrody w Polsce są: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Aktualną podstawę prawną stanowi tekst jednolity ustawy ogłoszony w Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późniejszymi zmianami, w tym ustawą z dnia 21 maja 2025 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody, ogłoszoną w Dz. U. z 2025 r. poz. 884.

Na terenie gminy Świebodzice funkcjonuje zróżnicowany system obszarowej i indywidualnej ochrony przyrody. Zgodnie z danymi Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (CRFOP) oraz informacjami przekazanymi do opracowania, na obszarze gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1 rezerwat
- 1 park krajobrazowy,
- 2 obszary Natura 2000,
- 29 pomników przyrody.

Rysunek 29 Obszary i obiekty chronione na terenie gminy Świebodzice

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z serwisu gdos.gov.pl

Rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha” (PL.ZIPOP.1393.RP.888)

Na terenie gminy Świebodzice znajduje się fragment rezerwatu przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”. Rezerwat został uznany za formę ochrony przyrody Rozporządzeniem Nr 21 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie uznania za rezerwat przyrody. Aktualnie powierzchnia rezerwatu wynosi 230,95 ha. Jest to rezerwat leśny, o typie ekosystemu leśnym i borowym. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych przełomowych odcinków rzeki Pęcznicy i potoku Szczawnik pod Książem wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze. Dla rezerwatu obowiązują zadania ochronne ustanowione Zarządzeniem Nr 5 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 25 lutego 2013 r.

Rezerwat obejmuje jeden z najcenniejszych przyrodniczo fragmentów Pogórza Wałbrzyskiego, związany z głęboko wciętymi dolinami Pęcznicy i Szczawnika. Charakterystycznymi elementami obszaru są strome zbocza, urwiska skalne, rumowiska, płaty lasów zboczowych, grądów, buczyn i łęgów oraz siedliska naskalne. W materiałach studialnych wskazano, że w rezerwacie stwierdzono 44 gatunki drzew i krzewów oraz 229 gatunków roślin zielnych, w tym 29 gatunków roślin chronionych. Szczególne znaczenie mają także mchy, porosty, paprocie oraz cisy pospolite porastające skaliste zbocza Pęcznicy i Szczawnika.

Obszar rezerwatu ma również duże znaczenie faunistyczne. Zróżnicowanie mikroklimatyczne przełomów oraz obecność lasów, skał, rumowisk i wilgotnych dolin sprzyjają występowaniu bezkręgowców, ptaków,

gadów, ptaków i nietoperzy. W dokumentach lokalnych wskazywano m.in. bogactwo mięczaków, pajęczaków oraz owadów, a także występowanie salamandry plamistej, traszek, rzekotki drzewnej, gniewosza plamistego, padalca i zaskrońca. Ochrona rezerwatu ma więc znaczenie nie tylko krajobrazowe, ale również siedliskowe i gatunkowe.

Książański Park Krajobrazowy (PL.ZIPOP.1393.PK.142)

Książański Park Krajobrazowy został utworzony Uchwałą Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 r. Powierzchnia parku wynosi 3 155,40 ha, a powierzchnia otuliny 5 933 ha. Park obejmuje zwarte kompleksy leśne Pogórza Wałbrzyskiego w strefie przełomów rzecznych Czyżynki, Szczawnika, Pęcznicy i Lubiechowskiej Wody na brzeżnym progu sudeckim. Zasięgiem obejmuje tereny gmin: Świebodzice, Wałbrzych, Stare Bogaczowice, Dobromierz i Świdnica.

Celem ochrony Książańskiego Parku Krajobrazowego jest ochrona wartości przyrodniczych wraz z różnorodnością flory i fauny, zachowanie interesującej i unikalnej budowy geologicznej wraz ze skamieniałościami fauny kopalnej, zachowanie ciągłości historycznej lokalnego charakteru i skali zabudowy w historycznie ukształtowanych jednostkach osadniczych oraz ochrona krajobrazu rolniczego i kulturowego, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym. W granicach i bezpośrednim sąsiedztwie Świebodzic park obejmuje przede wszystkim tereny związane z doliną Pęcznicy, lasami książańskimi oraz przełomowymi odcinkami cieków. Obszar ten odznacza się dużą różnorodnością biotopów. W materiałach studialnych wskazano występowanie gatunków górskich i podgórskich, bogatej flory mchów i porostów oraz licznych gatunków roślin chronionych. Szczególnie licznie reprezentowany jest cis pospolity, którego okazy porastają skaliste zbocza Pęcznicy, Szczawnika i Poleśnicy.

Książański Park Krajobrazowy pełni istotną funkcję w systemie przyrodniczym gminy. Chroni zwarte kompleksy leśne, doliny cieków, siedliska naskalne i zboczowe, a także krajobraz kulturowy związany z zespołem zamkowo-parkowym Książ. Z punktu widzenia Programu Ochrony Środowiska szczególne znaczenie ma utrzymanie ciągłości terenów leśnych i dolinnych, ograniczanie fragmentacji siedlisk, ochrona starodrzewów i zadrzewień oraz prowadzenie ruchu turystycznego w sposób niepowodujący degradacji siedlisk.

Obszary Natura 2000

Obszary Natura 2000 stanowią europejską formę ochrony przyrody, której celem jest zachowanie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt ważnych dla Wspólnoty Europejskiej. Na obszarach Natura 2000 szczególne znaczenie ma unikanie działań mogących znacząco negatywnie oddziaływać na cele ochrony tych obszarów, w tym pogarszać stan siedlisk przyrodniczych, siedlisk gatunków, integralność obszaru lub jego powiązania z innymi obszarami.

Na terenie gminy Świebodzice występują dwa specjalne obszary ochrony siedlisk Natura 2000:

Tabela 23 Obszary Natura 2000 znajdujące się w gminie Świebodzice

Lp.	Nazwa Kod obszaru	Rodzaj ochrony	Data utworzenia	Pow. (w obszarze gminy) [ha]	Ochrona	
					międzynarodowa	planistyczna
1	Przełomy Pęcznicy pod Książem PLH020020	Dyrektywa siedliskow a	2009-02-13 / 2022-07-21 (w Polsce)	246,06 (7,32)	Nie	Zarządzenie nr 17 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 17 września 2013 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Przełomy Pęcznicy pod Książem PLH020020
2	Dobromierz PLH020035	Dyrektywa siedliskow a	2009-02-13 / 2023-10-19 (w Polsce)	1556,29 (90,89)	Nie	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z

						dnia 9 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobromierz PLH020034
--	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu <https://crfop.gdos.gov.pl> (dostęp 18.05.2026)

Specjalny obszar ochrony siedlisk **Przełomy Pełcznicy pod Książem PLH020020** został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 czerwca 2022 r. i obejmuje obszar 246,06 ha. Celem jego wyznaczenia jest trwała ochrona siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki, a także odtworzenie właściwego stanu ochrony tych siedlisk i gatunków.

Obszar obejmuje przetomowe doliny Pełcznicy i Szczawnika, wypreparowane w skałach z licznymi wychodniami, ścianami skalnymi i rumoszem. Wśród przedmiotów ochrony dominują zbiorowiska leśne. Szczególne znaczenie mają jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach, kwaśne buczyny, lasy łęgowe, grądy, kwaśne i ciepłolubne dąbrowy, siedliska naskalne, piargi i gołoborza krzemianowe, pionierskie murawy na skałach krzemianowych oraz ziołorośla nadrzeczne. W granicach obszaru występują również siedliska ważne dla nietoperzy, w tym mopka, nocka dużego i nocka Bechsteina.

Dla obszaru Natura 2000 „Przełomy Pełcznicy pod Książem” pierwszy plan zadań ochronnych ustanowiono w 2013 r., następnie zmieniono go w 2016 r., a po wygaśnięciu dokumentu w 2023 r. przystąpiono do opracowania nowego planu. W 2026 r. opublikowano zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla tego obszaru.

Specjalny obszar ochrony siedlisk **Dobromierz PLH020034** został wyznaczony rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 września 2023 r. Obszar obejmuje 1 556,29 ha i składa się z czterech powiązanych funkcjonalnie enklaw. Celem jego wyznaczenia jest trwała ochrona siedlisk przyrodniczych oraz populacji zagrożonych wyginięciem gatunków zwierząt innych niż ptaki, a także odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk i gatunków będących przedmiotami ochrony.

Obszar „Dobromierz” obejmuje północno-zachodnią część Pogórza Bolkowski-Wałbrzyskiego, w tym tereny związane z dolinami Strzegomki i Czyżynki oraz zbiornikiem Dobromierz, który stanowi źródło wody pitnej m.in. dla Świebodzic. W krajobrazie obszaru dominują ekosystemy leśne, jednak ważne znaczenie mają również łąki kośne, murawy kserotermiczne, siedliska naskalne, piargi, rumowiska krzemianowe, grądy, kwaśne dąbrowy oraz jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stokach i zboczach. W granicach obszaru wskazano 17 typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunki zwierząt chronione dyrektywami europejskimi, m.in. bobra europejskiego, wydrę, nocka łydkowatośnego oraz modraszki.

Pomniki przyrody

Pomniki przyrody obejmują pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej albo ich skupiska, wyróżniające się szczególną wartością przyrodniczą, naukową, kulturową, historyczną lub krajobrazową. Zgodnie z ustawą o ochronie przyrody mogą to być m.in. okazałe drzewa, krzewy, aleje, głązy narzutowe, skałki, źródła, wodospady, wywierzyska, jary i inne obiekty przyrody nieożywionej.

Na terenie gminy Świebodzice, zgodnie z przekazanymi danymi, znajduje się 29 pomników przyrody. Wszystkie mają charakter pomników przyrody ożywionej, tj. pojedynczych drzew. Są to przede wszystkim buki pospolite, cisy pospolite, dęby szypułkowe, jesiony wyniosłe, klony pospolite, sosny czarne, płatan klonolistny, sosna zwyczajna oraz lipa drobnolistna. Szczególne znaczenie ma cis pospolity „Bolko” rosnący w dolinie Pełcznicy, na początku ścieżki turystycznej Hochbergów.

Tabela 24 Pomniki przyrody na terenie gminy Świebodzice

Lp.	Nazwa	Data ustanowienia	Typ i rodzaj pomnika	opis	Położenie formy ochrony przyrody
1	-	2008-08-08	Jednoobiektowy - Drzewo	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - <i>Fagus sylvatica</i> Wysokość [m]:20 Pierśnica [cm]:113	Rośnie na terenie posesji przy ul. Mikulicza 36, w sąsiedztwie pomnikowego cisa

				Obwód [cm]:355 Rozłożysta korona, bluszcz	
2	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica Wysokość [m]:20 Pierśnica [cm]:116 Obwód [cm]:364 Rozłożysta korona	Rośnie w zadrzewieniu po zachodniej stronie stawu Warszawianka
3	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica Wysokość [m]:20 Pierśnica [cm]:102 Obwód [cm]:320	Pomnikowy buk znajduje się w obrębie posesji przy ul. Piłsudskiego 28, za szkołą
4	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Buk pospolity (Buk zwyczajny) - Fagus sylvatica Wysokość [m]:14 Pierśnica [cm]:88 Obwód [cm]:276 Rozłożysta korona	Pomnikowy buk znajduje się przy chodniku na ul. Świdnickiej, pomiędzy posesjami nr 11 i 13
5	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata Wysokość [m]:12 Pierśnica [cm]:57 Obwód [cm]:179 Rozłożysta korona	Rośnie w zadrzewieniu przed budynkiem przy ul. Łącznej 49
6	Bolko	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata Wysokość [m]:12 Pierśnica [cm]:92 Obwód [cm]:289 Puste w środku, próchniejące, korona świetlista	Rośnie na początku ścieżki turystycznej "Hochbergów", ok. 200 m za mostem na rzece Pełcznicy (ul. Moniuszki)
7	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Sosna zwyczajna (Sosna pospolita) - Pinus sylvestris Wysokość [m]:14 Pierśnica [cm]:106 Obwód [cm]:333 Z 3 rozłożyszych części drzewa istnieją 2, poważne ubytki w korze na poziomie ziemi ponad 50% obwodu. Drzewo próchniejące	Rośnie na skarpie przy ul. Wiejskiej, za budynkiem z nr 21, przy schodach prowadzących na stadion Prześlij
8	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Sosna czarna - Pinus nigra Wysokość [m]:19 Pierśnica [cm]:33 Obwód [cm]:104 Podwójne drzewo obok kolejny okaz	Rośnie przy ul. M.C. Skłodowskiej, ok. 20 m przed cmentarzem, przy ogrodzeniu
9	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur Wysokość [m]:22 Pierśnica [cm]:159 Obwód [cm]:499	Pomnikowy dąb stanowi fragment ogrodzenia posesji Mikulicza 18

				Rozłożysta korona	
10	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur Wysokość [m]:16 Pierśnica [cm]:115 Obwód [cm]:361 Rozłożysta korona	Rośnie przy leśniczówce, przy ul. Moniuszki 8
11	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur Wysokość [m]:19 Pierśnica [cm]:102 Obwód [cm]:320 Rozłożysta świetlista korona	Pomnik znajduje się w obrębie posesji Świdnicka 13, przy północnym narożniku szkoły podstawowej
12	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Dąb szypułkowy - Quercus robur Wysokość [m]:19 Pierśnica [cm]:122 Obwód [cm]:383 Rozłożysta korona	Pomnikowy dąb rośnie przy ul. Piłsudskiego, pomiędzy budynkami nr 8 i 10
13	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Platan klonolistny - Platanus xacerifolia (Platanus xhispanica) Wysokość [m]:21 Pierśnica [cm]:111 Obwód [cm]:349 Rozłożysta korona	Pomnikowy platan znajduje się w obrębie posesji Mickiewicza 8, ok. 15 m na wschód od wschodniego narożnika budynku
14	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Lipa drobnolistna - Tilia cordata Wysokość [m]:17 Pierśnica [cm]:33 Obwód [cm]:104 Rozłożysta korona z jednej strony przycięta	Rośnie przy ul. Ciernie, na wysokości numeru 160, od strony drogi
15	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Sosna czarna - Pinus nigra Wysokość [m]:17 Pierśnica [cm]:84 Obwód [cm]:264 Rozłożysta korona	Rośnie przy ruinach zamku, na terenie posesji nr 132a, w pobliżu pomnikowej sosny i pomnikowego cisa
16	-	2008-08-08	Jednoobiekowy - Drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata Wysokość [m]:13 Pierśnica [cm]:45 Obwód [cm]:141 Forma wielopienna	Pomnikowy cis znajduje się w obrębie posesji Mickiewicza 8, tuż przy ogrodzeniu na wysokości skrzyżowania ul. Mickiewicza i Browarowej; w towarzystwie pomnikowego cisa oraz mniejszego okazu tegoż samego gatunku
17	-	2006-09-21	Jednoobiekowy - Drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata Wysokość [m]:11 Pierśnica [cm]:58 Obwód [cm]:182 Rozłożysta	Rośnie na terenie posesji przy ul. Mikulicza 36, w sąsiedztwie pomnikowego buka
18	-	2006-09-21	Jednoobiekowy - Drzewo	Cis pospolity - Taxus baccata Wysokość [m]:10	Pomnikowy cis znajduje się przy ul. Sikorskiego 16

				Pierśnica [cm]:49 Obwód [cm]:154 Rozłożysta	
19	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides Wysokość [m]:23 Pierśnica [cm]:97 Obwód [cm]:305 Rozłożysta korona zarastające uszkodzenia	Rośnie w zadrzewieniu przed budynkiem przy ul. Łącznej 49
20	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Jesion wyniasty - Fraxinus excelsior Wysokość [m]:23 Pierśnica [cm]:101 Obwód [cm]:317 Rozłożysta świetlista korona z zasychającymi ubytkami	Pomnikowy jesion znajduje się w obrębie posesji Mickiewicza 8, ok. 30 m na wschód od wschodniego narożnika budynku
21	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides Wysokość [m]:23 Pierśnica [cm]:93 Obwód [cm]:292 Rozłożysta	Pomnikowy klon znajduje się w obrębie posesji Mickiewicza 8 około 40m na wschód od wschodniego narożnika budynku
22	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Platan klonolistny - Platanus xacerifolia (Platanus xhispanica) Wysokość [m]:25 Pierśnica [cm]:135 Obwód [cm]:424 Rozłożysta szeroka korona, niewielkie zarastające ubytki	Pomnikowy platan jest usytuowany w parku miejskim, nieopodal fontanny
23	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Jesion wyniasty - Fraxinus excelsior Wysokość [m]:21 Pierśnica [cm]:113 Obwód [cm]:355	Pomnikowy jesion znajduje się w parku miejskim, przy alejce odchodzącej od ul. Park Miejski, ok. 40 m na wschód od fontanny
24	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Jesion wyniasty - Fraxinus excelsior Wysokość [m]:19 Pierśnica [cm]:111 Obwód [cm]:349	Pomnikowy jesion znajduje się w parku miejskim w pobliżu ogrodzenia ogródków działkowych, ok. 20 m na północ od amfiteatru
25	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Jesion wyniasty - Fraxinus excelsior Wysokość [m]:23 Pierśnica [cm]:110 Obwód [cm]:346 Posusz w koronie 25%	Pomnikowy jesion znajduje się w parku miejskim od strony ul. Park Miejski, ok. 30 m na północny zachód od fontanny
26	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Jesion wyniasty - Fraxinus excelsior Wysokość [m]:21 Pierśnica [cm]:107 Obwód [cm]:336	Pomnikowy jesion znajduje się w parku miejskim pomiędzy amfiteatrem a ogrodzeniem ogródków działkowych

27	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides Wysokość [m]:24 Pierśnica [cm]:89 Obwód [cm]:280 Strzelista świetlista korona, 20% ubytku	Pomnikowy klon znajduje się w parku miejskim, przy ogrodzeniu, w pobliżu wejścia od ul. Krótkiej
28	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Sosna czarna - Pinus nigra Wysokość [m]:14 Pierśnica [cm]:55 Obwód [cm]:173 Rozłożysta korona, braki 20%	Rośnie przy ruinach zamku, na terenie posesji nr 132a, w pobliżu pomnikowej sosny i pomnikowego cisa
29	-	2006-09-21	Jednoobiektowy - Drzewo	Klon pospolity (Klon zwyczajny) - Acer platanoides Wysokość [m]:6 Pierśnica [cm]:44 Obwód [cm]:138 Rozłożysta korona	rosnący w Parku Miejskim przy alejce biegnącej wzdłuż muru budynków gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z serwisu <https://crfop.gdos.gov.pl> (dostęp 18.05.2026)

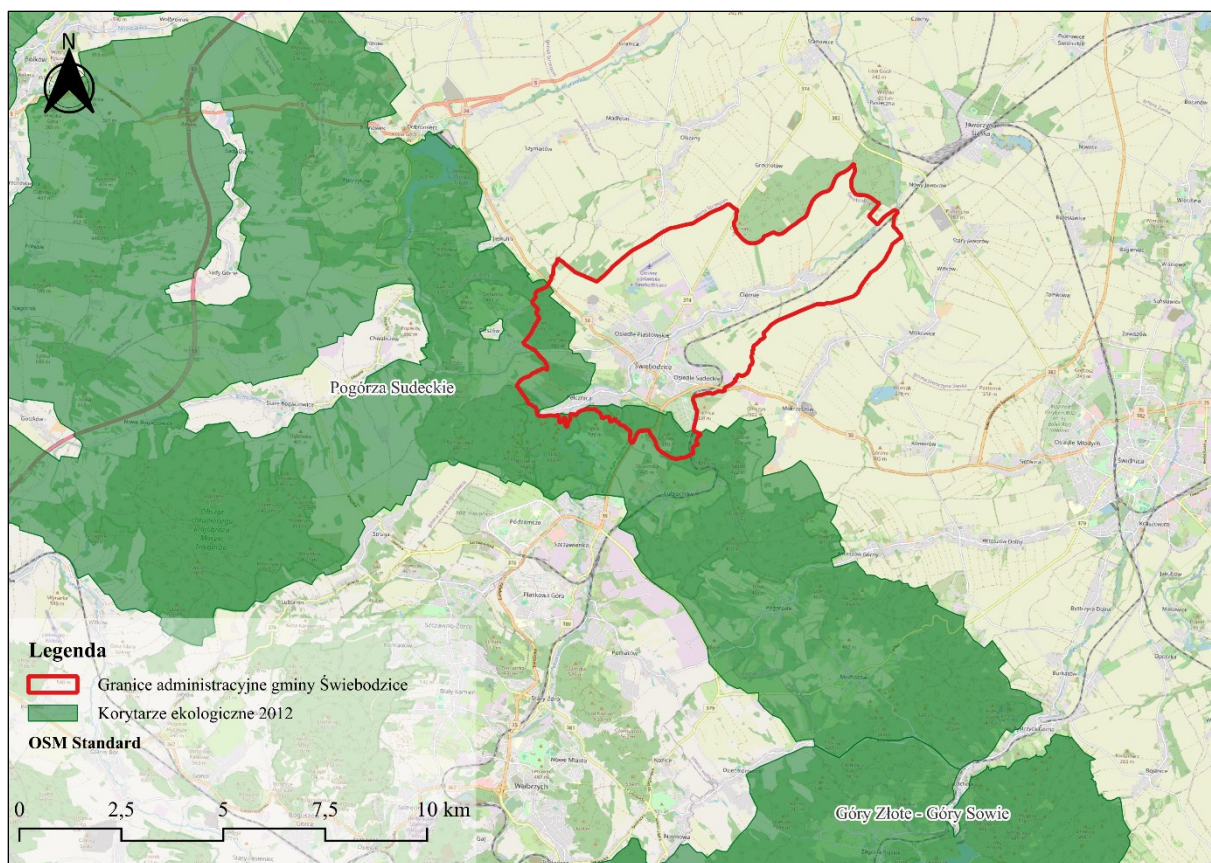
Pomniki przyrody na terenie Świebodzic pełnią funkcję przyrodniczą, krajobrazową i kulturową. Są ważnymi elementami zieleni miejskiej, parkowej i leśnej, a część z nich znajduje się w miejscach o dużym znaczeniu historycznym i turystycznym. Wymagają zachowania właściwego stanu zdrowotnego, prowadzenia okresowych przeglądów dendrologicznych, ochrony stref korzeniowych przed zagęszczaniem gruntu i uszkodzeniami mechanicznymi oraz uwzględniania ich lokalizacji w procesach inwestycyjnych.

Korytarze ekologiczne

Oprócz formalnych form ochrony przyrody istotne znaczenie dla zachowania bioróżnorodności mają korytarze ekologiczne. Są to obszary umożliwiające migrację zwierząt, wymianę genetyczną populacji oraz utrzymanie ciągłości siedlisk. Przez obszar gminy Świebodzice przebiega korytarz ekologiczny **Pogórze Sudeckie (KZ-7A)**. Przebiega on głównie przez południową część gminy, w powiązaniu przestrzennym z formami ochrony przyrody. Poniższa mapa przedstawia przebieg korytarzy ekologicznych w Polsce. Została ona opracowana przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków) pod kierownictwem prof. dr. hab. Włodzimierza Jędrzejewskiego. Opracowanie powstawało w dwóch etapach:

- etap I - w 2005 r. na zlecenie Ministerstwa Środowiska opracowano mapę sieci korytarzy dla obszarów Natura 2000 z uwzględnieniem potrzeb ochrony kluczowych gatunków dużych ssaków;
- etap II - w 2011 r. we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot (w ramach projektu ze środków EEA/EOG) opracowano kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodno-błotnych w skali krajowej i kontynentalnej¹

¹ <https://korytarze.pl/mapa/mapa-korytarzy-ekologicznych-w-polsce> (dostęp 18.05.2026)

Rysunek 30 Sieć korytarzy ekologicznych w gminie Świebodzice

Źródło: opracowanie własne na podstawie plików przestrzennych z serwisu <https://gis.openforestdata.pl> (dostęp 18.05.2026)

Korytarz ekologiczny Pogórza Sudeckiego ma znaczenie dla utrzymania łączności przyrodniczej między kompleksami leśnymi Sudetów i Przedgórze Sudeckie. W skali lokalnej wspiera powiązania między doliną Pęcznicy, terenami Książańskiego Parku Krajobrazowego, obszarami Natura 2000 oraz sąsiednimi kompleksami leśnymi i rolnymi. Jego ochrona powinna polegać przede wszystkim na ograniczaniu fragmentacji terenów leśnych i otwartych, zachowaniu ciągłości dolin cieków, ochronie zadrzewień i zakrzewień śródpolnych, przeciwdziałaniu rozpraszaniu zabudowy oraz minimalizowaniu barier migracyjnych związanych z infrastrukturą drogową, kolejową i techniczną. System ochrony przyrody na terenie gminy Świebodzice opiera się przede wszystkim na ochronie obszarów związanych z doliną Pęcznicy, przetomami Szczawnika i Pęcznicy, lasami książańskimi oraz północno-zachodnią częścią Pogórza Bolkowski-Wąbrzyskiego. Szczególne znaczenie mają rezerwat przyrody „Przetomy pod Książem koło Wąbrzycha”, Książański Park Krajobrazowy oraz obszary Natura 2000 „Przetomy Pęcznicy pod Książem” i „Dobromierz”. Ochronę tę uzupełniają liczne pomniki przyrody oraz korytarz ekologiczny Pogórza Sudeckie KZ-7A. Dla zachowania tych zasobów kluczowe jest utrzymanie ciągłości siedlisk leśnych i dolinnych, ochrona starodrzewów i pomników przyrody, właściwe gospodarowanie ruchem turystycznym, przeciwdziałanie presji inwestycyjnej na tereny cenne przyrodniczo oraz uwzględnianie celów ochrony obszarów Natura 2000 w planowaniu przestrzennym i procedurach oceny oddziaływania na środowisko.

4.9.2.3. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Zasady ochrony lasów oraz prowadzenia gospodarki leśnej określa przede wszystkim ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. Aktualny tekst jednolity ustawy został ogłoszony obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 marca 2025 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o lasach, opublikowanym w Dz. U. z 2025 r. poz. 567. Ustawa określa zasady zachowania, ochrony i powiększania zasobów leśnych oraz zasady gospodarki leśnej w powiązaniu z innymi elementami środowiska i gospodarką narodową. Zgodnie z ustawą lasy podlegają ochronie bez względu na formę własności, a gospodarkę leśną prowadzi się według zasad powszechnej ochrony lasów, trwałości ich utrzymania, ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasu oraz powiększania zasobów leśnych.

Zrównoważona gospodarka leśna polega na takim użytkowaniu i kształtowaniu lasów, aby zachowana została ich różnorodność biologiczna, zdolność do odnowienia, produktywność, zdrowotność oraz możliwość pełnienia funkcji ekologicznych, gospodarczych i społecznych. W warunkach miejskich, takich jak gmina Świebodzice, szczególne znaczenie mają funkcje pozaprodukcyjne lasów: przyrodnicza, krajobrazowa, retencyjna, glebochronna, klimatyczna, rekreacyjna oraz izolacyjna. Lasy i zadrzewienia ograniczają spływ powierzchniowy, stabilizują warunki wodne, łagodzą skutki miejskiej wyspy ciepła, poprawiają jakość powietrza oraz stanowią ważne siedliska i korytarze ekologiczne.

Według danych GUS powierzchnia gruntów leśnych na terenie gminy Świebodzice wynosi **344,24 ha**, a wskaźnik lesistości osiąga **11,0%**. Lesistość gminy Świebodzice jest wyraźnie niższa niż średnia krajowa. Według danych GUS za 2024 r. lasy w Polsce stanowiły **29,6%** powierzchni kraju. Różnica ta wynika przede wszystkim z miejskiego charakteru gminy, znacznego udziału terenów zabudowanych, przemysłowych, komunikacyjnych oraz rolnych. Ponadto według danych GUS w powierzchni ogólnej gruntów leśnych zawierają się:

- lasy publiczne ogółem - 319,06 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa - 310,22 ha,
 - lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych - 306,71 ha,
 - lasy publiczne gminne - 8,84 ha,
- lasy prywatne - 25,18 ha.

Obszar gminy Świebodzice znajduje się w zasięgu działania **Nadleśnictwa Wałbrzych** oraz **Nadleśnictwa Świdnica**, podlegających Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych we Wrocławiu. Lasy koncentrują się przede wszystkim w zachodniej i południowo-zachodniej części gminy, w rejonie Pęcznicy, doliny Pęcznicy i Szczawnika oraz kompleksów leśnych powiązanych z obszarem Książańskim. W strukturze przestrzennej miasta pełnią funkcję naturalnych obszarów buforowych pomiędzy zabudową miejską, terenami rekreacyjnymi i obszarami cennymi przyrodniczo.

Na terenie Nadleśnictwa Świdnica przeważają żyzne siedliska lasowe. Według danych przekazanych do opracowania średni wiek lasów w nadleśnictwie wynosi 79 lat, a przeciętna zasobność drzewostanów 356 m³/ha. W strukturze siedliskowej dominują siedliska lasowe, które zajmują 97%, natomiast siedliska borowe stanowią 3%. Struktura gatunkowa jest stosunkowo zróżnicowana: świerk stanowi 29%, dąb 27%, buk 20%, sosna i modrzew 10%, jawor, jesion, lipa i olcha łącznie 10%, brzoza 3%, a pozostałe gatunki 1%. W strukturze wiekowej drzewostanów Nadleśnictwa Świdnica istotny udział mają drzewostany starsze. Drzewostany VI klasy wieku i starsze stanowią 41%, V klasy wieku 15%, III klasa 14%, IV klasa 12%, II klasa 10%, a I klasa 8%. Na terenie Nadleśnictwa Wałbrzych udział klas wieku przedstawia się następująco: I klasa wieku – 7%, II klasa – 8%, III klasa – 17%, IV klasa – 11%, V klasa – 12%, VI klasa – 5%, VII klasa – 3%, VIII klasa – 3%, klasa odnowienia – 28%, klasa do odnowienia – 4%, pozostałe – 2%. Taka struktura ma znaczenie dla różnorodności biologicznej, ponieważ starsze drzewostany zapewniają większą dostępność martwego drewna, dziupli, mikrosiedlisk oraz schronień dla ptaków, nietoperzy i bezkręgowców. Jednocześnie wymaga to stałego monitoringu stanu sanitarnego, zwłaszcza w drzewostanach osłabionych przez suszę, wiatr, okiść lub gradacje szkodników.

W poprzednim Programie Ochrony Środowiska dla Świebodzic wskazano, że powierzchnia lasów ochronnych na terenie gminy wynosiła **286,26 ha**, co stanowiło **87,2% powierzchni leśnej**. Wśród kategorii ochronności dominowały lasy uszkodzone przez przemysł, które zajmowały **120,53 ha**, następnie lasy wodochronne **82,98 ha**, lasy podmiejskie **76,24 ha** oraz lasy glebochronne **6,51 ha**. Dane te wskazują, że lasy Świebodzic pełnią przede wszystkim funkcje ochronne i środowiskowe, a nie produkcyjne.

Szczególne znaczenie mają lasy położone w dolinie Pęcznicy i Szczawnika oraz na stokach i zboczach w rejonie Książa. Występują tam cenne siedliska leśne, w tym grądy, buczyny, lasy łęgowe oraz jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach. Kompleksy te pełnią funkcję glebochronną i wodochronną, ograniczają erozję stokową, stabilizują mikroklimat dolinny oraz tworzą siedliska dla wielu gatunków roślin i zwierząt. Ich stan ma bezpośrednie znaczenie dla zachowania walorów przyrodniczych rezerwatu, Książańskiego Parku Krajobrazowego oraz obszaru Natura 2000 „Przełomy Pęcznicy pod Książem”.

Ochrona lasu obejmuje działania mające na celu zabezpieczanie drzewostanów przed szkodami powodowanymi przez czynniki abiotyczne, biotyczne i antropogeniczne. Do najważniejszych czynników abiotycznych oddziałujących na lasy Nadleśnictwa Świdnica należą śniegołomy, sadź, okiść śnieżna, uszkodzenia od wiatru, zakłócenia stosunków wodnych oraz niskie i wysokie temperatury. Szczególnie podatne na szkody są drzewostany o składzie gatunkowym niedostosowanym do warunków siedliskowych,

zwłaszcza monokultury świerkowe i sosnowe. Znaczącym przykładem oddziaływania czynników abiotycznych był huragan Cyryl z nocy z 18 na 19 stycznia 2007 r., który spowodował poważne szkody w drzewostanach Nadleśnictwa Świdnica. W Nadleśnictwie Świdnica szkody po huraganie Cyryl uruchomiły gradację kornika drukarza i rytownika w drzewostanach świerkowych. Kolejna gradacja wystąpiła w latach 2015–2020, kiedy deficyt wody, wysokie temperatury oraz osłabienie drzewostanów sprzyjały rozwojowi patogenów grzybowych i owadów kambiofagicznych. W tym okresie pozyskanie posuszu świerkowego było szczególnie wysokie, m.in. **105 000 m³ w 2018 r.** oraz **97 000 m³ w 2019 r.** Metody ochrony drzewostanów przed szkodnikami wtórnymi obejmują utrzymywanie właściwego stanu sanitarnego lasu, systematyczne usuwanie drzew chorych i zasiedlonych, usuwanie złomów i wywrotów, przestrzeganie terminów wywozu drewna, wykładanie drzew pułapkowych oraz stosowanie pułapek feromonowych. Na terenie Nadleśnictwa Świdnica prowadzona jest również kompleksowo-ogniskowa metoda ochrony przed szkodnikami owadzi, obejmująca ochronę pożytecznych mrówek, a także działania wspierające ptaki owadożerne, m.in. pozostawianie drzew dziuplastych, wywieszanie budek lęgowych i poprawę warunków gniazdowania. W Nadleśnictwie Wałbrzych co roku prowadzone są prace prognostyczne, w tym monitoring biologiczny i techniczny oraz kontrole występowania szkodników. Do najważniejszych szkodników pierwotnych należą m.in. brudnica mniszka i zasnuja świerkowa, natomiast do szkodników wtórnych kornik drukarz, kornik drukarczyk, czterooczka świerkowiec oraz rytownik pospolity. W ochronie drzewostanów stosuje się m.in. pułapki feromonowe, drzewa pułapkowe, lokalizowanie i usuwanie drzew trocinkowych oraz działania ograniczające rozwój gradacji owadów.

Do czynników antropogenicznych oddziałujących na lasy należą przede wszystkim pożary, zaśmiecanie lasów, niekontrolowana penetracja turystyczna, niszczenie runa, presja inwestycyjna oraz historyczne zanieczyszczenia przemysłowe. W minionym okresie gospodarczym na terenie Nadleśnictwa Świdnica odnotowano **46 pożarów** o łącznej powierzchni **6,06 ha**, przy średniej powierzchni pożaru wynoszącej **0,13 ha**. Najczęściej przyczyna pożarów nie była ustalona, natomiast istotny udział miały również podpalenia oraz pożary przeniesione z gruntów sąsiadujących z lasami.

W Nadleśnictwie Wałbrzych w latach 2015-2020 wykonano 998 ha odnowień, w tym 500 ha odnowień naturalnych, 4 419 ha pielęgnowania upraw, 998 ha czyszczeń późnych oraz 4 002 ha powierzchni objętych trzebieżami.

Z punktu widzenia Gminy Świebodzice ważnym elementem ochrony zasobów drzewiastych jest także kontrola usuwania drzew i krzewów. Z danych przedstawionych w raporcie o stanie Gminy Świebodzice za 2025 r. wynika, że aktywność administracyjna w tym zakresie wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim. Do Urzędu Miejskiego wpłynęło:

- 52 zgłoszenia zamiaru usunięcia drzew (47 w 2024 r., 21 w 2023 r., 33 w 2022 r., 25 w 2021 r.),
- 24 wnioski o wydanie decyzji na usunięcie drzew (26 w 2024 r., 18 w 2023 r., 20 w 2022 r., 19 w 2021 r.).

Ponadto:

- organ wydał 27 decyzji w przedmiotowym zakresie (25 w 2024 r., 16 w 2023 r., 22 w 2022 r., 15 w 2021 r.),
- Gmina złożyła 55 wniosków o zezwolenie na wycinkę drzew rosnących na terenach gminnych do Starosty Świdnickiego (33 w 2024 r., 31 w 2023 r., 27 w 2022 r., 42 w 2021 r.),
- w zakresie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach zgody na realizację przedsięwzięcia w 2025 r. prowadzono 3 postępowania (2 w 2024 r., 5 w 2023 r., 5 w 2022 r., 1 w 2021 r.).

W 2025 r. w porównaniu z 2024 r. liczba zgłoszeń zamiaru usunięcia drzew wzrosła o 10,64%, natomiast szczególnie wyraźny wzrost dotyczył wniosków składanych przez Gminę do Starosty Świdnickiego – z 33 do 55, tj. o 66,67%. Jednocześnie liczba wniosków o wydanie decyzji na usunięcie drzew zmniejszyła się z 26 do 24, natomiast liczba wydanych decyzji wzrosła z 25 do 27. Funkcja rekreacyjna lasów Świebodzic jest bardzo istotna ze względu na sąsiedztwo Zamku Książ, doliny Pęcznicy, ścieżek spacerowych, tras turystycznych i terenów parkowych. Ruch turystyczny powinien być prowadzony w sposób uporządkowany, z wykorzystaniem istniejących szlaków, ścieżek i miejsc koncentracji odwiedzających. Ograniczanie niekontrolowanej penetracji terenów leśnych ma znaczenie dla ochrony runa, gleb leśnych, siedlisk zwierząt oraz cennych siedlisk naskalnych i zboczowych.

4.9.3. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
zróżnicowany system form ochrony przyrody występowanie cennych siedlisk leśnych, dolinnych i naskalnych oraz korytarza ekologicznego	niska lesistość gminy – ok. 11,0%, wyraźnie poniżej średniej krajowej fragmentacja siedlisk i presja urbanizacyjna związana z miejskim charakterem gminy i rozwojem infrastruktury
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na ochronę bioróżnorodności, zieleni miejskiej, lasów i siedlisk rozwój edukacji ekologicznej oraz odpowiedzialnej turystyki przyrodniczej	zagrożenia biotyczne – gradacje szkodników, choroby drzewostanów i rozprzestrzenianie się gatunków obcych presja turystyczna, pożary, zaśmiecanie oraz dalsza fragmentacja terenów przyrodniczych przez inwestycje

4.9.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Tworzenie, utrzymywanie i właściwe funkcjonowanie form ochrony przyrody stanowi jeden z podstawowych elementów ochrony zasobów przyrodniczych Gminy Świebodzice. Na jej terenie występuje zróżnicowany system ochrony obejmujący rezerwat przyrody „Przełomy pod Książem koło Wałbrzycha”, Książański Park Krajobrazowy, dwa obszary Natura 2000 – „Przełomy Pełcznicy pod Książem” i „Dobromierz” – oraz 29 pomników przyrody. Ochronę tę uzupełniają korytarz ekologiczny Pogórza Sudeckie KZ-7A, istotny dla zachowania ciągłości siedlisk i możliwości migracji gatunków. Szczególne znaczenie przyrodnicze mają doliny Pełcznicy i Szczawnika, kompleksy leśne zachodniej i południowo-zachodniej części miasta, siedliska grądowe, buczynowe i łęgowe, jaworzyny i lasy klonowo-lipowe, a także siedliska naskalne, ziótorośla nadrzeczne, łąki i zadrzewienia śródpolne. Zachowanie tych elementów powinno być jednym z podstawowych kierunków działań gminy, ponieważ tworzą one lokalny system ekologiczny i zapewniają powiązania między terenami leśnymi, wodnymi, rolniczymi oraz zielenią miejską.

Głównym celem w zakresie zasobów przyrodniczych powinno być zachowanie i wzmacnianie różnorodności biologicznej, ochrona cennych siedlisk i gatunków oraz utrzymanie ciągłości ekologicznej obszaru gminy. Wymaga to skutecznego wdrażania zapisów planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, a także uwzględniania wymogów ochrony przyrody w dokumentach planistycznych i procesach inwestycyjnych.

Istotnym elementem działań powinno być również ograniczanie fragmentacji siedlisk oraz ochrona korytarzy ekologicznych. Szczególną ochroną należy obejmować doliny cieków, zadrzewienia śródpolne, skraje lasów i tereny otwarte, które zapewniają lokalne połączenia ekologiczne. W dokumentach planowania przestrzennego należy ograniczać rozpraszanie zabudowy na terenach cennych przyrodniczo, zachowywać ciągłość zieleni oraz minimalizować bariery migracyjne związane z infrastrukturą drogową, kolejową i techniczną.

W gospodarce leśnej konieczne jest prowadzenie działań zwiększających odporność drzewostanów na suszę, wysokie temperatury, silne wiatry, gradacje szkodników i choroby. Powinny one obejmować monitoring stanu sanitarnego lasów, dostosowywanie składu gatunkowego do warunków siedliskowych, wspieranie odnowień naturalnych, zachowanie drzew dziuplastych i martwego drewna w zakresie zgodnym z zasadami ochrony przyrody oraz przeciwdziałanie rozwojowi szkodników wtórnych.

Ochrony wymagają również tereny zieleni urządzonej oraz pojedyncze drzewa o wysokiej wartości przyrodniczej i krajobrazowej. Należy kontynuować pielęgnację pomników przyrody, okresowe przeglądy dendrologiczne, ochronę stref korzeniowych drzew oraz nowe nasadzenia. Dane z 2025 r., wskazujące na 52 zgłoszenia zamiaru usunięcia drzew oraz 55 wniosków Gminy skierowanych do Starosty Świdnickiego w sprawie wycinki na terenach gminnych, potwierdzają potrzebę szczególnie wnikliwej oceny zasadności usuwania drzew oraz stosowania, tam gdzie jest to możliwe, nasadzeń zastępczych i kompensacyjnych.

Istotnym zagrożeniem pozostają również gatunki obce i inwazyjne, które mogą wypierać rodzimą roślinność i prowadzić do degradacji siedlisk. Konieczne jest prowadzenie obserwacji ich występowania oraz podejmowanie działań ograniczających ich rozprzestrzenianie, przede wszystkim na terenach chronionych, w dolinach rzecznych, przy ciekach i na terenach ruderalnych.

Znaczenie przyrodnicze lasów i dolin rzecznych powinno być godzone z ich funkcją rekreacyjną i turystyczną. Bliskość Zamku Książ i Książańskiego Parku Krajobrazowego powoduje zwiększoną penetrację terenów przyrodniczych, dlatego ruch turystyczny powinien być kierowany przede wszystkim po istniejących szlakach i ścieżkach. Należy ograniczać niekontrolowaną penetrację siedlisk, niszczenie runa, zaśmiecanie oraz ryzyko pożarowe.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Tabela 25 Efekty realizacji w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Cel: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków	
Lp.	Podjęte działania
1.	Podejmowano działania związane z minimalizacją skutków zdarzeń o charakterze klęski żywiołowej. We wrześniu 2024 r. na terenie Świebodzic wystąpiła powódź nosząca znamiona klęski żywiołowej. Po zdarzeniu pracownicy ZGK Świebodzice prowadzili porządkowanie terenów, w tym usuwanie powalonych drzew, co służyło przywracaniu bezpieczeństwa mieszkańców. – Zapewniono wsparcie dla mieszkańców poszkodowanych wskutek powodzi w 2024 r. Gmina otrzymała dotację celową w wysokości 52 000 zł. Zasiłki powodziowe otrzymało 21 rodzin na łączną kwotę 37 000 zł, natomiast 15 rodzin otrzymało dodatkowo po 1 000 zł na pokrycie kosztów energii lub paliwa niezbędnych do osuszania pomieszczeń. Działania te stanowiły bezpośrednią realizację części celu POŚ dotyczącej minimalizowania skutków sytuacji nadzwyczajnych. – Pozyskano środki na zwiększenie zdolności reagowania podczas zdarzeń powodziowych. W 2024 r. Gmina pozyskała 226 100 zł z NFOŚiGW na zadanie pn. „Usuwanie przez Gminę Świebodzice skutków powodzi z 2024 na terenie Świebodzic poprzez zakup niezbędnego sprzętu do akcji powodziowej”. Przedsięwzięcie zwiększa możliwości techniczne służb i jednostek gminnych w zakresie reagowania na przyszłe zdarzenia ekstremalne. – Istotnie wzmocniono system ochrony ludności i reagowania kryzysowego. W 2025 r. Gmina Świebodzice przystąpiła do Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026, którego zadania obejmują m.in. rozwój infrastruktury ochronnej, zabezpieczenie logistyczne, rozwój podmiotów ratowniczych, edukację oraz alarmowanie. Na realizację działań Gmina uzyskała z Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego dofinansowanie w łącznej wysokości 965 077,18 zł. – W ramach Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej w 2025 r. zakupiono m.in. ładowarkę kołową przegubową, wózek widłowy, quad z przyczepką i pługiem odśnieżającym, dwustanowiskową workownicę do piasku oraz agregaty prądotwórcze dużej mocy. Rozpoczęto również przedsięwzięcie dotyczące przebudowy budynku gospodarczego na magazyn Obrony Cywilnej i przeciwpowodziowy; zakończenie zadania o wartości 500 tys. zł przesunięto na 2026 r. Działania zwiększają zdolność Gminy do ograniczania skutków awarii infrastruktury, przerw w dostawach energii, powodzi oraz innych sytuacji kryzysowych. – W 2025 r. wydatki majątkowe Gminy w dziale „Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa” wyniosły 131 192,50 zł, a dodatkowo w dziale „Obrona narodowa” wykonano wydatki majątkowe w wysokości 782 577,18 zł. W połączeniu z pozyskanym dofinansowaniem działania te przyczyniły się do rozbudowy technicznego zaplecza reagowania kryzysowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych dla gminy Świebodzice

4.10.2. Opis stanu obecnego

Pojęcie „poważne awarie” określa art. 3 pkt 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. Rozumie się przez to zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Przez poważną awarię przemysłową rozumie się natomiast poważną awarię w zakładzie.

O zaklasyfikowaniu danego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej decyduje rodzaj, kategoria i ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w zakładzie. Zgodnie z art. 248 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, w zależności od rodzaju, kategorii i ilości substancji niebezpiecznej znajdującej się w zakładzie, uznaje się za zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii albo zakład o dużym ryzyku wystąpienia awarii.

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii dzielą się na:

- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej (ZDR).

Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określa rozporządzenie Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Rozporządzenie to pozostaje aktem obowiązującym.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, prowadzący zakład, którego działalność może być przyczyną wystąpienia awarii, podmiot transportujący substancje niebezpieczne oraz organy administracji są obowiązani do ochrony środowiska przed awariami. Oznacza to, że zagadnienie poważnych awarii należy rozpatrywać nie tylko w odniesieniu do funkcjonowania zakładów przemysłowych, lecz także w kontekście transportu substancji niebezpiecznych, magazynowania paliw, gazów technicznych, olejów, środków chemicznych oraz innych materiałów mogących powodować zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Według aktualnych wykazów Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, według stanu na dzień 12 stycznia 2026 r., na terenie województwa dolnośląskiego funkcjonowało 28 zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej oraz 27 zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. W wykazach tych nie wskazano zakładu ZDR ani ZZR zlokalizowanego w granicach administracyjnych gminy Świebodzice.

Na terenie gminy Świebodzice nie funkcjonują zatem zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku albo zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Nie zachodzi również konieczność sporządzania zewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego dla zakładu zlokalizowanego na terenie gminy. Taki stan był wskazywany również w dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska dla Miasta Świebodzice, w którym potwierdzono brak zakładów ZDR i ZZR na obszarze gminy.

W ujęciu ponadlokalnym należy jednak zwrócić uwagę na obecność zakładów ZZR i ZDR w otoczeniu funkcjonalnym gminy oraz na terenie powiatu świdnickiego i sąsiednich powiatów. W wykazie WIOŚ jako zakład ZZR wskazano m.in. Daicel Safety Systems Europe Sp. z o.o. w Żarowie oraz Wałbrzyskie Zakłady Koksownicze „Victoria” S.A. w Wałbrzychu. Obiekty te nie są zlokalizowane w granicach administracyjnych Świebodzic, jednak ich obecność w regionie uzasadnia potrzebę utrzymywania sprawnej współpracy służb ratowniczych, administracji publicznej i podmiotów odpowiedzialnych za zarządzanie kryzysowe na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim.

Na terenie gminy mogą natomiast występować obiekty i działalności, w których substancje niebezpieczne znajdują się w ilościach mniejszych niż progi kwalifikujące do ZDR lub ZZR. Dotyczy to w szczególności magazynowania i stosowania paliw płynnych, gazu płynnego, gazów technicznych, olejów, substancji ropopochodnych oraz środków chemicznych wykorzystywanych w działalności usługowej, warsztatowej, przemysłowej, komunalnej i transportowej. Potencjalne zagrożenia mogą być związane przede wszystkim z pożarem, wybuchem, rozszczelnieniem instalacji, awarią technologiczną, wyciekiem substancji

ropopochodnych lub chemicznych, a w konsekwencji z możliwością zanieczyszczenia gleb, wód powierzchniowych i podziemnych.

Istotnym elementem potencjalnego ryzyka pozostaje również infrastruktura techniczna. W dotychczasowym Programie Ochrony Środowiska wskazywano jako słabą stronę obszaru interwencji przebieg przez gminę gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia. Ryzyko awaryjne może być związane z rozszczelnieniem instalacji, uszkodzeniem infrastruktury podczas robót ziemnych, awarią techniczną lub oddziaływaniem ekstremalnych zjawisk pogodowych. Na terenie miasta funkcjonuje także rozwinięta sieć gazowa, obejmująca sieć przesyłową i dystrybucyjną, co wymaga zachowania zasad bezpieczeństwa eksploatacyjnego oraz prowadzenia prac inwestycyjnych i remontowych zgodnie z wymaganiami operatorów sieci.

Istotnym źródłem potencjalnych zagrożeń pozostaje transport substancji niebezpiecznych. Przez Świebodzice przebiegają drogi krajowe i wojewódzkie, w tym odcinki DK 34, DK 35 oraz DW 374, a także drogi powiatowe i gminne. Drogi te obsługują ruch lokalny, ponadlokalny i tranzytowy, w tym ruch pojazdów ciężarowych. W przypadku zdarzeń drogowych z udziałem pojazdów przewożących paliwa, oleje, chemikalia lub inne substancje niebezpieczne zagrożenia mogą dotyczyć wycieku substancji, pożaru pojazdu, skażenia gruntu, przedostania się zanieczyszczeń do kanalizacji deszczowej albo cieków powierzchniowych. Ryzyko awaryjne należy rozpatrywać również w odniesieniu do transportu kolejowego. Przez obszar miasta przebiega zelektryfikowana linia kolejowa nr 274 relacji Wrocław – Wałbrzych – Jelenia Góra – Zgorzelec. Choć podstawowe znaczenie tej linii związane jest z przewozami pasażerskimi i regionalnym układem transportowym, potencjalne zagrożenia środowiskowe mogą występować w przypadku zdarzeń kolejowych, awarii technicznych lub transportu ładunków mogących stanowić zagrożenie dla ludzi i środowiska.

Szczególnym obiektem wymagającym uwzględnienia w ocenie zagrożeń jest lądowisko w Świebodzicach. Funkcjonowanie tego typu obiektu wiąże się z magazynowaniem i użytkowaniem sprzętu lotniczego, możliwością występowania paliw, olejów i materiałów eksploatacyjnych, a także z ryzykiem pożarowym w obrębie hangarów i zaplecza technicznego. W 2024 r. jednym z najpoważniejszych zdarzeń na terenie Świebodzic był pożar hangarów i samolotów na lądowisku, zakwalifikowany przez KP PSP w Świdnicy jako duży pożar. Zdarzenie to potwierdza konieczność stałego utrzymywania właściwych zabezpieczeń przeciwpożarowych, sprawnych dróg dojazdowych dla służb ratowniczych, wyposażenia obiektu w środki gaśnicze oraz prowadzenia regularnych przeglądów i procedur bezpieczeństwa.

Bezpośredni udział w działaniach ratowniczych związanych z pożarami, miejscowymi zagrożeniami, zdarzeniami drogowymi oraz potencjalnymi zdarzeniami chemiczno-ekologicznymi biorą jednostki Państwowej Straży Pożarnej oraz jednostki Ochotniczych Straży Pożarnych dysponowane w ramach systemu ratowniczego na poziomie powiatowym. Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy stanowi integralną część organizacji bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, ukierunkowaną na ratowanie życia, zdrowia, mienia i środowiska, a także na rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń. Na terenie powiatu świdnickiego funkcjonuje sieć jednostek OSP włączonych i niewłączonych do KSRG, co stanowi istotne wsparcie operacyjne dla Państwowej Straży Pożarnej. W 2024 r. jednostki ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu świdnickiego interweniowały łącznie 2 415 razy, w tym odnotowano 472 pożary, 1 776 miejscowych zagrożeń oraz 167 alarmów fałszywych. Na terenie Świebodzic odnotowano 233 zdarzenia. Dane te wskazują, że główne obciążenie operacyjne służb ratowniczych związane jest nie tylko z gaszeniem pożarów, ale również z likwidacją skutków zdarzeń drogowych, anomalii pogodowych, zagrożeń technicznych, podtopień, wiatrołomów oraz innych zdarzeń wymagających szybkiej reakcji. Dodatkowym czynnikiem zwiększającym znaczenie gotowości ratowniczej są ekstremalne zjawiska pogodowe. W 2024 r. powiat świdnicki zmagał się z powodzią, w trakcie której w dniach od 13 do 18 września zlikwidowano 566 zdarzeń, koncentrując działania na ewakuacji ludności, budowie zabezpieczeń przeciwpowodziowych oraz usuwaniu zatorów na rzekach. W kontekście zagrożeń poważnymi awariami ma to znaczenie, ponieważ intensywne opady, wezbrania cieków, podtopienia i silny wiatr mogą zwiększać ryzyko awarii infrastruktury technicznej, uszkodzeń instalacji, rozszczelnień zbiorników lub wtórnego uwolnienia substancji niebezpiecznych.

Działania właściwych służb skupiają się przede wszystkim na gaszeniu pożarów, likwidacji miejscowych zagrożeń, usuwaniu skutków zdarzeń drogowych i pogodowych, zabezpieczaniu miejsc zdarzeń oraz prowadzeniu działań ratowniczych w sytuacjach wymagających użycia specjalistycznego sprzętu. W przypadku zdarzeń z udziałem substancji niebezpiecznych kluczowe znaczenie ma szybka identyfikacja zagrożenia, zabezpieczenie miejsca zdarzenia, ograniczenie rozprzestrzeniania się substancji,

niedopuszczenie do przedostania się zanieczyszczeń do gleby, kanalizacji lub cieków powierzchniowych oraz przekazanie informacji właściwym służbom i organom administracji. Na terenie gminy Świebodzice najważniejsze działania ograniczające ryzyko wystąpienia poważnych awarii powinny obejmować: właściwe planowanie przestrzenne, utrzymywanie bezpiecznych odległości od infrastruktury stwarzającej potencjalne zagrożenie, kontrolę stanu technicznego instalacji i urządzeń, zapewnienie dojazdu dla służb ratowniczych, bieżące utrzymywanie kanalizacji deszczowej i urządzeń odwadniających, prowadzenie działań kontrolnych wobec podmiotów magazynujących substancje mogące stanowić zagrożenie oraz edukację mieszkańców i przedsiębiorców w zakresie postępowania w przypadku pożaru, wycieku substancji niebezpiecznej, awarii technicznej albo wystąpienia ekstremalnych zjawisk pogodowych.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak na terenie Gminy Świebodzice zakładów zakwalifikowanych jako ZDR lub ZZR funkcjonowanie systemu współpracy służb ratowniczych, Policji, Straży Miejskiej i jednostek zarządzania kryzysowego	znaczna liczba zdarzeń wymagających interwencji służb – w 2024 r. na terenie Świebodzic odnotowano 233 zdarzenia
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na ochronę ludności, obronę cywilną i wyposażenie służb ratowniczych prowadzenie ćwiczeń, szkoleń i edukacji mieszkańców oraz przedsiębiorców w zakresie reagowania na zagrożenia	ekstremalne zjawiska pogodowe, w szczególności intensywne opady, powódzie, podtopienia i silny wiatr, mogące powodować awarie wtórne pożary, wycieki substancji ropopochodnych i chemicznych oraz awarie infrastruktury technicznej i obiektów przemysłowych

4.10.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Na terenie Gminy Świebodzice nie funkcjonują zakłady zakwalifikowane jako zakłady o dużym ryzyku (ZDR) ani zakłady o zwiększonym ryzyku (ZZR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej. Nie oznacza to jednak braku zagrożeń o charakterze awaryjnym. Potencjalne ryzyko związane jest przede wszystkim z funkcjonowaniem infrastruktury technicznej, transportem substancji niebezpiecznych, działalnością przemysłową i usługową, lądowiskiem, a także z występowaniem pożarów i ekstremalnych zjawisk pogodowych. Głównym celem działań w tym obszarze powinno być ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii oraz minimalizacja ich skutków dla ludzi, środowiska i infrastruktury technicznej. Realizacja celu wymaga zarówno działań prewencyjnych, jak i utrzymywania odpowiedniej gotowości organizacyjnej oraz technicznej służb odpowiedzialnych za reagowanie kryzysowe.

Jednym z istotniejszych źródeł potencjalnego zagrożenia na terenie Świebodzic jest transport drogowy substancji niebezpiecznych. Przez gminę przebiegają drogi krajowe DK 34 i DK 35, droga wojewódzka DW 374 oraz inne ciągi komunikacyjne obsługujące ruch lokalny i tranzytowy. W przypadku wypadku pojazdu przewożącego paliwa, oleje lub substancje chemiczne istnieje ryzyko pożaru, wybuchu oraz zanieczyszczenia gleby, kanalizacji deszczowej i wód powierzchniowych. Z tego względu konieczne jest utrzymywanie odpowiedniego stanu infrastruktury drogowej, prawidłowej organizacji ruchu oraz prowadzenie kontroli pojazdów przewożących materiały niebezpieczne przez właściwe służby. Ryzyko awaryjne dotyczy również transportu kolejowego, ze względu na przebieg przez miasto linii kolejowej nr 274. W tym zakresie istotne jest utrzymywanie sprawności technicznej infrastruktury kolejowej, właściwe zabezpieczenie przejazdów oraz zapewnienie możliwości szybkiego dostępu służb ratowniczych do potencjalnych miejsc zdarzeń. Doświadczenia ostatnich lat wskazują również na znaczenie zagrożeń pożarowych. W 2024 r. na świebodzińskim lądowisku wystąpił duży pożar hangarów i samolotów, co potwierdziło konieczność utrzymywania właściwych zabezpieczeń przeciwpożarowych, sprawnych dróg dojazdowych, odpowiednich środków gaśniczych oraz regularnych przeglądów instalacji i obiektów, w których magazynowane lub wykorzystywane są paliwa i inne materiały łatwopalne.

Istotnym czynnikiem zwiększającym ryzyko awarii są także ekstremalne zjawiska pogodowe. Powódź z września 2024 r. wykazała potrzebę dalszego rozwijania zdolności reagowania na wezbrania rzek, podtopienia, intensywne opady i silny wiatr. Zjawiska te mogą powodować nie tylko bezpośrednie szkody,

lecz także wtórne awarie sieci energetycznych, gazowych i wodno-kanalizacyjnych, uszkodzenia zbiorników oraz uwalnianie substancji niebezpiecznych. W związku z tym należy kontynuować wzmacnianie systemu ochrony ludności i zarządzania kryzysowego. Szczególne znaczenie ma rozwój zaplecza sprzętowego, systemów alarmowania i ostrzegania oraz infrastruktury magazynowej.

W zakresie działalności gospodarczej konieczne jest dalsze prowadzenie kontroli podmiotów wykorzystujących i magazynujących substancje mogące stanowić zagrożenie dla ludzi i środowiska. Kontrole przedsiębiorstw w zakresie przestrzegania przepisów ochrony środowiska powinny być prowadzone przez WIOŚ oraz inne właściwe organy. Jednocześnie przedsiębiorcy powinni prowadzić bieżącą kontrolę stanu technicznego instalacji, właściwie magazynować substancje niebezpieczne oraz szkolić pracowników w zakresie postępowania w sytuacji awaryjnej.

Ważnym zadaniem pozostaje również utrzymywanie współpracy pomiędzy służbami ratowniczymi i administracją publiczną. W przypadku poważnych zdarzeń kluczowa jest szybka wymiana informacji oraz współdziałanie Państwowej Straży Pożarnej, Policji, Straży Miejskiej, służb zarządzania kryzysowego, zarządców infrastruktury oraz podmiotów gospodarczych. Wskazana jest organizacja ćwiczeń i szkoleń obejmujących m.in. zdarzenia chemiczno-ekologiczne, pożary, awarie techniczne, powódzie i ewakuację mieszkańców.

Istotną rolę powinna odgrywać także edukacja mieszkańców i przedsiębiorców dotycząca prawidłowego zachowania w przypadku pożaru, wycieku substancji chemicznej, skażenia środowiska, awarii infrastruktury czy wystąpienia klęski żywiołowej. Działania informacyjne powinny obejmować również zasady alarmowania służb, zachowania podczas ewakuacji oraz reagowania na komunikaty i ostrzeżenia wydawane przez właściwe organy.

5. Zagadnienia horyzontalne

Celem niniejszego rozdziału jest przedstawienie czterech zagadnień horyzontalnych, stanowiących fundament wszystkich działań zapisanych w niniejszym **„Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Świebodzice na lata 2026-2029 z perspektywą do roku 2033”**.

Każdy obszar interwencji i każdy kierunek działań powinien być spójny z czterema zagadnieniami horyzontalnymi, jakim są:

- adaptacja do zmian klimatu,
- nadzwyczajne zagrożenia,
- edukacja ekologiczna,
- monitoring środowiska.

Wszystkie obszary interwencji na których opiera się niniejszy **„Program...”** zawierają aspekty każdego z czterech działań horyzontalnych. Istotnym jest także, iż w każdej dziedzinie środowiskowej prowadzona jest edukacja ekologiczna, a nadzwyczajne zagrożenia czy awarie mogą wpływać na wszystkie obszary środowiska od przyrody po powietrze, wody i gleby. A w celu kontroli stanu i podjęcia ewentualnych szybkich kroków niezbędny jest monitoring środowiska i stała kontrola jego stanu.

6. Adaptacja do zmian klimatu

W 2013 roku Ministerstwo Środowiska opracowało „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”. Dokument ten został opracowany przez Ministerstwo Środowiska na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. "Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu - KLIMADA".

Oddziaływania związane ze zmianami klimatu będą z różnym natężeniem wzmacniane wskutek działalności człowieka, zarówno poprzez podejmowanie aktywności gospodarczej (wydobycie kopalin, kierunkowa gospodarka leśna i hodowla zwierząt oraz rolnictwo), jak i jej zaniechania (porzucanie łąk i muraw, zanik tradycyjnych form wykorzystania terenu). Oddziaływania te są wielokierunkowe i mogą

znacznie wzmocnić niekorzystne oddziaływanie zmian warunków klimatycznych w powiązaniu z nieprawidłowym zagospodarowaniem terenu.

Z racji zwiększonej częstotliwości występowania ekstremalnych zjawisk pogodowych należy spodziewać się w przyszłości zwiększonej możliwości wystąpienia suszy, nadmiernych opadów, powodzi, które mogą zapoczątkować powstanie nowych osuwisk, erozję terenów pagórkowatych.

Problem zmian w reżimie hydrologicznym dotyczy również siedlisk wód słodkich, płynących lub stojących. Grupa ta jest narażona na zmiany wskutek wzrostu opadów nawałnych, okresów suchych, procesów eutrofizacji i zaburzeń przepływu wód w zbiornikach.²

Pomiędzy zagospodarowaniem przestrzennym i warunkami klimatycznymi zachodzi ścisły związek wzajemnego oddziaływania. W kontekście zmian klimatu istnieje konieczność zmian treści planowania przestrzennego tak, żeby odpowiadały na problemy, które dotychczas nie były, bądź nie musiały być przedmiotem rozstrzygnięć planistycznych, albo miały marginalne znaczenie w toku procesu planistycznego. Biorąc pod uwagę horyzontalny i interdyscyplinarny charakter gospodarki przestrzennej wdrażanie działań adaptacyjnych w tym sektorze przyczynia się do ograniczenia skutków zmian klimatu nie tylko w zagospodarowaniu przestrzennym, ale także w większości obszarów życia gospodarczego i społecznego. To powoduje, że planowanie przestrzenne, będące najważniejszym instrumentarium gospodarki przestrzennej, urasta do jednego z najistotniejszych kreatorów przestrzennej organizacji systemów społeczno-gospodarczych i ekologicznych, decydujących o adaptacji polskiej przestrzeni do spodziewanych zmian klimatu, a tym samym uwarunkowań środowiskowych i łagodzenia skutków społeczno-ekonomicznych tych zmian.

Zmiany klimatu i potencjalne skutki tych zmian zostały wzięte pod uwagę w niniejszym dokumencie poprzez realizację celów i kierunków działań, jakie zostały zapisane w „Strategicznym planie adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030”.

W ramach poszczególnych kierunków interwencji wszystkie te cele zostały wzięte pod uwagę i w ramach nich zostały zaplanowane zadania dotyczące energetyki, edukacji mieszkańców, zarządzania szlakami komunikacyjnymi w celu minimalizacji zagrożeń powodowanych przewozem substancji niebezpiecznych.

Wśród kluczowych działań o charakterze horyzontalnym, które według „Strategicznego planu adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” powinny być realizowane należy wymienić rozwój alternatywnych możliwości produkcji energii na poziomie lokalnym, zarządzanie ryzykiem powodziowym, realizacja działań zabezpieczających przed osuwiskami oraz wdrażanie lokalnych systemów monitoringu i ostrzegania przed nadzwyczajnymi zjawiskami klimatycznymi. Istotnym elementem jest ciągła edukacja ekologiczna nie tylko dzieci, ale także osób dorosłych w szczególności rolników i właścicieli lasów, właściwe planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji oraz uwzględnianie trendów klimatycznych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej.³

7. Nadzwyczajne zagrożenia

Zarówno jako nadzwyczajne zagrożenie dla środowiska, jak i poważną awarię należy traktować zdarzenia, takie jak: pęknięcie i rozszczelnienie instalacji rurociągów, wybuch, awaria zbiornika, katastrofa autocysterny przewożącej substancję niebezpieczną, awaria obiektów hydrotechnicznych, itp.

Na zagrożenia pożarowe wpływa także sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne.

Powstałe zagrożenia usuwane są przez odpowiednio wyposażone i wyszkolone jednostki straży pożarnej.

Zagrożeniem dla mieszkańców i środowiska może być także transport paliw i ładunków niebezpiecznych, mogą one być przewożone wszystkimi drogami, na których nie ma zakazów transportu ciężkiego lub innych obostrzeń. W trakcie doraźnych kontroli pojazdy te są sprawdzane przez funkcjonariuszy policji pod kątem tadoowności pojazdów oraz ich stanu technicznego.

² Scenariusze Zmian Klimatu do 2030 r. i wpływ na sektory i obszary wrażliwe, Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

³ Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020

Nadzwyczajne zagrożenia, do których może dojść na terenie gminy w trakcie normalnego funkcjonowania sprecyzowano w rozdziale 4.10 dotyczącym Zagrożeń poważnymi awariami. W rozdziale tym sprecyzowano rodzaje zagrożeń, do jakich może dojść na obszarze gminy, wyspecyfikowano jednostki, które zajmują się identyfikacją zdarzeń, ratowaniem zdrowia, życia i mienia oraz usuwaniem skutków awarii oraz kompetencje organów do realizacji zadań w tym zakresie.

8. Działania edukacyjne

W zakresie edukacji ekologicznej najważniejszym celem, który należy osiągnąć jest wykształcenie świadomości ekologicznej i przekonanie młodej i dojrzałej części społeczeństwa o konieczności myślenia i działania według zasad ekorozwoju. Jest to cel dalekosiężny, wykraczający poza horyzont 2033 roku, do którego można się zbliżyć poprzez stopniowe podnoszenie świadomości ekologicznej.

Ustawa Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r. (tj. Dz. U. 2025 r. poz. 647, z późn zm.) narzuca obowiązek uwzględniania problematyki ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w programach nauczania wszystkich typów szkół, a także kursów prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych.

W środkach masowego przekazu w publikacjach i audycjach również istnieje obowiązek popularyzacji ochrony środowiska i kształtowania pozytywnego stosunku do przyrody.

Ważną rolę w realizacji polityki proekologicznej Gminy Świebodzice odgrywają mieszkańcy. Ich zachowania, nawyki i podejmowane działania bezpośrednio przekładają się na jakość środowiska naturalnego. Dlatego istotne jest, by permanentnie kształtować świadomość mieszkańców w zakresie ochrony środowiska. Związana z tym edukacja ekologiczna stanowi moduł uzupełniający wielowymiarową działalność gminy na rzecz tworzenia otoczenia przyjaznego człowiekowi.

Organy administracji, instytucje koordynujące działania związane z ochroną środowiska oraz te, które kierują i zarządzają działalnością naukową i naukowo-badawczą w zakresie ekologizacji są zobowiązane uwzględniać w swoich planach i działaniach bieżących i długoterminowych zagadnienia dotyczące ekologii i ochrony przyrody.

Na wszystkich etapach edukacji od przedszkolnej poprzez podstawową placówki nauczania obejmujące swym działaniem jakakolwiek edukację dzieci i młodzieży zawierają w swoich programach dziedziny nauki lub dyscypliny naukowe wiążące się z ochroną środowiska.

Postawy społeczne i realizowana w całym okresie programowania szeroko pojęta edukacja ekologiczna ma na celu stałe podnoszenie świadomości zarówno dzieci i dorosłych. Wynika to z faktu, iż wśród społeczeństw gorzej wykształconych powszechnie akceptowane są postawy antyekologiczne (dewastacja zasobów przyrody, brak oszczędzania wody, segregacji odpadów), a brak perspektyw na polepszenie lub zmianę sytuacji będzie tylko pogłębiać patologiczne zachowania.

Gmina powinna kontynuować i rozwijać współpracę z placówkami oświatowymi, organizacjami społecznymi i instytucjami, przy organizowaniu prelekcji, wystaw, spotkań, wycieczek o tematyce ekologicznej i przyrodniczej, organizować akcje oraz pomagać przy realizacji programów szkolnych promujących idee zbierania surowców wtórnych w celu ich właściwego zagospodarowania. Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców nie tylko przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów, ale także do oszczędzania wody, niespalania odpadów w domowych kociach, dbałości oraz szacunku o całość otaczającej nas przyrody i środowiska.

Czynnikami, które decydują o sukcesie realizowanej akcji edukacji ekologicznej są rzetelna informacja oraz umiejętność komunikowania się ze społeczeństwem.

W zakresie wszystkich aspektów ochrony środowiska potrzebne są działania edukacyjne zarówno dla dzieci, młodzieży jak i dla dorosłej części społeczeństwa. Z tego powodu zadania dotyczące edukacji ekologicznej umieszczono w harmonogramach we wszystkich rozdziałach dotyczących poszczególnych obszarów interwencji.

9. Monitoring środowiska

W związku ze zmianą kompetencji wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska i Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska wynikającą z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw, od dnia 1 stycznia 2019 roku organem realizującym zadania Państwowego Monitoringu Środowiska jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Z dniem 1 stycznia 2019 roku pracownicy Wydziału Monitoringu Środowiska oraz Laboratorium WIOŚ stali się pracownikami GIOŚ. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska zadania Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie: gromadzenia i analizy wyników badań i obserwacji, przygotowania ocen jakości środowiska oraz udostępniania informacji o środowisku, realizuje poprzez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska.

Zadania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na monitoringu środowiska.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym).

W myśl nowych przepisów ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska z 2018 r. (ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. o zmianie ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r. poz. 1471, z późn zm.) od 1 stycznia 2019 r. zadania PMŚ są realizowane wyłącznie przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Zakres zadań państwowego monitoringu środowiska jest określany w wieloletnich strategicznych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska i zatwierdzanych przez Ministra Klimatu i Ochrony Środowiska oraz w wykonawczych programach PMŚ opracowywanych przez Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. Obecnie obowiązujący Strategiczny Program PMŚ na lata 2020-2025 powstał na podstawie art. 4a ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 10 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska. Dokument ten obejmuje zadania wynikające z odrębnych ustaw, zobowiązań międzynarodowych oraz innych potrzeb wynikających ze strategii rozwoju oraz innych programów i dokumentów programowych.⁴

Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.

Działalność inspekcyjna na terenie województwa śląskiego prowadzona jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. Polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzone są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania nakładane są kary.

⁴ <http://wroclaw.wios.gov.pl/monitoring-srodowiska/regionalny-wydzial-monitoringu-srodowiska/>

10. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 26 Cele, kierunki interwencji i zadania dotyczące ochrony klimatu i jakości powietrza

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Znacząca poprawa jakości powietrza na obszarze gminy związana z realizacją kierunków działań naprawczych	Stężenie średnioroczne benzo(a)pirenu [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] Źródło danych: GIOŚ	1,77 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Bez przekroczeń	Skuteczne wdrażanie planów i programów służących ochronie powietrza w skali lokalnej i wojewódzkiej poprzez osiągnięcie zakładanych efektów ekologicznych	Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego w gminie Świebodzice	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Brak środków finansowych
			Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM _{2,5} [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] Źródło danych: GIOŚ	10,8 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Bez przekroczeń		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: zarządcy budynków we władaniu Gminy Świebodzice	Brak środków finansowych
			Stężenie średnioroczne pyłu zawieszonego PM ₁₀ [$\mu\text{g}/\text{m}^3$] Źródło danych: GIOŚ	17,7 $\mu\text{g}/\text{m}^3$	Bez przekroczeń		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach mieszkalnych	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: mieszkańcy, zarządcy i administratorzy budynków	Brak środków finansowych
			Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży gmina Źródło danych: GIOŚ	Klasa C dotyczy: pyłu PM ₁₀ , benzo(a)piren w pyłe PM ₁₀ , ozonu O ₃	Klasa A		Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Świebodzice (dotacja dla mieszkańców, Program 'Czyste Powietrze', „Ciepłe Mieszkanie”)	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: mieszkańcy, zarządcy i administratorzy budynków	Brak zaangażowania przedsiębiorców

							Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Zadanie monitorowane: przedsiębiorstwa	Brak zaangażowania przedsiębiorców
			Liczba akcji edukacji ekologicznych z zakresu ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej Źródło danych: Gmina Świebodzice	2 akcje w 2024 r. – udział w 1 akcji ogólnopolskiej oraz 1 akcja lokalna	Kilkadziesiąt akcji edukacyjnych w zakresie ekologii rocznie		Organizowanie akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Brak środków finansowych
			Liczba stacji PMŚ Źródło danych: GIOŚ	0	1		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	Zadanie monitorowane: GIOŚ	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli zakładów w roku Źródło danych: WIOŚ	2	5		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	Zadanie monitorowane: WIOŚ	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli źródeł ciepła Źródło danych: Gmina Świebodzice	ok. 10/rok	> 20/rok ⁵		Wzmocnienie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Brak środków finansowych
			Liczba odcinków dróg budowanych i przebudowywanych Źródło danych: Gmina Świebodzice, SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	9 odcinków/zadań drogowych zrealizowanych w 2024 r.	Wg potrzeb		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	Brak środków finansowych
			Liczba nowych niskoemisyjnych pojazdów transportu zbiorowego Źródło danych: przewoźnicy	0	Wg potrzeb	Wdrożenie mechanizmów ograniczających negatywny wpływ transportu na jakość powietrza poprzez efektywną politykę transportową do poziomu niepowodującego negatywnego oddziaływania na jakość powietrza	Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu skłonienie mieszkańców do przesiadki z prywatnych samochodów na rzecz transportu zbiorowego	Zadanie monitorowane przez przedsiębiorstwa komunikacyjne	Brak dofinansowania, brak środków na realizację zadania

⁵ wymóg „Programu ochrony powietrza dla województwa dolnośląskiego” – działanie naprawcze

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 27 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Modernizacja i budowa energooszczędnego oświetlenia ulicznego w gminie Świebodzice	Gmina Świebodzice	104,1	wg potrzeb				Środki własne Gminy, FE DS	Brak środków finansowych
		Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, w tym wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	Gmina Świebodzice	wg potrzeb					Środki własne Gminy, FE DS, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Brak środków finansowych
		Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Świebodzice (dotacja dla mieszkańców, Program „Czyste Powietrze”, „Ciepłe Mieszkanie”)	Gmina Świebodzice – punkt konsultacyjny, realizacja: mieszkańcy Gminy	wg potrzeb					Środki własne mieszkańców, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Możliwe tączenie dostępnych programów dotacyjnych
		Organizowanie akcji edukacyjnych i społecznych związanych z ograniczeniem emisji, efektywnością energetyczną oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii	Gmina Świebodzice	5/rok					Środki własne Gminy, FE DS, WFOŚiGW/NFOŚiGW	Na wszystkie dziedziny środowiskowe
		Wzmacnianie kontroli egzekwowania prawa w zakresie ochrony powietrza	Gmina Świebodzice	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	W razie potrzeb
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych i chodników	Gmina Świebodzice	3 933,3	wg potrzeb				Środki własne Gminy, FE DS, RFRD, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL)	Brak środków finansowych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice, budżetu Gminy Świebodzice na 2027 r., a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania.

Tabela 28 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza, w tym gospodarki niskoemisyjnej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona klimatu i jakości powietrza	Program poprawy jakości powietrza poprzez zwiększenie udziału OZE w wytwarzaniu energii w budynkach mieszkalnych na terenie gminy Świebodzice (dotacja dla mieszkańców, Program „Czyste Powietrze”, „Ciepłe Mieszkanie”)	Mieszkańcy, zarządcy i administratorzy budynków	Wg potrzeb	Środki własne mieszkańców, FE DS, NFOŚiGW/WFOŚiGW	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
		Ograniczenie niskiej emisji w budynkach przedsiębiorstw, w tym wykorzystanie OZE	Przedsiębiorstwa	Wg potrzeb	Środki własne przedsiębiorców, FE DS, NFOŚiGW/WFOŚiGW	Brak zainteresowania przedsiębiorców
		Rozwój systemu informacyjnego dotyczącego monitoringu jakości powietrza i stanu jakości powietrza w skali lokalnej	GIOŚ	20/rok	Środki GIOŚ, FE DS	-
		Sukcesywna kontrola uciążliwych źródeł zanieczyszczeń	WIOŚ	30/rok	Środki WIOŚ	Działanie jest realizowane co roku i będzie kontynuowane
		Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	Wg kosztorysów inwestycji	Środki własne Powiatu Świdnickiego, DSDiK, GDDKiA	Brak środków finansowych
		Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny niskoemisyjny tabor autobusowy mający na celu skłonienie mieszkańców do przesiadki z prywatnych samochodów na transport zbiorowy	ZGK Świebodzice Sp. z o.o.	Wg potrzeb	Środki własne przedsiębiorstw, fundusze krajowe i unijne (w tym FE DS)	Zależy od dostępu do zewnętrznych środków finansowania

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 29 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zagrożenia hałasem	Poprawa i utrzymanie dobrego stanu akustycznego środowiska	Liczba zmodernizowanych dróg krajowych/ wojewódzkich/ powiatowych/ gminnych na rok Źródło danych: administratorzy dróg	7 dróg gminnych	Wg potrzeb	Zmniejszenie liczby mieszkańców narażonych na ponadnormatywny hałas	Ograniczenie hałasu drogowego	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	Brak środków finansowych
			Liczba decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu Źródło danych: Starosta Świdnicki	3	Wg potrzeb		Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Zadanie monitorowane: Starosta Świdnicki	Realizacja w razie potrzeby
			Liczba akcji edukacyjnych o tematyce ekologicznej w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu Źródło danych: Gmina Świebodzice	Brak	3/rok		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba przedsiębiorstw badanych / liczba naruszeń 2022-2025 Źródło danych: WIOŚ	0/0	Wg potrzeb	Rozwój sieci monitoringu poziomu emisji hałasu do środowiska oraz narażenia mieszkańców na ponadnormatywny hałas	Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	Zadanie monitorowane przez WIOŚ	Brak środków finansowych na realizację zadania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 30 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zagrożenia hałasem	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg publicznych	Gmina Świebodzice	150	Wg kosztorysów inwestycji				Środki własne Gminy Świebodzice, FE DS, RFRD, środki budżetu państwa	Zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości
		Edukacja ekologiczna w zakresie zapobiegania nadmiernej emisji hałasu	Gmina Świebodzice	10/rok					Środki własne Gminy Świebodzice, środki zewnętrzne WFOŚiGW	Przy okazji innych działań edukacyjnych

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice, budżetu Gminy Świebodzice, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania.

Tabela 31 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożenia hałasem

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zagrożenia hałasem	Działania administracyjne mające na celu ograniczanie hałasu przemysłowego	Starosta Świdnicki	Koszty ewentualnych badań poziomu hałasu oraz administracyjne	Środki własne Powiatu Świdnickiego	Liczba decyzji zależy od udokumentowanych przekroczeń
		Ograniczenie hałasu drogowego	SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	Według zadań własnych oraz według kosztorysu dodatkowych działań	Środki własne Powiatu Świdnickiego, DSDiK, GDDKiA	Zakres zadań ustalany jest w ramach potrzeb i możliwości dofinansowania
		Monitoring poziomów hałasu emitowanego przez przedsiębiorstwa	WIOŚ	W zależności od liczby kontroli	Środki własne WIOŚ	Liczba kontroli zależy od potrzeb

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 32 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Pola elektromagnetyczne	Utrzymanie wartości natężenia promieniowania elektromagnetycznego na dotychczasowych niskich poziomach	Liczba punktów z przekroczeniami dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego Źródło danych: GIOŚ	0	0	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie niekonfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w mpzp)	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Ryzyko sprzeciwu mieszkańców
							Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	Zadanie monitorowane: Starosta Świdnicki	Zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji
							Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych	Zadanie monitorowane przez GIOŚ	Wzrost liczby źródeł promieniowania

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 33 Harmonogram zadań własnych z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Pola elektromagnetyczne	Ograniczanie oddziaływania pól elektromagnetycznych m.in. poprzez preferowanie nisko konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego (poprzez zapisy ograniczające w MPZP)	Gmina Świebodzice	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy Świebodzice	Zapisy ograniczające w mpzp

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Świebodzice, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 34 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu pola elektromagnetycznego

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Pole elektromagnetyczne	Kontynuacja monitoringu pól elektromagnetycznych oraz rejestru terenów, na których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych poziomów w środowisku	GIOŚ	Koszty administracyjne	Środki własne GIOŚ	Działanie aktualnie jest realizowane w cyklach 3-letnich
		Przyjmowanie zgłoszeń instalacji emitujących pola elektromagnetyczne	Starosta Świdnicki	Koszty administracyjne	Środki własne Powiatu Świdnickiego	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 35 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarowanie wodami	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu	Ocena JCWP Źródło danych: GIOŚ	Wody powierzchniowe stan zły	Wody powierzchniowe stan dobry	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi planami gospodarowania wodami dla dorzecza Odry	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	Zadanie monitorowane: GIOŚ	Brak
			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie ochrony wód Źródło danych: Gmina Świebodzice, PGW WP	3–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych	3–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	*Tematyka ochrony wód poruszana jest także w trakcie innych działań edukacyjnych

			Koszty poniesione na konserwację i bieżące utrzymanie koryt cieków Źródło danych: PGW WP	0	Wg potrzeb		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	Zadanie monitorowane: PGW WP	Niewystarczające środki finansowe
			Liczba zmian mpzp uwzględniających zarządzanie ryzykiem powodziowym Źródło danych: Gmina Świebodzice	2	wg potrzeb		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Przedłużający się etap opiniowania i uzgadniania
			Liczba magazynów przeciwpowodziowych Źródło danych: Gmina Świebodzice	1	1		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Niewystarczające środki finansowe

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 36 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarowanie wodami	Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, sposobach ochrony przed powodzią i suszą, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Świebodzice	5/rok					Środki własne Gminy	
		Wyznaczanie i uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz granic obszarów zalewowych, w tym obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, na których obowiązują zakazy wynikające z ustawy Prawo wodne	Gmina Świebodzice	Realizacja wg potrzeb					Środki własne Gminy	
		Utrzymywanie, doposażenie i optymalizacja wykorzystania magazynów przeciwpowodziowych	Gmina Świebodzice	Realizacja wg potrzeb					Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice, budżetu Gminy Świebodzice, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 37 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oraz udostępnianie wyników tego monitoringu, w tym wzmocnienie monitoringu wód	GIOŚ	20/rok	Środki własne GIOŚ	Realizacja jako kontynuacja
		Utrzymanie i bieżące remonty cieków i urządzeń ochrony przeciwpowodziowej	PGW WP	Wg kosztorysów inwestycji	Środki własne PGW WP	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 38 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	System zrównoważonego gospodarowania wodami powierzchniowymi i podziemnymi, umożliwiający zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych regionu przy osiągnięciu i utrzymaniu co najmniej dobrego stanu wód	Długość kanalizacji sanitarnej rozdzielczej Źródło danych: Gmina Świebodzice	47,8 km	50,5 km	Rozwój i dostosowanie instalacji i urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Modernizacja i budowa sieci kanalizacji sanitarnej, przyłączenie nowych nieruchomości	Zadanie własne: Gmina Świebodzice (ZWiK Sp. z o.o.)	Brak środków finansowych
			Skanalizowanie gminy Źródło danych: Gmina Świebodzice	88,56%	90%				
			Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków Źródło danych: Gmina Świebodzice	1	1				
			Liczba przyłączy kanalizacji sanitarnej Źródło danych: Gmina Świebodzice	2 331 szt.	Wg potrzeb		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia	Zadanie własne: Gmina Świebodzice (ZWiK Sp. z o.o.)	Brak środków finansowych
			Zwodociągowanie gminy Źródło danych: Gmina Świebodzice	99%	99%				
			Długość sieci wodociągowej rozdzielczej Źródło danych: Gmina Świebodzice	113,7 km	115 km				

			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej Źródło danych: Gmina Świebodzice	2–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych	2–5 rocznie w ramach innych działań edukacyjnych		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Zadanie własne: Gmina Świebodzice (ZWiK Sp. z o.o.)	W trakcie innych działań edukacyjnych
			Liczba zbiorników bezodpływowych/ Liczba przydomowych oczyszczalni Źródło danych: Gmina Świebodzice	187 / 23	Wg potrzeb		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	
			Liczba kontroli na posesjach Źródło danych: Gmina Świebodzice	69	Wg potrzeb		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Brak środków finansowych
			Liczba kontroli podmiotów wprowadzających ścieki do wód lub ziemi / liczba uchybień Źródło danych: WIOŚ	2/0	3/rok		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Zadanie monitorowane WIOŚ	Brak środków finansowych
			Długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie gminy Źródło danych: Gmina Świebodzice	Brak danych	Wg potrzeb	Osiągnięcie i utrzymanie co najmniej dobrego stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z obowiązującymi planami gospodarowania wodami dla dorzecza Odry	Utrzymanie systemu odwadniania, budowa, przebudowa, modernizacja i remont kanalizacji deszczowej wraz z retencją wód na terenie gminy	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Brak środków finansowych

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 39 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Modernizacja i budowa sieci kanalizacji sanitarnej, przyłączenie nowych nieruchomości, w tym budowa kanalizacji sanitarnej od ulicy Wesotej do ulicy Strzegomskiej w Świebodzicach	Gmina Świebodzice (ZWik Sp. z o.o.)	1 965	2 000			3 965	Środki własne Gminy Świebodzice, Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS 2021–2027)	Brak środków finansowych
		Budowa i modernizacja sieci wodociągowej, przyłączenie nowych odbiorców wody przeznaczonej do spożycia	Gmina Świebodzice (ZWik Sp. z o.o.)	wg planów inwestycyjnych					Środki własne Gminy Świebodzice i ZWIK Sp. z o.o., Fundusze Europejskie (FEnIKS 2021–2027, FE DS), WFOŚiGW/NFOŚiGW	Brak środków finansowych
		Działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach oszczędnego użytkowania wody oraz najważniejszych sprawach związanych z odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży	Gmina Świebodzice	2	2	2	2	16	Środki własne Gminy, ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW	
		Prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Świebodzice	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	
		Prowadzenie kontroli gospodarki ściekowej na posesjach prywatnych	Gmina Świebodzice	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	
		Utrzymanie systemu odwadniania, budowa, przebudowa, modernizacja i remont kanalizacji deszczowej wraz z retencją wód na terenie gminy	Gmina Świebodzice	100 /rok					Środki własne Gminy, NFOŚiGW oraz z programu Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice na lata 2025-2033, budżetu Gminy Świebodzice na 2027 rok, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 40 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	WIOŚ, PGW Wody Polskie	Koszty administracyjne	Środki WIOŚ, PGW Wody Polskie	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 41 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby geologiczne	Racjonalne i efektywne gospodarowanie zasobami ze złóż	Liczba złóż surowców naturalnych Źródło danych: Centralna Baza Danych Geologicznych (CBDG)	2	2	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane przez organy administracji geologicznej, marszałka województwa, administrację szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	Zmiana w przepisach prawnych dot. kompetencji
							Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	Zadanie monitorowane przez użytkowników terenów	Brak środków na działania rewitalizacyjne
							Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	Zadanie monitorowane: Marszałek Województwa Dolnośląskiego	

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 42 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zasoby geologiczne	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Gmina Świebodzice jako organ informujący o zagrożeniach	Koszty administracyjne					Środki własne Gminy	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Świebodzice, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 43 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów geologicznych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby geologiczne	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Organy administracji geologicznej, marszałek województwa, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	Koszty administracyjne	Środki własne organów	-
		Wykorzystanie najnowocześniejszych technik przy prowadzeniu prac rozpoznawczych, eksploatacyjnych i przetwórstwa kopalin w celu minimalizacji oddziaływania na środowisko naturalne	Użytkownicy terenów	Zgodnie z dokumentacją kosztorysową	Środki władających terenem	-
		Zapobieganie nielegalnej eksploatacji kopalin ze złóż	Marszałek Województwa Dolnośląskiego	Koszty administracyjne	Środki własne organów	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 44 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gleb

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gleby	Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi	Powierzchnia wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych Źródło: Starosta Świdnicki	4,97 ha	0	Zachowanie możliwie dobrego stanu gleb	Uzgadnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	Zadanie monitorowane: podmioty zobowiązane do rekultywacji, Starosta Świdnicki	Sprzeciw właścicieli działek

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 45 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gleb

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gleby	Uzgadnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	podmioty zobowiązane do rekultywacji, Starosta Świdnicki	W zależności od zakresu i liczby decyzji	Środki własne właścicieli terenów	-

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 46 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Racjonalna gospodarka odpadami	Liczba kontroli mieszkańców pod względem spalania odpadów Źródło danych: Gmina Świebodzice	50 kontroli palenisk	Wg potrzeb	Gospodarowanie odpadami komunalnymi w mieście na podstawie regionalnych instalacji przetwarzania odpadów oraz zwiększenie udziału odzysku, w szczególności recyklingu, w odniesieniu do szkła, metali, tworzyw sztucznych oraz papieru i tektury	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	-
			Liczba rocznie usuwanych/likwidowanych miejsc nielegalnego składowania odpadów Źródło danych: Gmina Świebodzice	0	Wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów i ich usuwanie	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	-
			Ilość usuniętego azbestu zgodnie z Bazą Azbestową Źródło danych: Gmina Świebodzice	5,42 Mg tj. 4,1% całej zinwen. masy	>10%		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Zadanie monitorowane: mieszkańcy, Gmina Świebodzice (operator środków z WFOŚiGW)	-
			Procent mieszkańców objętych systemem selektywnej zbiórki odpadów komunalnych Źródło danych: Gmina Świebodzice	91,6%	100%		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	-
			Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca Źródło danych: GUS	432 kg	<432 kg		Planowane rozbudowa PSZOK-u i zmiana lokalizacji	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	-
			Liczba akcji edukacji ekologicznej w zakresie gospodarki odpadami Źródło danych: Gmina Świebodzice	12 akcji/inicjatyw	Wg potrzeb		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	-

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 47 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Wzmacnianie kontroli prawidłowego postępowania z odpadami (kontrole zawartych umów czy prawidłowego selekcjonowania odpadów)	Gmina Świebodzice	Zadanie prowadzą pracownicy Urzędu Gminy w ramach obowiązków służbowych, koszty zależą od liczby kontroli					Środki własne Gminy	
		Sukcesywne zapobieganie powstawaniu miejsc nielegalnego składowania odpadów i ich usuwanie	Gmina Świebodzice	Koszty zależne od liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów					Środki własne Gminy	
		Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy (dotacje dla mieszkańców)	Gmina Świebodzice	Koszty zależne od wniosków mieszkańców dotyczących usuwania wyrobów zawierających azbest					Gmina Świebodzice (operator środków z WFOŚiGW)	
		Prowadzenie i rozwijanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych	Gmina Świebodzice	13 964,5	15 162,5	wg potrzeb / nowych umów			Opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi Środki własne Gminy Świebodzice	
		Modernizacji punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych w sposób zapewniający łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy	Gmina Świebodzice	Wg potrzeb					Środki własne Gminy	
		Prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej dotyczącej konieczności właściwego postępowania z odpadami	Gmina Świebodzice	5/rok					Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice na lata 2026–2035, budżetu Gminy Świebodzice na 2027 rok, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 48 Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zasoby przyrodnicze	Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu	Liczba akcji edukacji ekologicznej Źródło danych: Gmina Świebodzice, Nadleśnictwo Świdnica, Nadleśnictwo Wałbrzych	5 rocznie	5–10 rocznie	Podejmowanie działań z zakresu pogłębiania i udostępniania wiedzy o zasobach przyrodniczych i walorach krajobrazowych gminy, w tym prowadzenie badań naukowych, inwentaryzacji przyrodniczej i monitoringu oraz działania z zakresu edukacji ekologicznej	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: Nadleśnictwo Świdnica	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców
			Liczba nasadzeń drzew Źródło danych: GUS	37 szt. tj. ok. 1,2 szt./km ²	>2 szt./km ² nasadzeń drzew		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane: Powiat Świdnicki, DSDiK, GDDKiA	
			Liczba korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania Źródło danych: Gmina Świebodzice	1	Wg potrzeb		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Zadanie własne: Gmina Świebodzice	Przedłużający się okres uchwalenia planów
		Zwiększenie lesistości	Liczba nowych/zaktualizowanych uproszczonych planów/inwentaryzacji Źródło danych: Starosta Świdnicki	1/1	Wg potrzeb	Zrównoważony rozwój lasów	Sporządzanie/aktualizacja inwentaryzacji stanu lasu, bądź uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	Zadanie monitorowane: właściciele lasów pod nadzorem Starosty Świdnickiego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa objęta inwentaryzacją stanu lasu/uproszczonym planem urządzenia lasu Źródło danych: Nadleśnictwo Świdnica Nadleśnictwo Wałbrzych	100%	100%		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzenia lasów państwowych	Zadanie monitorowane: Starosta Świdnicki	Brak środków finansowych

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY ŚWIEBODZICE NA LATA 2026-2029 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2033

			Powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) Źródło danych: Starosta Świdnicki	0,61	Wg potrzeb		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Zadanie monitorowane właściciele lasów pod nadzorem nadleśniczego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urządzania lasów (%) Źródło danych: Starosta Świdnicki	95%	100%		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Nadleśniczy w imieniu Starosty Świdnickiego	Brak środków finansowych
			Powierzchnia zalesień na rok (ha) Źródło danych: GUS	0	Wg potrzeb		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Zadanie monitorowane: właściciele gruntów	Możliwy brak zainteresowania mieszkańców

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 49 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zasoby przyrodnicze	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Gmina Świebodzice	2	2	2	2	16	Środki własne Gminy (ew. dofinansowanie ze środków WFOŚiGW/NFOŚiGW)	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Świebodzice	5	5	5	5	40	Środki własne Gminy	
		Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego	Gmina Świebodzice	Wg potrzeb					Środki własne Gminy	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF Gminy Świebodzice, budżetu Gminy Świebodzice na 2026 rok, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 50 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zasoby przyrodnicze	Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie ochrony i zachowania walorów krajobrazu i przyrody oraz promocja tych walorów	Nadleśnictwo Świdnica, Nadleśnictwo Wałbrzych	Wg planów finansowych nadleśnictw	Środki własne Nadleśnictwo Świdnica, NFOŚiGW/WFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno-konserwacyjne zieleni przydrożnej	SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	Wg potrzeb	Środki własne SDPŚ, DSDiK, GDDKiA	
		Sporządzanie/aktualizacja inwentaryzacji stanu lasu, bądź uproszczonych planów urządzenia lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa	Starosta Świdnicki	Koszty administracyjne	Środki własne	W razie potrzeby
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń w lasach prywatnych	Starosta Świdnicki	Wg potrzeb	Środki własne Powiatu Świdnickiego	
		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzenia lasów państwowych	Nadleśnictwo Świdnica, Nadleśnictwo Wałbrzych	Wg planów finansowo-gospodarczych nadleśnictw	Środki własne nadleśnictw	
		Realizacja zadań gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzenia lasów prywatnych	Właściciele lasów pod nadzorem Starosty Świdnickiego	Wg planów finansowo-gospodarczych nadleśnictw	Środki własne właścicieli lasów, ew. pozyskane	
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	Właściciele gruntów	10/rok	Środki własne właścicieli terenów	W razie potrzeby

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 51 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa, rok 2025 lub 2024	Wartość docelowa, rok 2033				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie zagrożeniom na terenie gminy	Liczba kontroli zakładów w zakresie ochrony środowiska Źródło danych: dane WIOŚ	0/rok	Wg potrzeb	Zmniejszenie zagrożenia awariami oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	Zadanie monitorowane przez WIOŚ, przedsiębiorstwa	Brak środków finansowych na działania kontrolne
			Koszty wsparcia ochrony przeciwpożarowej i ochrony ludności Źródło danych: Gmina Świebodzice	Wg potrzeb i możliwości finansowych Gminy			Doposażenie służb i systemu ochrony ludności w sprzęt niezbędny do ratowania życia, zdrowia, mienia i środowiska	Zadanie własne: Gmina Świebodzice; Zadanie monitorowane: KP PSP w Świdnicy – JRG PSP w Świebodzicach	Brak środków finansowych
			Liczba akcji edukacyjnych w zakresie kreowania właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń Źródło danych: Gmina Świebodzice	2–3	2-3	Kreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia zagrożeń	Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Zadanie własne: Gmina Świebodzice Zadanie monitorowane przez Policję, KP PSP w Świdnicy / JRG PSP w Świebodzicach (jako edukacja w placówkach oświatowych)	Możliwy brak zaangażowania mieszkańców

Źródło: dane zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

Tabela 52 Harmonogram zadań własnych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Ryzyka
				Rok 2027	Rok 2028	Rok 2029	Rok 2030	Do 2033		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Doposażenie jednostek OSP w niezbędny sprzęt do ratowania życia i mienia	Gmina Świebodzice	Wg potrzeb i możliwości finansowych Gminy					Środki własne Gminy Świebodzice, budżet państwa, środki przeznaczone na ochronę ludności i obronę cywilną, inne środki zewnętrzne	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Świebodzice	W zależności od potrzeb 5-10					Środki własne Gminy	Zadanie realizowane jest na bieżąco

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania, WPF i WPI Gminy Świebodzice, a także szacunków własnych; w niektórych przypadkach nie było możliwości oszacowania kosztów ze względu na brak informacji o szczegółowym zakresie zadania

Tabela 53 Harmonogram zadań monitorowanych z zakresu zagrożenia poważnymi awariami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację (+ jednostki włączone)	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2027-2033 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Ryzyka
A	B	C	D	E	F	G
1.	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie poważnym awariom poprzez prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii	WIOŚ, KP PSP w Świdnicy, przedsiębiorstwa	Koszty zależą od liczby i zakresu kontroli	Środki WIOŚ, PSP oraz środki własne przedsiębiorstw	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z powodu poważnych awarii	Zadanie monitorowane przez Policję, Straż Pożarną	W ramach bieżącej działalności / wg potrzeb	Środki własne Policji i PSP	

Źródło: koszty zamieszczone w tabeli pochodzą z danych udostępnionych przez instytucje realizujące zadania

11. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Instrumentami wspomagającymi realizację Programu Ochrony Środowiska są elementy strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (tj. Dz.U. z 2025 r. poz. 198, z późn. zm.). Wynikają one z obowiązków i kompetencji gminy. Narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość działania związane z ochroną środowiska jest Program Ochrony Środowiska.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy nowy kocioł dofinansowany przez gminę).

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych Gminy Świebodzice oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki.

Tabela 54 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

L.p.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2026-2033	Podmioty uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Burmistrz Miasta Świebodzice
		Okresowa aktualizacja Programu ochrony środowiska	Burmistrz Miasta Świebodzice
2	Edukacja ekologiczna, komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Miejska, GIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Świebodzice, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie dolnośląskim	GIOŚ, WSSE, PGW WP

Elementem polityki ekologicznej Gminy Świebodzice jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem, a bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz dwuletni Raport.

Wykaz użytych skrótów:

- ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- B(a)P – benzo(a)piren
- BDO – Baza Danych o Produktach, Opakowaniach i Gospodarcze Odpadami
- BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.
- CAFE – Dyrektywa uwzględniająca Jakość Powietrza
- ECONET – Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej
- EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu
- EOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- ETS – Europejski System Handlu Emisjami
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GIS – System Zielonych Inwestycji
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
- IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych
- JCWPd – Jednolite Części Wód Podziemnych
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KOBIZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
- KPdC – Korytarz Południowo-Centralny
- KPGO 2014 – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
- KPOŚK – IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KPOP – Krajowy Program Ochrony Powietrza
- KPZK-2030 – Plan działań służący Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- LDWN – długookresowy średni poziom dźwięku dla pory dziennej, wieczornej i nocnej
- LN - długookresowy średni poziomu dźwięku wyznaczonego podczas wszystkich pór nocy
- LIFE – Program Działań Na Rzecz Środowiska i Klimatu
- LZO – Lotne Związki Organiczne
- MI – Powierzchnie Monitoringu Intensywnego
- MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- NPRGN – Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- NSEE – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- NSGW 2030 – Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)
- NVZ – Strefy wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu
- OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu
- ONW – Obszary Rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- OSO – Obszary Specjalnej Ochrony
- OZE – Odnawialne Źródła Energii
- PCB – Odpady zawierające polichlorowane bifenyle
- PEP 2030 – Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku
- PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
- PGO – Plan Gospodarki Odpadami
- PGW – Plan Gospodarowania Wodami
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- PJB – Państwowe Jednostki Budżetowe
- PK – Park Krajobrazowy
- PM_{2,5}; PM₁₀ – Pył Zawieszony
- POKA – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- POP – Program ochrony powietrza
- POŚPH – Projekt Ochrony Środowiska Przed Hałasem

- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
- PSP – Państwowa Straż Pożarna
- PWP 2030 – Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)
- PWŚK – Program wodno-środowiskowy kraju
- RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
- RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
- RPO 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020
- RSO – Regionalny System Ostrzegania
- RW – Region Wodny
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- RZZO – Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów
- Sieć TEN-T – Rozwój Sieci Drogowej
- SPA2020 – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku. 2020 z perspektywą do roku 2030
- SPO – Innowacyjna Gospodarka
- SUIKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
- DODR – Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- ŚSRK – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- DZMiUW – Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- UE ETS – Dyrektywa Zakładająca Redukcję Gazów Ciepłarnianych
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- WISL – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu
- WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
- WSO – Wojewódzki System Odpadowy
- WWA – Zanieczyszczenia Wielopierścieniowymi Węglowodorami Aromatycznymi
- WWRPP – Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej
- „park and ride” – polityka parkingowa
- ZDR – Zakłady o Dużym Ryzyku
- ZZR – Zakłady o Zwiększonym Ryzyku